

GÖRÖG ÉS LATIN
REMEKÍRÓK

KIADJA

A M. TUD. AKADÉMIÁNAK
CLASSICA-PHILOLOGIAI BIZOTTSÁGA.

BACCHYLIDES KÖLTEMÉNYEI.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

1903.

24pl
018.929

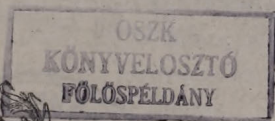
BACCHYLIDES

KÖLTEMÉNYEI.

(GÖRÖGÜL ÉS MAGYARUL.)

FORDITOTTA, BEVEZETÉSSSEL ÉS JEGYZETEKKEK ELLÁTTA

HEGEDÜS ISTVÁN.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

1903.

233414

ORSZAGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
Atengedett fölös példány

490

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR	
Hövedéknapló	
1951. év	B 654 sz.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA

Magyar Tudományos Akadémia
8211 1959

ELŐSZÓ.

Bacchylides összes költeményeinek fordítását még 1898 augusztus havában fejeztem be. Benyújtván a M. Tud. Akadémia classica-philologiai bizottságához azzal a kéréssel, hogy a kétnyelvű kiadások sorozatába felvenni kegyeskedjék, Ponori Thewrewk Emil maga volt szíves e munkám bírálatára vállalkozni. Az ő kedvező bírálata alapján, mely 1898 december 17-ről kelt, fogadta el művemet a nevezett bizottság kiadásra.

Tőlem nem függő körülmények okozták, hogy fordításom csak a negyedik évfordulóra kerül sajtó alá.

Azóta az alapul vett Blass-féle kiadást, újabb kiadás váltotta föl (1899 vagy a címlap szerint 1900-ban); megjelent Jurenka és Festa kitűnő német, illetve olasz kétnyelvű kiadása.

Úgy a szöveg kiegészítése, mint helyesbítése tekintetében e kiadások haladást mutatnak. Én munkámat elől kezdtem, javítottam, pótoltam, kiegészítettem. Az én kiadásomat tehát egyenesen második kiadásnak lehetne tekinteni, ha ez olyan különös nem volna. A függelékben számot adok eljárásomról. Minden értelmes vélelmet fölhasználtam, minden elfogadható kiegészítést átvettem és lefordítottam.

A versformák schemáit Blass nyomán a versek elé bocsátom. Fordítói eljárásomról a bevezetésben tájékoztatom a szíves olvasót, arra kérve, hogy az ott kifejtett elvek alapján igyekezzék a verssorokban az ütemeket kiérezni.*

A jegyzetekben a legszükségesebbre szorítkoztam. Blass ki-

tűnő szójegyzékét feleslegesnek tartom átvenni. A kinek erre szüksége van, ott megtalálja. E szójegyzék mintegy száz más forrásban nem található szót tartalmaz, melyekkel Bacchyli-des jelzőkben gazdag nyelve gazdagítja a görög szókincset.

Végül e helyen legyen szabad az én szeretve tisztelt kollégámnak, Ponori Thewrewk Emilnek hálás köszönetemet nyilvánítanom azért a kiváló gondért és figyelemért, melylyel szerény munkámban támogatni szíves volt.

Budapest, 1902 április 22.

Fordító.

BEVEZETÉS

1. Bacchylides költeményeinek fölfedezése.

Bacchylides új életre támadt. Öt éve mult, hogy e föltámadás megtörtént. Öt éve mult, hogy az egyptomi papyrusok közt Kenyon fölfedezett a Bacchylides műveiből mintegy 20, többé-kevésbé egész költeményt és bámulatos gyorsasággal és készütséggel kiadta az Editio Princepsét 1897-ben.* Újra hallottuk a «Keosi csalogány» mézédesszavát. Hieronnak, Syrakusa urának magasztalására újra zendült a dal :

«Ám még sem enyészik együtt a testtel
Erénynek a fénye, örökre él az,
Táplálja a Múzsza. Eként szedéd te,

Bajnok Hierón, a dicsőség drága
Szép virágát boldogan
S némaság so'sem borul
Fényedre, mert emlékedet
Zengik egykor s a keosi csalogány
Mézzszavával hirdetik.»

(III, 90—98.)

Mintha csak magáról jósolta volna meg a költő :

«Embereknek bármi tettét
Ha sújtja a gúny, leszólás,
Az igazság győzni fog.
Bár porba ledönt az idő
Mindent, a szép tett fénye
Örökre növekszik.»

(XIII, 202. és köv.)

* The Poems of Bacchylides, from a papyrus in the British Museum edited by Frederic G. Kenyon M. A. D. Lil. Printed by order of Trustees of the British Muzeum. 1897.

Az idő, melynek pusztító hatalmáról annyi közhelyet elmondtak már a szónokok, igazságosnak bizonyult. Aischylosnak igaza volt, ha műveit az *Idő*nek szenteli. Az eltemetett költemények legalább részben napfényre kerültek Ζῶσιν οἱ γὰρ ὀπαικίσμενοι, mint Blass szövegkritikai kiadásának előszavában szépen mondja. Élnek és általa a költő új életet kezd. És bár ma is, midőn Kenyon fölfedezése után, új világítást nyert a költő alakja, előkelő tudósok * a Pindaros hasonlatát, melylyel a maga költészetét a magasra szárnyaló sas képében tünteti föl és szembe állítja a csacska varjakkal, hajlandók igaznak venni: azért az Idő igazságot szolgáltatott a költőnek, kinek az volt végzete, hogy Pindaros lángesze túlragyogta. Elég Christ görög irodalom történetének legújabb kiadásában a Bakkhylidesnek szentelt pár lapot elolvasnunk és egybevetnünk magának Christnek előbbi felfogásával, hogy meggyőződjünk Kenyon fölfedezésének rendkívül értékes voltáról. De a philologusok körében véghez ment változása a felfogásnak, ha csak a tudósok szűkkörére szorítkoznék, Bakkhylides költeményeinek nem volna egyetemesebb hatása.

Két műfaj æsthetikai jellemét világította meg e költeménykötet: az *epinikiost* és *dithyrambost*. Megerősíti a Pindaros költeményei magyarázatában ujonnan keletkezett mesterkéetlen felfogást, mely a *győzelmi ének* voltaképi jellemét az alkalmiságban és a mythosok nemzeti közkinccsé tételében, az áhitat és lelkesedés föllengését pedig az ünnepi hangulatban, az előadás zenei és plasztikai formájában találja, a *dithyrambusban* pedig, melynek tartalmáról csak halvány fogalmat adtak a görög lyra nagy hajótöréséből ránk maradt dithyrambus-

* egy Wilamowitz—Mœllendorff, Christ, Fraccaroli.

töredékek: egy igen kedvelt műfaj: a tragikai dal, a mi balladánk antik alakját fedezzük föl. És ez már nagyobb jelentőséget ad Bacchylidesnek. Magyarázza a legnehezebben érthető, de az egész ókorban a lyrikusok királyául tisztelt mestert: Pindarost és a dithyrambusból eredő tragédia népies formájáról: a *drámai dalról* is fogalmat ad. Bacchylides költői egyéniségét, mely az eddig ismert töredékek tükörében eltorzult, a maga kedvességében tüköröztetik vissza a ma közkinccsé vált költemények, gondolatnak drága gyöngyeivel pedig gyarapítja azt a kimondhatatlanul gazdag örökséget, melyet ránk a görög szellemvilág hagyott.

Az ujonnan fölfedezett anyag értékére nézve szolgáljon tájékozássul, hogy a 69 töredék közül, melyek *Bergk. P. L. Gr.*-ben találhatók, 14 megtalálta a helyét a teljes költeményekben és mégis Kenyon kiadásában 73-ra megy a töredékek száma azon 40 egy pár szóra, sőt csak betűre terjedő töredéken kívül, melyek a foszlányokból összeállított kéziratban nem találtak elhelyezésre. Blass első kritikai kiadása, már e 40 törmeléket 13-ra olvasztá le, főként az I. dicsének kezdetén tátongó ürt iparkodván betölteni, mit mondhatni szerencsés kézzel visz véghez és azért e kiadásban még 54-re megy a töredékek száma, mi a 20, többé-kevésbé teljes költeményen kívül fenmaradt Blass második kiadása ama 13 törmeléket egyes költeményekbe betoldá. 1200 versre teszi a meglévő készletet és úgy számít, hogy Bacchylidesnek mintegy 7000-nyi verse lehetett, melyből az igazságos Idő kegyéből megkerült a fen írt összeg. A Bacchylides írói egyéniségét e költemények új világításba helyezik. Helyén valónak tartjuk életét és műveit egy pár vonással megvilágítani.

2. Bacchylides élete és művei.

Bacchylides, a hírneves Simonides unokaöccse Keos szigetén született. E két körülmény mintegy kitörölhetetlen nyomot hagyott egyéni fejlődésén. A nagybátya, az udvari költészeti mézédész szavú képviselője a vándor-költők útjára terelte, a keosi természet bája, kelleme: «a beszélőfestés» mesterének avatta.

Születésének évét pontosan megállapítani nem lehet. Pindarosnál jóval fiatalabb volt, de 476 előtt már Siciáliában, Hieron udvarában ünnepelt költő, ki ez évben Keosból küld Hieron diadalát dicsőítő költeményt. Legvalószínűbb Festa vélekedése, ki születését 507-re teszi Kr. e. (Christ 505-re). Boldog gyermekkort élhetett abban a kedves milieu-ban, melyet Keos alkotott.

Festa különösen egy angol utazónak, Irving-Manattnak *Bacchylides and his native* cz. alatt a *The Atlantic Monthly*-ban 1898. márcz. f.) közzétett élénk és hű rajza alapján, felhasználva A. Pridek művét is: *De Cei insulae rebus*, Berlin (1892.) eleven képet nyújt a sziget természeti viszonyairól, multjáról és ép azon korban való virágzásáról, melyre Bacchylides élete esik. Mintegy előttünk merül föl a távolról sziklapáarkánnyal körülbástyázott sziget, mely lakatlan tündérföldnek látszik, a maga intensív fényű egével, melyet oly hiven fejez ki Bacchylides a βαθυδείλος jelzővel. Kikötve a szigetre, bámulattal látjuk, mint tágulnak a kezdetben sziklaszorosoknak látszó völgyek lankás dülőkké, melyeknek oldalát szőlő fedi és megtaláljuk a zöld pázsitos völgyet, melyre emlékeztet a régi Keos tetrapolisából Ποίγησσα város neve. Maga a föld boldog, munkás nép hazája. Szabad hellén intézményekkel vált függetlenné és védte meg a phœniciai kalózoztól. Az a rege, mely Minos fiához, Euxanthioshoz fűzé a sziget egyik

városának, Koresiának alapítását, ép a kalózok ellen hadakozó király emlékét örökíté meg. E népről az volt a monda, hogy nem bocsátott ki telepeket, pedig mint gazdag méhkas duzzadásig gyarapodott népe, hanem az öregek önkéntes balálba mentek, hogy helyet adjanak az erőteljes ifjabb nemzedéknek. Erre vonatkozik Menandros egyik töredéke (613. tr. Kock): καλὸν τὸ Κείων νόμιμον ἔστι, Φανία, ὁ μὴ δυνάμενος ζῆν καλῶς οὐ ζῇ κακῶς (Szép szokás, oh Phantias, a keosiaknál, hogy a ki nem bír szépen élni, silányul nem él.)

A perzsa háború idején boldog korszakot élvez e sziget. Az ünnepi játékok, lakomák derült világát találjuk. Nem dühöng polgári villongás, mint az anyaföldön. Simonides és Bacchylidesnek már a keosi légkörből olyanokká kellett fejlődniök, milyenekké fejlődtek. A kardalkötés számára kitűnő légkör. De ép a kardalköltés természete hozta magával, hogy Simonides és unokaöcsese idegen udvarokba kerül.

A bőkezű udvarok élén Syrakusa állott Hieron uralma idején. Bacchylides költői pályája kezdetén juthatott hírnévhez; mert Hieronnak 476-ban és 468-ban vívott diadalait költőnk már Keosból küldött költeményekben magasztalja. Valószínű, hogy épen 477-ben volt Siciliában nagybátyjával Simonidessel, ki Agrigentum és Syrakusa urait: Theront és Hieront kibékítette, mint ezt Pindaros 2. ol. ódájának 29. versében írott scholionból tudjuk. Tehát Siciliában volt. Az itteni tartózkodásra vonatkozik ugyancsak a scholiastáktól fentartott az a legenda, mintha Pindaros és Simonides közti vetélkedés támadt volna és Pindaros 2-ik olympiai ódájában (29. v.) magát Zeus jósmadarához: a sashoz hasonlítva állítja szembe «Két csacsogó varju»-val, kikben Simonidest és Bacchylidest ismerik föl. Jurenka a maga kétnyelvű kiadásához

írott tanulságos bevezetésében erős érvekkel gyengíti meg e felfogást. A sas hasonlatot Bacchylides is alkalmazza magára és oly magasztaló jelzőket: «mézédes szavu keosi csalogány», (III, 97.) «a szigetnek szépen szóló méhe», (X, 10.): «az ibolyaszínfürtü Muzsák isteni dallosa», (IX, 3.), nem használ vala, ha félt volna, hogy Pindaros mellett nevetségessé válik. Sőt tovább megyek. Jurenka kiadásában lelkiismeretesen idézi a Pindarossal egybehangzó helyeket: melyeket lehet ugyan Bacchylides ellen is fordítani, de egyúttal Bacchylidesnek Pindaros iránti hódolatát, tehát nem ellenséges hangulatát tanusítják. Bakkhylides költői egyéniségét Pindaroshoz viszonyítva a következő fejezetben kísértem meg jellemezni.

Itt szólnom kell egy más legendáról, mely Bacchylides száműzetésére vonatkozik és Plutarchosnál olvasható. Ugyanis Plutarchos *de exilio* p. 605. azt mondja, hogy nem egy remekművet lehet köszönni annak, hogy szerzőjük önkéntes vagy kénytelen száműzetésbe ment. Felhozza Thukydidest, Xenophont, Philistost, Timaiost, Androtiont és . . . *Bacchylidest*. A száműzetés Bacchylides életének későbbi szakában állhatott be. Az okot nem tudjuk. Semmi lehetetlen nincs benne, kivált egy demokratikus hangulatú népnél. Bacchylides fejedelmi pártfogókat is magasztal. Nem mondható oly aristokratikus érzelmű polgárnak, mint Pindaros, de azért az *előkelők* körében élő költő ébreszthetett gyanút, vagy hazájában a politikai viszonyokkal ellentétbe jöhetett. Önkéntes száműzetését e szerint meg lehet magyarázni. Festa azon akad fen, hogy Plutarkhos csupa történetírók sorában emlékszik meg Bacchylides száműzetéséről. Ezért hiszi, hogy e név betoldás. Azt hiszem, hogy Bacchylidest számíthatta Plutarchos a száműzetésbe ment írók közé, mert Keost elhagyá és sokat vándorolt. E hosszas távollét tünhetett föl a száműze-

tés színében. 468-ban még biztosan hazájában élt; mert Hieronnak innét küldi győzelmi énekét. Aztán még egy körülményt kell fölemlítenünk, mely szintén meggyengíti a száműzetésére vonatkozó monda értékét. Athennel jó viszonyban élt. A Theseus-mondát kiváló szeretettel dolgozta föl. Az újonnan fölfedezett költemények közt két dithyrambos szintén a monda köréből meríté tárgyát.

Politikában kevés részt vett. Gyöngéd, finom lelkületét Horatiuséhoz lehet hasonlítani, ki szintén került a politikai küzdelmeket. Halálát 430-ra teszik.

Művelte az akkori karköltés minden fajtát. Írt epinikiost hymnust, pæant, dithyrambost, prosodiát, partheniont, táncz-, bor-, szerelmi dalt. Menandros rhetor (Rhet. gr. 333—6. Spengel) különösen becsülte hymnusait és a maga elméletét ép a Bacchylides költeményei alapján készíté. A ὕμνοι κλητικοί és ἀποπεμπτικοί (hívó- és búcsú-hymnusok) közti különbséget Bacchylidesből vett példával igazolja. Parthenionjai is kedveltek lehettek. Plutarchos de musica 17-ben Alkman, Pindaros és Simonides mellett említi, mint kitűnő parthenion-író. Eddig költeményeiből gyér töredékeket ismertünk (Bergk P. L. Gr. 69 töredéket). Váratlanul jött Kenyon fölfedezése. A British Muzeumban egy 17' hosszú 45 columnát tartalmazó kéziratban Bakkhyli-desnek 14 epinikiost és 6 dithyrambost talált meg E húsz költeményből is sok részlet elveszett, de a megmaradt rész is fogalmat ad Bacchylides kompozícióinak mivoltáról, melyről az eddig ismert töredékből képet alkotni lehetetlen volt. Bacchylides költői egyénisége új világítást nyert. Önkéntelen ismét fölmerül a mester: Pindaros képe is.

3. Pindaros és Bacchylides.

Pindaros és Bacchylides mint a mester és a tanítvány, a lángész napja és a körébe vont kölesönzött fényű bolygó állíthatók szembe: e felfogás ma elveszti élet és ha az igazságnak megfelelően Pindaros hatalmas eredeti egyénisége, széles gondolatvilága, mély lelki távlata a síma, a kerekded, a gyakran közhelyek körében mozgó Bacchylidest ma is túlszárnyalja, sőt elnyomja: a fölfedezett költemények alapján költői egyénisége vonzó formát ölt, hogy midőn magát kerti csalogánynak nevezi, ezzel mintegy rámutat, hogy minek akarja magát tekintetni. Nem hiába kedvelte Horatius, nem egy gondolatát átvette. Ugyanazt érezte Pindarossal szemben, mit Bacchylides, a kortárs érezhetett. Érezte, hogy

O a Dirzéi csoda-hangu hattyut

Túl a felhőkön viszi nagy hatalma.

Ódák IV, 2, 25 és köv. Barna 9

Ezért hasonlítja magát a Matinus hegyén röpkedő és a kakukfű mézét megrabló méhhez. Bacchylidesben is hiányzik a képeknek az a merész társítása, a lyrai bensőség tűzében megolvadó mesékhez fűzött mélységes vonatkozások félig kimondott, gyakran a tragikai karok sejtelmes nyilatkozataihoz hasonlatos gondolat-gazdagsága, az elbeszélés szakadékein nem hurczol egy-egy hirtelen, ötletszerűen odadobott átmeneti gondolat törékeny pallóján: de a mit veszünk a mélységből, nyerünk a plasztikus világosságban, a compositió kerekded egységében és valami mélabús, vonzó hang érint: a természetes meghatottság igaz hangja. Ki elolvasta azt a dithyrambnak nevezett elbeszélő költeményt Theseusról, mely a mi felfogásunk szerinti drámai elbeszélésnek mintájául tekinthető, ki el-

olvasta az egyik dicskölteményébe szőtt megható mesét Kroisos máglyájáról vagy Herakles és Meleagros párbeszédét az árnyak világában, melynek hatása alatt könnyet ejtett az a Herakles, ki soha sem sírt; könnyezett az emberi élet nyomorúságos üressége felett: lehetetlen nem éreznie, hogy Simonides unokaöccse e nagy epigrammköltő könnyed báját, mindig kész hangulatát, csillogó szellemét mély kedélylyel egyesíté. Christ kimutat most is oly helyet Bacchylidesben, mely szóról-szóra egybehangzik Pindarosnak korábbi gondolatával: Igy V., 31. és köv.:

Ekép nyit ezer meg ezer mesgyét előttem
Zengnem erényeteket
A szöghajú Győzelem és a zordon Ares.

Pindaros IV. isth. 1. és köv.:

Száz meg száz út nyíl előttem isteneknek nagy kegyéből,
Oh Melistos, zengenem isthmosi szép erényedet.

Minthogy Bacchylides 5. győzelmi éneke Kr. e. 476-ban keletkezett, Pindaros ódája 478-ban: az utánzás szembeszökő volna. Úgy, de egybevetém tűzetesen Bacchylides XIII. (Kenyon számozását tartom helyesnek. Blassnál XII.) ódáját Pindaros 5. nemeai ódájával, mint a melyeknek egy tárgya volt: az aiginai Pytheas birokharczban nyert győzelmének magasztalása és bizony egységesebb szerkezetet, a megadott situationak megfelelőbb hangot és a meseszövében a plastikus szemlélhetőség nagyobb mértékét találtam Bacchylidesnél, mint Pindarosnál. Christ is kénytelen a *Békéről* szóló 13 töredéket, a költőnek a sassal való plastikusan kidomborodó hasonlatát (V, 16. és köv.), a Herakles egész világot bejáró hírnevének festésére használt képet IX, 41. és köv. verseiben Pindaros megfelelő képeivel szemben (isth. 41. és köv.) sikerültebbeknek ismerni el.

De tegyük csak párhuzamba Pindaros V. nem. és Bakkhylides XIII. dicsénekét.

Pytheas győz; de a költőknek feladatául tűzte Lampon, az atya, hogy a derék mestert: Menandrost se feledjék el magasztalni.

Pindaros minő meséket sző bele dalába? Az *enkomion* (dicsköltemény) természetéhez, mondhatni *nomosához* (törvényéhez) híven az Aigina szigetére vonatkozó mythosokat. Zeus tette dicső földdé Aiginát, meghallgatván Aiakos három fiának imáját (9—13.); de nyomban megemlékszik a testvérek közt kitört viszályról, Phokos meggyilkolásáról, Peleus és Telamon önkéntes elbujdosásáról (14—21.). De hirtelen rátér a Potifarné és Phaedra meséjével rokon mesének elmondására. Akastos neje nem bírván elcsábítani Peleust, rágalmazza, elüldözi; de Peleus feddhetetlen magatartását az istenek egy isteni nő odaajándékozásával jutalmazza meg: Thetist adják Peleusnak (22—37.). Ekkor azon egy szó alapján, hogy így Peleus a Poseidon *vejévé* válik: az isthmosi győzelemre szökik át a költő és még a Pytheas nagybátyjának Enthymenesnek nemeai, megarai és aiginai győzelméről, majd Pytheas egyik rokonának Themistiosnak diadaláról is megemlékezik. Hát mi jut Menandrosnak, a mesternek? Két sor:

Tudd meg azt, hogy a Menandros oktatása segített meg.
Bizony csak Athén ad igaz jó mestert hősi bajvívásra.

(49—50).

De nyomban rátér Themistios dicséretére.

Bacchylides a család tagjait nem vegyíti bele költeményébe, Menandrost pedig így magasztalja:

Zengjétek óh ifjak a híres Pytheast
S együtt a Menandros, a jó
Mester hű gondját.
Ennek az Alpheusnál gyakorizbe' hozott

Jutalmat szép aranykocsin
 A nagy szívű büszke Athéné,
 Ki az összes helleneknek versenyén
 Már sok deli ifjat
 Koszorúza szent szalaggal.

Ha nem vagy irigy, se' gonosz
 Nyelv átka nem bánt,
 Dicsérd bátran e férfit. (XIII, 190. és köv.)

És a költemény végén az egész ódát vendégajándék-
 képen ajánlja föl Lampon fiának azon vendégszeretet
 fejében, mit atyja nyújtott.

«Mert *ha igazán* a virágzó
 Kleio önte ajkaimra ihletet,
 Mézszavú ének örökké
 Róla zeng a nemzeteknek.»

Minő édes, minő jóslatos hang az egyiptomi sír öléből!
 De mily szerénység az a feltételes (εἰ γ' ἐτόμως.) «*ha iga-
 zán*».

A költeménybe szőtt elbeszélés a Peleus és Telamon
 neveinek fölemlítése mellett egyenesen Achilles harag-
 jára, visszavonulására, a trójaiak csalékonynak bizonyult
 örömének festésére tér, hogy az Aiolidák magasztalása
 révén, dicsőítse honukat Aiginát, hol a szép rend uralko-
 dik, a béke ül ünnepet. Ily ünnepen nyert koszorút
 Pytheas, kinek dicsőítését Menandroséval összekapcsolja
 és a fenn idézett szavakkal fejezi be költeményét. Az egy-
 séges szerkezet világos, áttekinthető. Ha egybehasonlítjuk
 Pindarosnak a Hieron versenyparipájának diadaláról
 zengő fenséges első olympiai odáját Bacchylidesnek
 ugyan-e tárgyra vonatkozó 5. dicsénekével: a két költő
 valódi jellemvonásait mint egy szemléletes képben látjuk
 magunk előtt.

A költemény írására alkalmat Pherenikos olympiai

győzelme adott. Kenyonnak kell igazat adnom, hogy Bacchylides 5. dicséneke csaknem bizonyossá tette, hogy Pherenikos 476-ban nyert diadalt és pedig ugyanaz a paripa, mely a scholiasták szerint a 26. és 27. pythiadok alkalmával szintén pályanyertes futó vala. De ezzel a pythiadok azon számítása helyes, melyet Wilamowitz követ (Aristoteles und Athen II, 324. és köv.), t. i. a pythiadok a 49. ol. 3. évével = Kr. e. 482-vel és nem 486-tal kezdődnek. Ugyanis Kenyon sport-embereket kérdett ki, és ezek lehetőknek tartják, hogy tekintettel arra, hogy a görög paripák idomítása nem volt oly fárasztó, van valószínűség abban, hogy ugyanaz a Pherenikos győzzön 476-ban, a mely nyert 482-ben és 478-ban.

Hogy osztja be a két költő a maga győzelmi énekét először magára a *tárgyra* vonatkozólag és másodszor a költeménybe szőtt mese tekintetében? E két sarkalatos pont képezi az encomion legjellemzőbb két részét (a régi *nomos* felosztás szerint, melyet Westphal nyomán Pindaros minden magyarázója követett egészen Fraccarola-ig és csak újabban Drachmann, Jurenka és Christ által tartatnak erőltetettnek). E két rész a σφραγίς és az ὄμφαλος.

Pindaros a javak legjava: a víz, az éjbe világló tűz, a dús hajlékban csillogó arany, az ég boltján ragyogó nap képeit halmozza össze, hogy az olympiai diadal fényét, dicsőségét kifejezze. A Pelopsnak herosi tisztelettel körülvett szentélye mintegy újból meg újból fölkelte a versenyekeket alapító hősnek emlékezetes versenyét Oinomaos leányának, Hippodameiának kezéért. Mi természetesebb, mint hogy a költő átmegy Pelops megható meséjére, mely gyászban és fényben oly változatos. A Tantalos rettenetes vétke és a dicső hőssé emelkedett Pelops halála képezik a kezdő és záró pontot a 69 vers-sorra, tehát mondhatni az egész költemény fele részére kiterjedő elbeszélésben:

Pherenikost e mesére vezető, a nomos beosztás ἀρχά-ja végén említé, mint oly paripát, mely az Alpheus vize mellett ösztökélés nélkül futván, juttatá urát diadalhoz

a ki rohant,
Az ostort se várva és a diadalt
Kivívta; ura hírhez így jutott.

A mythikus elbeszélés után már Hieron szerencsáját magasztalja, esdő fohászba foglalja óhaját, hogy a szerencse állandó legyen és magára nézve legszebb jutalomnak, főboldogságnak tekinti, hogy ily dicső férfiak körében lehet minden hellenek közt ünnepelt költő. A képek társítása, a mythos tartalma és a költemény tárgya közt szép összhang van; de mégis a Pelops-monda kapcsán tett egy pár bölcselmi reflexio oly súlylyal esik a költemény hatásának mérlegébe, hogy a Pherenikos diadalát egészen elhomályosítja. Hogy a meseszövvő monda túl lő az igazságon, hogy az istenekről képtelen dolgokat regél, mintha a Tantalos lakomáján beleharapott volna Demeter az istenek mindentudásának megpróbálására feladott Pelops vállába, hogy Klotho elefántsonttal pótolta a hiányt: borzadálylyal utasítja vissza a költő, mert istenekről csak szépet szabad állítani. E bölcselkedő észrevétel, a népmondára tett e bíráló megjegyzés egy vallási ünnep alkalmával akaratlanul más hangulatot kelt, mint a mely a diadalmi mámor hangulatával összhangzanék. Pindarosnak mély áhítata, eszményi felfogása, egyéniségének e fő jellemvonásai, tehát az egyéni mozzanat lép előtérbe a költőnél, a ki pedig a közöröm tolmácsa, a népies ünnep fölszentelt *vatese*.

Bacchylides még hosszabb mesét sző bele győzelmi énekébe. Herakles mint száll az alvilágba, mint találkozik Meleagrossal, ez miként adja elő a maga megható történetét

az ő végzetének üszkéről, melyet Althaia, az édes anya bosszúból elégetett, mert a kalydoni vadkan kaczagánya felett kitört versengésben saját nagybátyjait ejté el; Herakles mint siratja meg e nyomorult életet:

Mondom én, embernek legjobb nem születni
S nem látni napot sohasem. (V, 160—161.)

De azért ismét csak az élet derűje felé fordul és kikérdi Meleagrost, ha nines-e hajadon leány családjában, növesre hozzá fogható, kit ő nőül vehetne.

Ez elbeszélő rész 115 sort foglal el. Maga a költő észreveszi, hogy mesemondó kedve mint elragadá.

Fehér karú Kalliope,
Jó kocsid legott megállítsd.
És zengd az olympi atyát.

Mi összefüggésben áll e mese a Pherenikos diadalával? Bizony nem oly benső kapcsolat, nem oly közvetlen, a helyi mythos: a Pelops emlékére szentelt ünnep által önként támadt eszmetársítás fűzi egybe a Bacchylides elbeszélését a tárgygyal, mint Pindarosnál; hanem Herakles alakja jelenik meg előttünk, kit Pindaros III. ódájában mint az olympiai versenyek pálmafájának ültetőjét, sőt mint a játékok szervezőjét magasztal.

De ha e költeménynek a Pherenikosra vonatkozó részét elolvastuk, mely így hangzik:

„Hogy látta a pej Pherenikost
A kanyargó Alpheusnál
Futni, miként a vihar,
Megcsodálta őt a hajnal.

Pythóban is így szaladott,
Esküszöm a Földre!
Nem szállta meg őt soha por,

Mit más paripának a lába vert föl,
 Míg csak a czél fele tört.
 Rohant mint az északi szél,
 Ki megülte, azt megóva
 Szerze újra tapsvihart
 Dicsó Hieronnak, a bőkezű barátnak.»

(V, 37—49.)

Hieront irigylük dicsőségeért, gazdagságáért, pedig

«a földön

Boldog nincsen senki sem»

(V, 54—55.)

Így pendíti meg a mélabús accordot, melyhez úgy talál
 a Meleagros szomorú története. De egyéni reflexió helyett
 maga a párbeszéd domborítja ki azt az alapgondolatot,
 melyet Horatius Bacchylides után oly tömören fejez ki :

Oh de senki sincsen

Boldog egészen

(Carm. II, 16., 27.

Pherenikosra még egyszer rátér, midőn Kalliopet kéri,
 hogy zengje

Pisát, hol gyors futással

Nyerve díjat, fényesen

Tér meg Pherenikos a bástyás Syrakusa

Boldog uráho', kinek

Dicsó koszorút aratott.

Ha a két költő eljárását összehasonlítjuk: a tárgyias
 nyugalom, az elbeszélés folyamatos, fesztelen jelleme a
 népies ünnep tolmácsához illőbb. Pindaros

Mérhetlen ömlik

Ajkim a szó . . . ,

mint Horatius mesterien jellemzi: Bacchylides egyszerű,
 könnyed, kerekded és bevégett. De azért ne gondoljuk,

hogy nem magasból nézi a dolgokat. Az a kép, melyet e költemény elején rajzol a sasról, melynek

A végtelen űrnek ölében
Szárnya libben messziről,
A mint a szelek tova szállnak,
Látni miként tova száll a
Végtelenség árjain. (V, 26. és köv.)

Ha Pindaros forgatagos, örvénylő, egy-egy mélyebb gondolat távlata vallásbölcsezetet, isteni ihletet, a Delphica Sibylla rejtelmait nyitja meg: Bacchylides az V. évszáz nemzedékének hitéletét, világnézetét tükrözi vissza és szemlélteti plastikus elbeszélésében. Mély részvéttel kíséri az elbeszélést: ez teszi dalköltővé. E mély részvét nem a mythosok mélyebb vallási vonatkozásait akarja megértetni, de meghatottan úgy mondja el, a mint maga hallá és a mint a nemzeti lélek közkincsévé lett.

Méltán nevezte őt Reinach, e kitünő francia philologus, a karköltészet Herodotosának. A kedves mesemondó, mint már az Anthologia Palatina is megöröklte emlékét e jellemzetes sorba (IX, 184.):

*Πίνδαρε, Μουσάων ἱερὸν στόμα, καὶ λάλε Σείρην
Βακχυλίδη.*

Oh Pindar, te ha szólsz, Múzsáknak zendül az ajka,
S Bacchylides, te oh csacska Sirén.

A csábító Sirén hangján zengi népének meséit. Kiváló becset tulajdonít C. Robert,* a görög művészeti mythologia kitünő buvára Bacchylides költeményeinek. Bacchylides nem újít, a hagyományt követi és abban a formában adja,

* Theseus und Meleagros bei Bacchylides. Hermes XXXIII, 130—159. I. (1898.)

a mint korábban ismerte meg. Így a III. győzelmi énekbe szőtt Kroisos-mondára vonatkozó váza-képen még a régibb felfogás szerint a lyd király egymaga ül trónon és gyújtatja meg maga alatt a máglyát, Bacchylidesnél már neje és leányai is megjelennek. A Herodotos elbeszélésében Kroisos Solonról emlékezik meg a máglyán, hová Kyros hurczoltatá és ez idézi elő a sorsfordulatot. Bacchylidesnél a valódi népies felfogás uralkodik.

Kroisos a maga szántából lép a máglyára; szemrehányással vegyes buzgó fohászszaal fordul Apollohoz. Kegyességének jutalmául Zeus záporosöt bocsát alá, eloltja a tüzet és Apollo a hyperboreokhoz ragadja Kroisost. De egyszersmind e felfogás bizonyítja, hogy a drámai mozzanatok iránt kiváló érzékkel bír. Erre mutat a Meleagros, a Proitos leányai, a Daianeira, Theseus-mondák beszövése, illetve feldolgozása egyes költeményeiben. Es mi természetes bájjal tudja a mély jelentésű mythost dicsköltemény keretébe foglalni!

A III. dicsének 23. és köv. soraiban kimond egy közhelylyé vált mélységes gondolatot:

«Kiki hát csak istent
Imádjon, oh mert ez a kincsek kincse»

és ez alkalmat ad arra, hogy a kegyes Kroisos hitének isteni felmagasztalását elmesélje Hieronnak, kit sok gond, bánat nyugtalanított, enyhítő gondolatkép zengi:

«Dús az, a kinek az ég
Áldásban adott java részt.
Nagy jólétben élnie,
Hogy más irigyelje a sorsát;
Mert hisz a földön egészen
Boldog nincsen senki sem.» (V, 50. és köv.)

E gondolathoz fűzi azt a megragadó regét Herakles és Meleagros találkozásáról. Mindkét hős élete tragikus. Oh e kép, a valódi költő mesemondó kedvében az élet mély-séges tragikumát takarja el képzelme varázsköpenyével! A dithyrambokban Kenyon, Wilamowitz, Schröder egyaránt a *δράματα τραγικά* mintáit, ösformáit látják: a mi balladáink ó-görög mintáit. Elég a XVI. költeményre utalnom, mely tömör rövidséggel előadván, hogy Herakles Oichalia bevétele után Zeusnek, Poseidonnak és Pallasnak hálaáldozatot mutat be. Dicsősége tetőpontjára jut.

De a győzhetetlen
Végzet is ép most szöve gyászt, veszedelmet.

Daianeira, neked,

Ki midőn veszed a szomorú hírt,

Hogy a Zeus fia, a rettegett,

A fehér karu szép Iolát,

Virító nejeként haza küldte lakába . . .

(XVI, 23. és köv.)

Hirtelen fordulattal mély részvétét fejezi ki, mintha csak Arany János Ágnes asszonyának

Óh irgalom atyja, ne hagyj el!

visszatérő sorát, az egész ballada alapaccordját hallanók:

Boldogtalan asszony, óh nyomorúlt! mit tevé?

Az irigy szív elveszített, szegény!

S a *sötét lepel*, a jövőt

Rejtegető adomány,

Mit Nessos adott bú-csodaszernek, a

Hol a Lykormas foly a rózsa között tova . . .

(XVI, 30. és köv.)

A csak 35 sorra terjedő költemény magában zárja Sophokles *Trachisi nők* cz. darabjának tragikumát. Kenyon mintegy a Sophokles conceptiójának punctum saliensére mutat Trachiniæ 750. és köv. soraiban, hol ugyanez áldo-

zat van leírva. Az emberi élet mély tragikumát érezzük. Herakles örömmáldozata közben az ejtett zsákmányban saját végzetének hálóját találja meg; mert a Nessos-öltöny küldését ép a rabul ejtett Iola idézte elő. Az idő szövőszékénél szőtték már a halálos leplet . . .

Hogy Bacchylides mennyire a népies hagyomány álláspontján áll, maga mintegy kifejezett szavakkal mondja meg *Idas* című (XX.) dithyrambjában, melyből csak 11 sor maradt fen:

Spártának a nagy piacán
Lakedaimoni szőke leányok
Dallák e regét szüzi karban . . .

És mi e rege? Vetekedik az ind *Nala és Damajanti* regéjével; mert ebben is *Idas* elragadván *Euenos* leányát *Marpessát*, midőn *Apollo* tőle szintén elragadja: a halandó és az isten közt vetély támad e leány birása felett. *Zeus* a pör eldöntését *Marpessára* bizza. *Marpessa* a halandót választja. Így meséli el *Apollodoros*. (Bibl. I. 7—9.)

A népköltészet üdítő forrásából merített. Az ion kedély frissességével fogta föl a mythost. Nyelvezetén is az ion kellem érezhető, a dór komolyság és mélység helyett. Inama, olasz tudós, találóan jellemzi a Bacchylides írói egyéniségét a lombard királyi Akadémia előtt tartott felolvasásában: «Nem találjuk — mondja — az ő költeményeiben sem az ihlet elragadtatását, sem a képzelem merész szárnyalását, sem a képek fenségét, sem új és meglepő gondolatok mélységét, melyek oly sűrűn jelennek meg *Pindaros* költészetében; de a gondolatok állandó kristálytiszta fénye, a képzelem könnyed bája, a kifejezés előkelő szabatossága, a beszéd könnyű folyása és a vers kellemes rhythmusa teszi kedvessé az ő olvasását. Írásmódja egyszerű, világos és mindig előkelően bájos.»

Longinos *Bacchylidest* és *Iont* szembeállítja Pindarossal és Sophoklesszel, mint a kik sima, kidolgozott hibátlan nyelven irtak, míg ezek el engedik magukat ragadtatni. E jellemzés nem egészen talál. Van Bacchylidesben eredetiség nemcsak a meseszövéseben, mint a felhozott példák is bizonyítják; de leleményes a költői nyelv gyarapításában. Ő főként a színezés nagy mestere. A költészet nagy koloristája. Nála a nyelv igazi beszélő festvény (*ζωγραφία λαλοῦσα*). Az eleven színek használatára alkalmas eszköznek bizonyultak a jelzők. A közkinccsé vált *költői kincstárt* (*thesaurus poeticus*) gyarapította új jelzőkkel. Piccolomini mintegy *kilenczven* új jelzöt számlált össze. Széles ecsettel dolgozik és mégis finoman árnyal. Ez ékitmények filigran báját nehéz visszaadni. Inama kifejezi, hogy a román nyelveknek mily nehéz a finom összetételekben gazdag szók színezését visszaadni, mert kénytelenek több szóra bontani föl. A magyar nyelv törvényei e tekintetben csak fokozzák a nehézséget. De színdús jellege jó segítséget nyújt a fordítónak. A Bacchylides költészetének még egy jellemvonásáról kell megemlékezni. Ez verselésének rhythmikus bája.

4. Bacchylides verselése.

Elég Bacchylides verselése rhythmikus bájának jellemzésére felhoznom, hogy Blass a maga két rendbeli kiadásában a versek elé bocsátott versformákon a *hat morás* rendszert vitte keresztül. Ezt már csak a zenei taktus alapján tehette. És e ponton kell megvilágítanom azt a majdnem legyőzhetetlen nehézséget, mely miatt a régi ódát: az epinikiost a modern kor nem bírja a maga mi-voltában felfogni és élvezni. Pindaros és Bacchylides megértésének két akadályja van. Először maga a műfaj.

Egy jelentéktelen esemény alkalmul szolgál a pindarosi képzelemnek a legmagasb körbe való szárnyalására, a bacchylidesi lélek édes szavu áradozására. A mai ódában a tárgy fenséges. A tárgy ethikai hatása magasztos. A költő a haza, az emberiség, a hősi nagyság iránti rajongással kezd írni. Az alak sablonszerűvé válik. Az utóbbi időkben a 8 soros jambus vált megszokottá. Ez alakba öntenek bármely tartalmat.

Pindaros és Bacchylides ódáinak *formája* változik. Idomul a tartalomhoz; mert az egész műalkotás a Croiset által oly jellemzően *lyrismus*-nak nevezett műforma törvényeinek van alávetve.

Miben áll e *lyrismus*? Három művészet hatja át egymást és egyesül egy egységes műformává. E három művészet: *zene, táncz és költészet*. Zavarba hoznók a mai ódaköltőt, ha azt mondanók, hogy költeményének *rhythmusát* a tánczlejtéshez, *versformáját* zenéhez kell megkomponálni. Közel százéves multja van azon kérdésnek: miként kell Pindaros versmértékét felfogni. Ki e versmértékek ábráit végignézi, szinte hihetetlennek tartja, hogy ily megkötöttség mellett, a költői ihlet szabadon alkothatott volna.

Egy Thiersch, egy Tycho Mommsen, sőt egy Minckwicz fordítása is nehéz küzdelem árán tartja meg a régi néven *colonok*-nak nevezett rhythmikus ütemek összetétele útján keletkezett *periodusokat*. Donnert formaérzéke óvta meg ettől.

Bacchylides költeményeinek fölfedezése egészen új fel fogásnak adott helyet. A zenei taktus alapján kell megalkotni a sorokat. Én legalább szintén sok kísérletezés után: szárnyaimat érzem nőni, melyek a régi műforma körébe ragadnak.

Meggyőződésemmé vált, hogy egy néha a diadalmas hős

magasztalására, majdnem rögtönözve komponált, zenére és tánczra, tehát kar számára készített költeménynek *bonyodalmas* formája nem lehetett. Semmiképen sem volt az.

Blass felfogását teszem magamévá. Két fő alak: a κατ' ἐνόπλιον és κατὰ βακχεῖον, mondjuk modern nyelven: az ünnepélyes indulónak karmenetre alkalmas lassu menetű üteme és a könnyű tánczlejtésre alkalmas: a német $\frac{3}{4}$ -es zenei taktusnak megfelelő gyorsabb menetű ütem voltak az uralkodók. E két forma keretén belül: a zenei compositio finom árnyalatai hoztak létre vegyes formákat, a mimikai előadás teremtetett sokféle változatot; de ha e formákat a hellen kar könnyű szerrel megbirta, ezt annak a zenei műveltségnek köszönhetette, mely a görög nevelés fő alkateleme volt.

Blass kétrendbeli kiadásának legértékesebb fejezetéül tekintem a Bacchylides költeményeinek metrikai méltatására szánt, majdnem szószerint egybehangzó III. fejezetet. Hálára érzem magamat lekötelezve e metrikai fejtegetés által, mert ez nekem mintegy előgyakorlatul szolgált azon nagyobb szabású tervem kiviteléhez, hogy teljes Pindaros-fordítást adjak a magyar irodalomnak. A szöveg-hagyomány colonjai ritka képet nyujtanak arról a rhythmikai egységről, mely kivált a κατ' ἐνόπλιον (harci induló)-nak nevezett műforma daktylicus és epitritus (— ◡ — —) részei közt van. És habár Christ minden tisztelet mellett is, melylyel a halhatatlan Böckh korszakos periodus rendszere (két vagy több colonnak egy rhythmikai sorba való egyesítése) iránt viseltetik, habár e rendszert alapul fogadja el legújabb Pindaros-kiadásában (1896): azért ennek előszavában mégis szóról-szóra következő kijelentést teszi: «nem szabad abban megnyugodnunk, hogy a Böckh rendszerét követve állapítsuk meg a versek végét, hanem,

nagy óvatossággal fontolóra kell vennünk, vajjon ama versek, melyek külső formaképen tökéletes bevégzett verskül volnának tekinthetők, valóban nagyobb periodus részeinek veendői-e?» (Præf. XXIV.)

Bacchylides megjelenése után Blass szintén nagy óvatossággal és a rajongó tisztelet és kegyelet őszinte kifejezése mellett is a Böckh-féle periodusok megbízhatósága iránt kételyt fejez ki. Bacchylides összes költeményeit két forma alá vonja. Ezek a *κατ' ἐνόπλιον* és *κατὰ βακχεῖον*: amannak a dactylo-epitritus, emennek a logædicus és pæon sorok képezik fő jellemvonását, a XIV—XX. (eme kiadás XV—XX.) költemények versformáit külön tárgyalja és az említett két forma mellett dactylusokat és prosodionokat is állapít meg. Fordításom a költemények elé bocsátott *húsz* versformát híven követi; de bár külön kívánok adandó alkalommal szólni általában a kardalköltés versformájának rhythmikai jelleméről, egy pár vonással ismertetem Blass felfogását és a magam véleményét, hogy mintegy a fordításnál követett eljárásomnak tudományos alapon adjam megokolását.

Mi a *κατ' ἐνόπλιον*? Az ős hexameternek, ennek a legrégibb rhythmikus periodusnak colonja: vagy trimeter dactylicus catalectus in dissyllabam vagy anacrusissal kezdődő trimeter dactylicus catal. in syllabam. Blass a régi zenei rhythmus ütemeit, az ú. n. *hat morás* darabokban találja. És meglepő módon bírja a Bacchylides húsz költeményének formáiban a hat morás egységeket kimutatni. Vegyük például a III. győzelmi ének első epodjának két első sorát.

θρόγησε δὲ λαὸς ἀπείρων
ἃ τρισευδαίμων ἀνῆρ:

az első sor adja a trimeter dactylicus catalecticus in dissyllabam, a második sor 4-edfeles trochæusnak látszik,

de az első két trochæus epitritus jelleggel bír. Hogyan osztja föl Blass? Vesszővel jelöli meg a hat morákat:

$\underline{\cup} \text{ --- } \underline{\cup} \underline{\cup}, \text{ --- } \underline{\cup} \underline{\cup} \text{ ---}, \text{ ---}$
 $\text{--- } \underline{\cup} \text{ ---}, \underline{\cup} \text{ --- } \underline{\cup} \text{ ---}$

Tehát összesen 24 mora és a két sor szoros rhythmikai egységet alkot.

Vegyük a II. dicsének epodját, mely κατὰ βακχείον;

καλεῖ δὲ Μοῖσ' αὐθιγενῆς
γλυκεῖαν ἀνλῶν καναχάν,
γεραίρους' ἐπινικίους
Πανθείδα φίλον υἱόν.

A vers jambus és choriambus összetételéből áll.

A hatos felosztás a következő:

$\underline{\cup} \text{ --- } \underline{\cup} \text{ ---}, \text{ --- } \underline{\cup} \underline{\cup} \text{ ---}$
 $\underline{\cup} \text{ --- } \underline{\cup} \text{ ---}, \text{ --- } \underline{\cup} \underline{\cup} \text{ ---}$
 $\underline{\cup} \text{ ---}, \text{ --- } \underline{\cup}, \underline{\cup} \text{ ---}, \underline{\cup} \text{ ---},$
 $\text{---}, \text{ --- } \underline{\cup}, \underline{\cup} \text{ ---}, \text{ --- } \wedge$

Az utolsó két sorban három moránként választá el az egyes tagokat. Itt szintén 24 mórát találunk. E vers κατὰ βακχείον εἶδος. Ugyanis Blass ép a régi rhythmikusok nyilatkozatainak alapján konstatálja, hogy az ú. n. loga-ædicus sorok helyett a régi choriambusokat kell megtartani. Egy choriambus épen hat mora. Schröder a berlini *Phil. Wochenschr.* 1898. folyamának 871. és köv. lapjain méltatva Blass metrikai fejtegetéseit, kijelenti, hogy «valóban sok mindent alaposan ismét másként kell tanulnunk». A *ionicus a minore*: ez az æol lyrában uralkodó mérték az első szótag megnyújtásával az *epitritus*-t adja ki és zeneileg ezzel egyenértéket alkot; sőt a tetrameter dactylicus (--- $\underline{\cup} \underline{\cup}$ --- $\underline{\cup} \underline{\cup}$ --- $\underline{\cup} \underline{\cup}$ --- $\underline{\cup} \underline{\cup}$) ionicus trimeter-uek felel meg. Hogyan? A ionicus trimeter a rhythmikusok

által emlegetett 18 morás periodust alkotja, a tetrameter dactylicus 16 morájára, könnyen egyensúlyba hozható. Ez alapon az epitritus, iambus, choriambus, ionicus a *hat* morás darabokat, vagy a modern zene és költészet műkifejezését használva: hat morás ütemet alkotnak, mi zeneileg a $\frac{6}{8}$ ütemnek felel meg.

Előre jelzem, hogy Blass *hat morás* felosztását az összes *logaoedicus* és *paeonicus* versekre alkalmazhatónak tartom. A κατ' ἐνόπιον-ra nézve a Pindaros dactylo-epitritosokban irt komoly ünnepélyes ἦθος-nak megfelelő legszebb költeményeinek tüzetes vizsgálata alapján tőle eltérő véleményben vagyok. Ezt mint műfordító mondom; mert a különböző alkalmakra készült költeményeknek alaphangja mintegy magával hozta a megfelelő formát egy oly lyrában, melyhez három művészet: a táncz, zene és költészet elválaszthatatlan egységben olvadt egybe. Más üteme volt a χορος ünnepélyes menetének; más a lakománál elzengett éneknek, más a hálaáldozat után elénekelt áhitatos hymnusszerű dalnak. A *hat mora* bizonyos élénk, gyorsan lüktető, könnyű tánczmozdulatokhoz illő dallamot képvisel.

Meglepő megerősítést talál e felfogás azon két *zenei* maradvány megoldottnak tekinthető dallamában, melyet O. Crusius Phil. LIII, 160—200. lapjain olvasható tanulmánya kapcsán a mai *zenei* ütem szerint kótára szed. Kétségtelenné vált a Kis-Ázsiában Trallisban fölfedezett *Seikilos* feliratban idézett négy verssor fölé irt *ének*-hangjegyekből, hogy a moráknak egy hangjegy felel meg; a két mora hangjegye felett a hosszúság jele van, a *három* morásnál pedig (τρίσημος) *három* hangjegy is előfordul. Szemléltetővé válik, ha e sorokat ide iktatjuk:

ὅσον ζῆς φαίνου
 μηδὲν ὅλως σὺ λυποῦ
 πρὸς ὀλίγον ἐστὶ τὸ ζῆν
 τὸ τέλος ὁ χρόνος ἀπαιτεῖ.

Az első sorban ζῆς, φαίνου szótagok értéke másfél ütem ($\frac{6}{8}$ -os ütemről van szó), a második sor szintén másfél ütemet ad, úgy hogy a két sor periodusa a 24 morának megfelel. A régi rhythmikusok a δωδεκάσημος-colonról szólva teljesen rámutatnak a hat morás felosztás helyességére.

A másik zenemaradvány az Euripides Oresteséből egy kardal töredék hangjegyei szintén igazolják e felfogást. Crusius szerint: «die Länge wird durch einen Strich oder zwei Noten ausgedrückt, abgesehn vom Ende der Verse, wo die Begleitung Ersatz bietet.» Itt csakugyan az énekhangjegy mellett a zenei hangjegy is megjelen. E töredék még fontosabb eredményre vezet. Ugyanis e zenei maradványt a Rainer főherczeg roppant értékű papyrusgyűjteményében fedezte föl C. Wessely. Egy *dochmius*okban irt karénekből minden colonból három-három szótagra terjedő részlet maradt ránk. Crusius kiegészítvén a hiányzó részt, 12 *dochmius*t mutat ki. Már most, ha meggondoljuk, hogy egy *dochmius* egy *iambus* (υ—) és egy *creticus* (—υ—) összetételéből áll, mely az *arsis*ok felbontása útján sokféle formát ölthet, így lehet *iambus* és *pæon*, *tribrachys* és *pæon* vagy *creticus* stb: zenei összhangba olvad ez a metrikailag lehetetlennek látszó mérték, melyben a *iambus* és a *creticus arsis*ai találkoznak a *rhythmika* szabálya ellenére. Hogy alakul a dolog? A *creticus* $\frac{5}{8}$ -a kiegészítést talál a *iambus* $\frac{3}{8}$ -ában és kész az *egész*et alkotó ütem. Tényleg Crusiusnál:

χατ-ο-λο-φῦ-ρο-μαῖ.

megfelel

○○○|○○

tehát egy ütemnek. Azonban ki kell jelentenem, hogy ha ütemről szólok, csak a mai zenéhez szokott fül számára akarom megérthetővé tenni a morák csoportosítását, a mint a görög kardalköltésben nyilatkozik. Ha e pontig csatlakoztam Blasshoz, az epitritussal kapcsolatos dactylusok rhythmusára nézve tőle eltérek. Ha hamisításnak bizonyult is a Pindaros első pythiai ódájának első verseire Kircher Anastasius által S. Salvator messanai cœnobiának codexében fölfedezett zenei maradvány, melyet Boeckh hitelesnek tartott és $\frac{6}{4}$ -es ütemekben osztva közzétett, az epitritusok spondaicus részét $\alpha\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ -nak vévén $\frac{3}{4}$ -nek számítva, *Bippart* (Pindar's Leben, Weltanschauung und Kunst, Jena 1848, 179. és köv. lapján) pedig *egész*et alkotó ütemekre oszt: az újabb zenei maradványok sem ingathatnak meg azon meggyőződésemben, hogy a Bippart felosztása a helyes és ép e ponton remélek a magyar verselés ütemrendszerében találni rokon vonásokat. Bacchylides ódáinak összes formáira megkísértém a magyar 4 és 3 szótagú ütemrendszert alkalmazni és mondhatom meglepő eredményhez jutottam. Ki Arany Jánosnak a magyar nemzeti versidomról írott alapvető értekezésében a 11, 13 és 15 szótagú sorok ütemezését, de még inkább a magyar *dactylus* zenei rhythmusban való áttételét olvasta (szemben a német $\frac{8}{4}$ -del, a magyar dactylust $\frac{2}{4}$ -es ütemnek mutatja ki), az bámulatos találkozást vesz észre a Bacchylides és Pindaros epitritusai és a magyar 8-as trochæus, vagy az alexandrinus között; ha azt 3 ütemre osztjuk.

A magyar rhythmus-érzéknek felel meg pl. a sapphói sornak oly értékelése, hogy a *logaoedicus*nak tekintett sor két trochæusát, mely a dactylust megelőzi, melynek *arsisa* után van a colon vége, mit a *lábmetesz*et tesz szemlélhetővé, két $\frac{2}{4}$ -es ütembe foglalja. Így találjuk a katho-

likus egyházi énekek közt a következő sapphoi versszakot:

Iste Con | festor || Domini | colentes
 Quem pie | laudant || populi per | orbem
 Hac die | lætus || meruit be | atas
 Scandere | sedes | scandere | sedes.*

De álljon itt a példa Bacchylidesből: Az V, 35—36. sora:

Δεινομ | ἐν εὐς || ἄγέρ | ω-
 χοι | παῖδες. εὖ || ἔρδων || δὲ μὴ χά | μοι || θεός.

az én fordításom szerint:

Deinome | nes fiaí,
 Oh | szép leventék, || áldva áldjon || a nagy ég.

A két vonallal jelzett ütemvégek egy sarkalatos különbségre: a görög és a magyar rhythmus alapkülönbségére mutatnak. A görög a láb-, a magyar a sormetszet által választja el az ütemeket, de azért a cæsura bucolica bizonyítja, hogy a sormetszet nem volt a görög fülnek sem ismeretlen, sőt népies jellegű volt.

Fordításom alapelve: dactylicus és e pitritus sorok rhythmikai szabályozását a mi négy szótagú, lassú ütemünkkel hoztam összhangba, hogy így a magyar fülre nézve a rendkívül változatos szótagszámba bizonyos rendszeres ismétlődést hozzak be, mi nélkül képtelenség rhythmikai hatásra gondolni is, e nélkül pedig a magyar fülnek a vers nem vers; a logædicus vagy inkább choriambus rhythmusu soroknál a magyar 3 szótagu gyorsabb menetű ütemet érzem: Pl. Bacchylides IV. győzelmi éneke így kezdődik

Szeret ám | Syra-ku | sa nagyon . . .
 Az arany | fürtű A | pollo | téged . . .

* Egyházi énekek orgona kísérettel, kivált a kath. tanuló ifjúság használatára. Kalocsán 1898. 174 darab.

Ha zenei ütemekre osztanók e két sort: $\frac{3}{8}$ -as ütemek jönnének ki. Pl. a 4. sor:

Ki most | harmadiz | ben a föld | közepén | nyere díjt . . .

Mit értem el e felfogással? Kettőt. Először a magyar fülhez közelebb hoztam e bonyolult versformákat, melyeket azzá tettek a táncz változatai, a zene ütemekre nem osztott volta, mint a görög, sőt az ősrégi katholikus egyházi énekek sem oszthatók szabályos ütemekre. Másodszor a *szótagszámot* és prosodiai jellemet megtarthattam a nélkül, hogy egy erőltetett és érthetetlen formát nyújtsak, mint tévék Thiersch és Tycho Mommsen Pindaros-fordításaikban. Donnert kitünő rhythmusérzéke megmenti ettől, de szakított is a periodus rendszerrel és a colonhoz tér vissza; természetesen minden kolont egész szóval végzett.

A fentebbiekben igyekeztem megokolni fordításom rhythmikai részét. A *rím* és a trochæus vagy iambus sorokra szedett, egyenlő sorszámmal alkotott versszak-rendszer: annyira modern, hogy az antik lyra hangjához sehogys talál. Rímrendszerünk úgy is kezd annyira chablonná válni, hogy a gondolat belső rhythmusával nem esik össze, a gondolat mélységeinek hullámgyűrűit távolról sem fejezi ki oly plastikus szemlélhetőséggel mint Pindarosnak egyik triasról másik triasra is átmenő mondatai (versszakok, viszonyversszak és záróversszak vagy: kezdőfordulat, ellenfordulat és rázengés) kifejezik a táncz élénk fordulatait: Pindaros öreg korában írt költeményeiben a *trias* vége, egy gondolat teljes kifejezésével, tehát a mondat végével egybeesik. Bacchylidesnél majdnem mindenütt.

Ez is mutatja, hogy sokkal egyszerűbb formákat kedvelt. Néhol majdnem a mi versszakrendszerünket találjuk meg. Mert nem meglepő beosztása van-e a XVIII. dythyrambnak, hol az Aigeus király és a kar (Kenyon szerint Medea)

közi drámai párbeszéd *négy* tizenöt soros versszakot alkot?

Úgy érzem, hogy a magyar fülnek érthetővé válik fordításom, ha a zenei szempontra vigyázva irtam át a magyar ütemrendszer szerint a Bacchylides-féle zenei ütemeket. Ép azért határoztam magamat arra a merész lépésre, hogy a sormetszeteket a magyar ütemek után helyeztem, úgy hogy minden ütem vagy legalább egy verssor két felét mindig egész szóval végeztem. Például a már fent-idézett sorban.

Oh | szép leventék || áldva áldjon || a nagy ég,

ha az ütemelőző után kezdjük olvasni, három-négy szótagos ütemet találunk.

A versnek magamagában kell hatnia, de még is egy oly távol idő más rhythmikai rendszerét átírva, kénytelen vagyok kérni olvasómat, hogy fordításomat ne csak olvassa de hallgassa is.

Mondjak egy hasonlatot. Míg a Boeckh korszakalkotó metrikai rendszere egy gyönyörű görög templom restaurációja érdekében fölépített állványhoz hasonlít, mely szakértőnek érthetővé teszi az épület arányait, de elfedi magát az épületet: az állványokat leszedve, magát az épületet igyekszem bemutatni. Hogy sikerült-e, azt eldönteni nem az én feladatom.

Kétféle műélvezet van. Egyik a jelenkor műélvezete, melyet a jelenkor alkotásai nyújtanak. Ez fölébred, mer neveltetésünk, lelki hangulatunk kész annak megértésére, annak felfogására. Másik: a történelmi érzék fejlesztéséhez van kötve, mely századok múlva is megalkotja magának a régi *milieut*, fölidézi a múlt rég letűnt életét, alakját; megismeri gondolatainak tartalmát, felfogja emócióit, ellesi eszközeit, melyekkel gondolatait kifejezi; belerin-

gatja magát képzelődése körébe, megsejti aspirációit: egy szóval: elővarázsolja eszményeit és így az eszthetikai élvezetnek kimondhatatlanul gazdag forrásából merít: megérti a múlt emberét: érzi, hogy az ő világát is magáévá tette, ezzel egyéni életünket gazdagítjuk, mert a mi az emberiség életében szép és magasztos volt: az a miénk.

Homo sum, nihil humani a me alienum puto, azaz: ember vagyok, örököse az egész emberiségnek. Ha így olvassuk az egyiptomi sír homályából előkerült költőt, elmondhatjuk:

«A kik a föld alá lettek eltemetve, azok is élnek.»

5. Irodalmi tájékoztató.

A) Kiadások.

1. *Editio princeps*: The poems of Bacchylides, from a papyrus in the British Museum, edited by *Frederic G. Kenyon* M. A. D. Litt. Oxford. 1897.

A kézirat hű mását nyújtja az egyik oldalon, a másikon annak olvasását, valószínű kiegészítéseit nagyrészt a maga erején, egyrészt *Palmer* Arthur Dublinból, *Jebb* és *Sandys* Cambridgeből nyújtottak segédkezet.

2. *Bacchylidis Carmina cum fragmentis*, edidit *Friedr. Blass*, Lipsiæ 1898. Teubner.

Blass kitűnő bevezetésének kivált a Bacchylides verseire vonatkozó részét a bevezetésben behatóbban méltatom.

3. Ugyancsak tőle a második kiadás:

Bacchylidis carmina cum fragmentis iterum edidit Fr. Blass, Lipsiæ MCM.

E kiadás sokban javított. A kritikai függelékben kitüntetem, mennyiben függ az én szövegem Blass ez utolsó kiadásától. Főként ez újabb kiadásra tekintettel dolgoz-

tam át ismét a magam kiadásának szövegét, sőt egy pár helyt javítám fordításomat is.

4. Die Neugefundene Lieder des Bakchylides. Text, Übersetzung und Commentar von Dr. Hugo Jurenka, Wien 1898.

Jurenkának több lectióját és egyik kiegészítését elfogadtam, miről számot adok a Kritikai függelékben.

5. *Le odi e i frammenti di Baccilide*, testo greco traduzione e note a cura di Niccola Festa.

A két utóbbi kiadást méltattam az Egyetemes Philologiai Közlöny 1899. évi folyamában.

6. *Eug. d'Eichthal et Théod. Reinach*, Poèmes choisis de B. traduits en vers. Texte grec revisé et notices par Th. Reinach. Paris (Leroux) 1898.

7. Bacchylides, The new poems and fragments. A revised Text, with introduction, critical notes and commentary. By Sir Richard Jebb. Litt. D. Regius Professor in the University of Cambridge.

B) Fordítások.

1. A. M. Desrousseaux, les poèmes de B. de Ceos, traduits du Grec (Paris, Hachettes) 1898.

2. *Eug. d'Eichthal et Théod. Reinach*, Poèmes choisis de B. traduits en vers. L. f. a kiadások közt.

3. Dr. Hugo Jurenka fordítása, l. f. a kiadások közt.

4. Niccola Festa fordítása, l. f. a kiadások közt.

C) Irodalmi és kritikai méltatások.

Pontos jegyzékét adja Blass második kiadásának Præf. LXXII—LXXV. lapjain olvasható jegyzékben. Itt a főbbeket emelem ki:

1. A *Classical Review* 1897-ben és 1898-ban egész sorát hozta a legkiválóbb philologusok: *Jebb, Ellis, Headlam, Reynolds, Richards, F. W. Thomas* tollából.

2. *Henry van Herwerden*, a Berl. Phil. Wochenschrift (1898 n. 5.) Class. Rev. 1898 máj.; *Mnemosyne* XXVII, 1, 1—46. *Museum* nro. 12. 1899.

3. *L. Mallinger*, *Bacchylide avant et après 1896*, Le Musée Belge II. 188—210, 295—314 l.

4. U. ö. Le caractère, la philosophie et l'art de Bacchylide. (U. o. III, 24—49.)

5. *Drachmann*, *Nordisk Tidskrift f. Filologi* 1898.

6. *Maur. Croiset*, Sur les origines du récit relatif à Méléagre dans l'ode V. de B. *Mélanges Weil* (73—80).

7. *Henri Weil*, Les odes de Bacchylide, *Journal des Savants*, 1898, jan. füzet. Remarques sur la versification des lyriques grecs, à propos de Bacchylide, u. o. febr. füzetben.

8. *W. Christ*, Zu den neu aufgefundenen Gedichten des B. *Sitzungsberichte d. bayer. Akademie*. 1898. I, 3—52; 597—98.

9. *O. Crusius*, *Philolog.* LVII, 1. 150—183. Ugyanő: Die Dichtungen des B., *Beilage z. Münchener Allg. Zeitung*. 1898 febr. 7.

10. *Th. Gomperz*, *Wiener Neue Presse*, decz. 24, 1898. Beiträge zur Kritik und Erklärung gr. Schriftsteller. VI. *Sitzungsberichte der Wiener Akademie* CXXXI, (1898) 1—4.

11. *Arth. Ludwich*, Verzeichniss der Vorlesungen, 1898 nyári félévre. Königsberg 12. és köv. lap.

12. *Karl Robert*, Theseus und Meleagros bei B. *Hermes* 1898, 130—159. Kitűnő cikk főként a XVII. költemény magyarázatára nézve.

13. *O. Schröder*, *Berliner Philologische Wochenschrift*

1899, 11. és 28. sz. kivált a Blass-féle verselési elmélet derék méltatása.

14. *U. von Wilamowitz*, Bacchylides. Berol. 1898.
U. ő: Göttinger Gelehrte Anzeiger 1898, 125—160.

15. *Blass*, Litterarisches Centralblatt 1897. 51/2. sz.
és Rhein. Museum 1898, 283—307. l.

16. *N. Dragumis* (új görög) 'Αθηνᾶ, X, 4, 413—425,
556. és köv.

17. *D. Comparetti*, Les dithyr. d. B. Mélanges Weil.
25—38.

18. *Fraccaroli*, (Pindaros hires kiadója és fordítója) a
Rivista di Filologia XXVI, 1, 1—44. l.

19. *Inama*, Rendicoti del R. Ist. Lomb. di science e
lett. serie II, vol. XXXI. 1898.

20. *L. Michelangeli*, Della vita di B. e particolarmente,
delle pretese allusioni di Pindaro a lui e a Simonide.
Messina, 1897.

Ez értekezést a B. költeményeinek fölfedezése előtt írta.
Ugyanő irt az Ed. princeps megjelenése után a Rivista
di storia antica III, 1. sz. 5—22. l.

21. *Piccolomini*, Atene e Roma. (1898 jan., febr.) Le
odi di B. Firenze-Roma, 1898.

22. *Blass*, Nachlese zu B. Hermes XXXVI, 272—281.

A VERSMÉRTÉKEK.*

GYŐZELMI KÖLTEMÉNYEK.

I. Keosi Argeiosnak.

Versszakok.

U U — —, — U U — —,
 — U U — —, — U — — ^ |
 — U U — —, U U — —,
 5 — U U — —, U U — —,
 — —, — U — —, — U — — ^ |
 — — U — —, — — U — —,
 — U — —, — U — — ^

Záró versszakok.

— B — —, U U — —
 — —, — 3 — —, U U — — |
 — U — —, — U U — —,
 — —, — U U — —
 5 — U — —, — U — —
 — U — —, — U — —,
 — U — —, — U — —, — U — —

II. Ugyanannak.

Versszakok.

U — U — —, — U U — —, — — — ^ |
 — U U — —, — U U — —, —

* Blass e schemáit az ő ütem-jelölő vesszőivel azért adom vissza híven, hogy ez úton is a fordításomban keresztül vitt rendszert, melyről a bevezetés számot ad, szemléltessem.

U — U —, — U U —
 U U U, — U, U —, U —
 5 — U, — U, U —, — ^

Záró versszak.

U — U —, — U U —,
 U — U —, — U U —,
 U —, — U, U —, U —,
 — —, — U, U —, — ^

III. Syrakusai Hieronnak.*Versszakok.*

U — U U, U U U —, U — U |
 U, — U U —, U U — U, U U |
 U, — U U —, U U — U, — U .
 — U, — U U | U U, — U — U

Záró versszakok.

U — U U, — U U —, —
 — U —, U — U — |
 — U — U, — U —
 —, — U U —, — U — ^ |
 5 U U — U, — U — U, — U — ^ .
 — U — U, — U U ^

IV. Ugyanannak.*Versszakok.*

U U U, — U, U —, U —
 U U U, — U, U —, U —, — ^
 — U U — U U — U U —
 U —, — U, — U, U —, U —, — U, — ^
 5 — U U — U U — U U —
 — U U — U U — U —
 U U U, — U, U —, — ^
 U —, — U, — U, U —, — ^
 U U U, — U, — U, U —
 10 — U, — U, U —, U —, — ^

V. Ugyanannak.

Versszakok.

	—	—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	
		—	ü	—	—,	—	ü	—	ü,
	—	—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	ü
		—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	ü — ü —
5	—	ü	ü	—,	ü	ü	—	.	
		—,	—	ü	ü	—,	ü	ü	ü ^
	—	ü	—	—,	—	ü	—	—,	.
		—	ü	—	(ü),	—	ü	—	^
	—	—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	— — ü — —
10	—	ü	ü,	—	ü	ü	ü	—	
	—	—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	(—) —
		—	ü	—,	—	—	ü	ü	—
	—	—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	ü .
		—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	(ü) .
15	—	ü	—,	—	—	ü	ü		

Záró versszakok.

	—	—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	— — ü —,	ü
		—	ü	ü,	—	ü	ü	—		
	—	—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	ü — ü —,	—
		—	ü	—,	—	—	ü	—,	.	
5	—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	.		
		—	—	ü —,	—	—	ü —,	ü — ü —	ü —	ü —
	—	—	ü	ü,	—	ü	ü	—,	ü	
		—	ü	—,	ü	—	ü	—,	ü	
		—	ü	ü,	—	ü	ü	—		
10	ü	ü	—	—,	—	ü	—	ü,	— ü — —	

VI. Keosi Lakhonnak.

Versszakok.

	ü	—	ü	—,	ü	—	—,		
	ü	ü	—	ü,	—	ü	—	ü	
	—	ü	ü	—,	—	ü	ü	—,	ü — —
	ü	—	ü	ü	—	ü			
5	—	ü	—	ü	—	ü	ü	—	

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —

VII. Ugyanannak.

Versszakok.

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —

 5 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 10 — — — — —
 — — — — —

VIII. Ismeretlennek.

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 5 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 10 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 15 — — — — —
 — — — — —

IX. Phleiasi Antomedesnek.

Versszakok.

— u — —, — u u —, u u —
 — — u — — — u — |
 — — u u, — u u —, — — u —, —
 — u — — — — u u — u u — —
 5 — u — — — — u u |
 — — u u, — u u —, —
 — u — u — — u u |
 — — u —, — — u —, —
 — u — — — — u — — — u — u

Záró versszakok.

(—) — u —, — — u u, — u u —,
 — u — —, — u u —, u u — —, — u — ^
 — — u —, — — u —, —
 — u —, — — u —
 5 — u u —, u u —
 —, — u — —, — u — ^
 — u — —, — u — —,
 — u — —, — u — —

X. Athenei Eukheiresnek.

Versszakok.

— — u u, — u u —, — — u —, —
 — u — —, — u — u
 — u u —, u u —
 —, — u u —, u u — u
 5 — u — (—), — u — u |
 — u — —, — u u —, u u —, u u —
 — u — —, — u — —,
 u u — —, — u — u,
 — u — —, — u — —,
 10 — u —, u u — —, — u — —, — u — —

Záró versszakok.

— ◡ — —, — ◡ ◡ —, ◡ ◡ — ^ |
 — — ◡ —, — ◡ —, — |
 — — ◡ —, — — ◡ —, — — ◡ —,
 — ◡ ◡ —, ◡ ◡ — —, — ◡ — —
 5 — ◡ ◡ —, ◡ ◡ — — |
 — [— ◡] ◡, — ◡ ◡ —, —
 — [◡ —] —, — ◡ — —,
 — [◡ — —, —] ◡ — —

XI. Megapontosi Alexidamosnak.*Versszakok.*

— — ◡ ◡, — ◡ ◡ —, —
 — ◡ —, — — ◡ —, —
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —,
 — ◡ — —, — ◡ — —, |
 5 — ◡ ◡ —, ◡ ◡ —
 —, — ◡ ◡ —, ◡ ◡ []
 — ◡ — —, — ◡ ◡ —,
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —,
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —, — ◡ — —
 10 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —,
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —,
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —, — ◡ — —
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —,
 — ◡ —, — — ◡ —, —

Záró versszakok.

— — ◡ ◡, — ◡ ◡ —
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —, ◡ — ◡ —,
 — ◡ ◡ —, ◡ ◡ —
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —
 5 — ◡ — —, — ◡ — —
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —,
 — — ◡ —, — — ◡ —,
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —, — ◡ — —,
 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —,
 10 — — ◡ ◡, — ◡ ◡ —, —

— u — —, — u — —, — u — u,
 — u u —, u u — .
 —, — u u —, u u — .
 — u — —, — u — —

XII. Aiginai Teisiosnak.

— — u —, — — u u, — u u —,
 — — u —,
 — u u, — u u —
 — — u u, — u u —, u — u —
 5 — — u u, — u u —, —
 — u — —, — u — — |
 — — u —, — — u —, — — u —
 — — u —, — — u u, — u u —,

XIII. Aiginai Pytheasnak.

Versszakok.

— — u u, — u u —,
 u — u —, u |
 — u — u u — u |
 — u — u, — u — u, |
 5 — — u u, — u u —, u
 — u — —, — u — .
 —, — u u —, u u — .
 u, — u — —, |
 — u u —, u u — u,
 10 — u u —, u u — u,
 — u u —, u u —
 —, — u — u, — u — u

Záró versszakok.

— — u u, — u u —, u — u —,
 — — u u, — u u —, .
 u — u —, —
 — u — —, — u u —, u u — .
 5 — —, — u — —, — u — u |
 — — u u, — u u —, u
 — u — u, — u — u, — u u u |

— ∪ ∪ —, ∪ ∪ — ∪, —
 — ∪ — ∪, — ∪ — —

XIV. Thessaliai Kleoptolemosnak.

Versszakok.

— ∪ — —, — ∪ ∪ —, ∪ ∪ — —
 — —, — ∪ — —
 — ∪ — —, ∪ ∪ — —,
 — ∪ — —, — ∪ — ∪,
 5 —] — ∪ ∪, — ∪ ∪ —, — —
 —] ∪ —, — — ∪ —, —
 —] ∪ —, — — ∪ —

Záró versszakok.

—] — ∪ ∪, — ∪ ∪ —,
 —] — ∪ ∪, — ∪ ∪ —,
 — ∪] — —, — ∪ ∪ —,
 — ∪ — —, — ∪ ∪ —, ∪ ∪ — —
 5 (∪?) — ∪ ∪ — ∪ ∪ —
 — — ∪ —, — — ∪ —, — —
 — ∪ ∪, — ∪ ∪ —,
 — ∪ — —, — ∪ — ∪, [— ∪ — —]

B) DITHYRAMBOSOK.

XV. Antenoridák.

Versszakok.

— — ∪ ∪, — ∪ ∪ —,
 — — ∪ ∪, — ∪ ∪ —, ∪ — ∪ — |
 ∪ — ∪ —, — — ∪ ∪, — ∪ ∪ —,
 — — ∪ —, — — ∪ —
 — ∪ — —, — ∪ — —, — ∪ — —,
 — ∪ ∪ —, ∪ ∪ — —, — ∪ ∪ —, ∪ ∪ — ∪
 — ∪ — —, — ∪ — —, — ∪ — — ∪

Záró versszakok.

— — ∪ —, — — ∪ ∪, — ∪ ∪ —,
 — — ∪ —, — — ∪ —, — —

— 0 — —, — 0 0 —, 0 0 — ^
 — — 0 0, — 0 0 —, —
 5 — 0 —, — — 0 —, —
 — — 0 0, — 0 0 —,
 — — 0 —, — — 0 —, 0

XVI. Herakles.

— — 0 0 — 0 — |
 — 0 0 — 0 0 — 0 0 —
 — 0 0 — 0 0 — 0 0 — 0 0 —
 0 (?) 0 0 — 0 — 0 — —
 5 — 0 0 — 0 0 — 0 0 — 0 — —
 — 0 0 — 0 0 — 0 0 — 0 0 — —
 0 0 — 0 0 — 0 0 — 0 0 —
 0 0 — — 0 0 — — | — 0 0 |
 — 0 0 0 — — |
 10 — 0 0 — —
 0 0 0 — — —
 — 0 0 — — 0 0 — 0 0 — —

Záró versszak.

— 0 0 — 0 0 —
 — 0 0 — 0 0 — 0 0 — —
 0 0 — 0 0 — — 0 0 —
 0 0 — 0 0 — 0 0 —
 5 0 0 — 0 0 — 0 0 0 — — |
 — — 0 0 — 0 — — 0 0 — 0 —
 0 0 — 0 0 — 0 0 — 0 —
 0 0 — 0 0 — 0 —
 — 0 0 — 0 0 —
 10 — 0 0 [0 0 0] — 0 0 — 0 0
 — 0 0 — — 0 0 — 0 0 — 0 —

XVII. Ifjak vagy Theseus.

Versszakok.

0 0 0 — 0 — — 0 — 0 —
 — 0 0 0 — 0 (0) — 0 — 0 —

— — — — —
— — — — —
5 — — — — —
— — — — —
— — — — —
D — — — — —
— — — — —
10 — — — — —
— — — — —
D — — — — —
— — — — —
— — — — —
15 — — — — —
— — — — —
— — — — —
D — — — — —
— — — — —
— — — — —
20 — — — — —
(U) — — — — —
— — — — —
— — — — —

Záró versszakok.

5
 10
 15

U — U —, L U W, — U L
 L U W, L U —, U —
 U U U, L L
 20 U — U —, L U —, L U —

XVIII. Theseus.

Versszakok.

U U — — U U — U —, —
 U, — U, U —, U —, U —, L
 U U U, — U, U —, U —, —
 —, — U, U —, U —, U —, L
 5 W U, — U, U —, U —
 — U, — U, U —, U —, —
 U, — U, — U, L
 — —, — U, U —, U U |
 — U, — U, U —, U —, —
 10 — —, — U, U —, U U |
 — U, — U, U —, U —, —
 U, — U, U —, U —, U —, U —, U — |
 — U, — U, U —, U —, —
 — U, — U, — U, L
 15 — —, — U, U —, U —, U —, L

XIX. Io.

Versszakok.

U — U —, U — U —, U
 — U U, — U U —, —
 U — U U, — U U —, U
 — U —, U — L |
 5 U — U U, — U (U?) —,
 U — U U, — U U —, —
 U — U —, U — L |
 — — U U, — U U —, —
 — U U —, U — U —, U
 10 — U —, U — L |
 — — U U, L U —, U — L
 U — U —, U — U U |

BACCHYLIDIS CARMINA

I. GYŐZELMI KÖLTEMÉNYEK.

I.

A keosi Argeiosnak,

Isthmosban birkozásban nyertes gyermeknek.

Az elejének gondolatmenete a töredékek gondos egybevetése alapján a következő: A Párkák intő szózatára Damon leánya nővéreivel együtt elmenekült a kalóz Telchisiek elől. Egy jóslat Dexitheának szép nászt ígér. Csakugyan megjelen Minos és így a jóslat teljesül. Itt kezdődik az összefüggő szöveg:

Záróversszak (5-ik?).

- 112* Ámde megérkezik épen
Harmadnap Minos a bajnok.
Volt neki tarka hajója
115 Épen ötven, rakva krétai vitézzel.

Versszak (6-ik?).

- A magasztos Zeus kegyéből
E derék hős ejti meg
Szépövű Dexitheát.
És hátrahagyá fele népét,
120 Bajnoki férfiakat,
A kik között e bérczeket

A) ΕΗΙΝΙΚΟΙ.

I.

[*ΑΡΓΕΙΩΙ ΚΕΙΩΙ*

ΠΑΙΔΙ ΠΤΚΤΗΙ (?) ΙΞΘΜΙΑ].

έπ. ε'.

- 112 σὺ]ν τριτάτα με[— — —
ἀμέρα Μίνως ἀρ[ῆο]ς
ἦλυθεν αἰολοπρύμνοις
115 ναυσὶ πεντήκοντα σὺν Κρητῶν ὁμίλῳ·

στρ. ζ'.

- Λιὸς Εὐκλείου δὲ (F) ἔκα-
τι βαθύζωνον κόραν
Λεξιθέαν δάμασεν·
καὶ (F)οι λῆπεν ἴμισυ λαῶν,
120 ἄνδρας ἀρηϊφίλους,
τοῖσιν πολὺκρημνον χθόνα

Kiosztva, onnét elevez
S szép Knososba érkezik.

Ellenversszak (6-ik ?).

E király, Európa fia.
125 A tized' hó eljövén,
Szülte a széphaju lány
E nagynevű földnek urául
Euxantiost

— — — — —

*(Itt hézag következik, melyben megemlékezik a versenyhős
elődjéről, kik a lovagias játékokat kedvelték.)*

Versszak.

140 E családból sarjada föl
A keményöklű vitéz
Argeios, kit a harcz
Lángzó heve mint egy oroszánt
Dühre ragad, ha talán
145 Öt sértené ellenfele.
De lába is gyors ő neki
S ős erénye is kitűnt.

Ellenversszak.

Jeles ifju Apollo adá
Dicső Panthidának ezt
150 Orvosi gondja miatt
S vendégszerető lakomákért.
A Charisok kegyelék
S csodálta őt sok ember is
S életét betöltve, hagy
155 Hátra öt derék fiút.

νειµας ἀποπ'λέων ὄχει' ἔς
Κνωσὸν ἡμερτᾶν πόλιν

ἀντ. ζ',

125 βασιλεὺς Εὐρώπιάδας
δεκάτῳ δ' Εὐξάντιον
μηνὶ τέκ' εὐπλόκ[αμος νύμ-
φα φερ]εκιδε[ῖ νάσῳ
ἐσσύμενον]πρύτα[νιν
— — — — —

στρ. ζ.

140 ἔπ'λε[το καρτε]ρόχειρ
Ἀργεῖος [— —] λέοντος
θυμὸ[ν ἔχων], ὁπότε
χ'ρεῖ[ός ἔ' κερ]βολοῖτ' μάχας,
145 ποσσί[ν τ' ἐλα]φ'ρό[ς, π]ατ'ρίων
τ' οὐκ [ἀπείρατος κ]αλῶν,
τόσα Παν[θειῖδα κλυτο]τό-
ξος Ἀπό[λλων ἄ]πασε]ν,

ἀντ. ζ'.

ἀμφὶ τ' ἰατορία
150 ξείνων τε φιλόνορι τιμᾷ
εὐ δὲ λαχὼν Χαρίτων
πολλοῖς τε θαυµασθεῖς βροτᾶν,
αἰδῶν' ἔλυσεν πέντε παῖ-
δας μεγαινήτους λιπών.
155 τῶν ἕνα (F)οι Κρονίδας

Zároversszak.

Köztük az egyiket im
 Most fenn a magasban ülő Zeüs,
 Mert kegyes volt, szép diadalra segíté
 És ada más koszorút is.
 160 Hittem és hiszem, hogy legszebb
 Dísz az erény hoz a földön,
 Mert vagyonra szert tehet még a silány is.

Versszak.

De míg ez még gögre kapat,
 A ki istent fél, olyant
 165 Nem csal a dőre remény.
 Ki testileg épen élélhet
 A maga kis vagyonán,
 Ily ember bátran bárkivel
 Versenyre szállhat, mert egész
 170 Élte kellemes lehet;

Ellenversszak.

Ha betegséget, s a nyomort
 So'sem ismeré, míg élt.
 Vágyik a dús s a szegény,
 Az többre, emez kevesebbre.
 175 Üldöz örökre a vágy.
 Mit könnyen érsz el, az gyönyört
 Nem nyújt, szüntelen arra törsz,
 A mi tőled messze fut.

Zároversszak.

A kit a léha remény
 180 Táplál csak e földön örökké,

ἐπ. ζ'.

ὑψίζυγος Ἰσθμιονικόν
 θῆκεν ἀντ' εὐεργεσιᾶν, λιπαρῶν τ' ἄλ-
 λων στεφάνων ἐπίμοιρον.
 φάμι καὶ φάσω μέγιστον
 160 κῦδος ἔχειν ἀρετάν, πλου-
 τος δὲ καὶ δειλοῖσιν ἀνθρώπων ὁμιλεῖ.
 ἐθέλει δ' αὖξιν φρένας ἀν-

στροφ. η'.

δρός, ὃ δ' εὖ ἔρδων θεοὺς
 ἐλπίδι κυδρотеρα
 165 σαίνει κέαρ· εἰ δ' ὑγείας
 θνατὸς ἐὼν ἔλαχεν,
 ζῶειν τ' ἀπ' οἰκείων ἔχει,
 πρῶτοις ἐρίζει παντί τοι
 τέρψις ἀνθρώπων βίῃ
 170 ἔπεται νόσφιν γε νόσων

ἀντ. η'.

πενίας τ' ἀμαχάνου.
 ἴσον ὃ τ' ἀφ' ἑνὸς ἐ-
 μίρει μεγάλων ὃ τε μείων
 παυροτέρων· τὸ δὲ πάν-
 175 των εὐμαρεῖν οὐδὲν γλυκὺ
 θνατοῖσιν, ἀλλ' αἰεὶ τὰ φεύ-
 γοντα διζήνται κιχεῖν.
 ὄντινα κουφόταται

ἐπ. η'.

θυμὸν δονέουσι μέριμναι,
 180 ὅσπον ἂν ζώῃ χρόνον, τόνδε λάχεν· τί

Élte míg tart, addig is éli világát.
 Ám az erénynek a gondja
 Bár nehéz, de ki e harczba
 Nyert diadalt, a halállal
 185 Irigylendő híre, fénye so'se vész el.

II. Győzelmi ének.

Keosi Argeiosnak.

Versszak.

Oh fényt adó Hir, sebesen repülve
 Szállj ki Keos szent talaján,
 Hirdetve a szép diadalt,
 Mit a merészkezű ifju, hős
 5 Argeios nyere bátran.

Ellenversszak.

S emlékebe is sok diadalt idéz föl,
 Mint aratók hetvenivel
 A keskeny Isthmosnak ölen
 A koszorút, elevezve az
 10 Euxantis szigetéről.
 A Múza, ki ott született,
 Fölhív' a csengő fuvolát
 Dicsőíteni a Panthidas
 Fiának diadalmát.

μάν; ἀρετὰ δ' ἐπίμοχθος
 μέν, τε]λευταθεῖσα δ' ὀρθᾶς
 ἀνδρὶ κ]αὶ εὖτε θάνη λεί-
 πει πο]λυζήλωτον εὐκλείας ἄγαλμα.

II. ΤΩΙ ΑΥΤΩΙ.

στρ.

Ἄϊξον ᾧ σεμνοδότειρα Φῆμα
 ἔς Κέον ἱεράν, χαριτώ-
 νυμον φέρουσ' ἄγγελίαν,
 ὅτι μ[άχ]ας θρασύχειρος Ἄρ-

αντ.

5 γεῖος ἄρατο νίκαν
 καλῶν δ' ἀνέμνασεν, ὅς' ἐν κλεεννῷ
 αὐχένι (Φισθμοῦ ζαθέαν
 λπόντες Εὐξαντίδα νᾶ-

ἐπ.

10 στον ἐπεδείξαμεν ἐβδομί-
 κοντα σὺν στεφάνοισιν.
 καλεῖ δέ Μοῦσ' αὐθιγενῆς
 γλυκεῖαν αὐλᾶν καναχάν,
 γεραίρους' ἐπινικίους
 Πανθείδα φίλον υἱόν.

III. Győzelmi ének.

A syrakusai Hieronnak,

Olympiai kocsiversenyen nyert diadalára.

1. Versszak.

Gyümölcsessel ékes Sicilia úrnőjét,
 Démétert és ibolyakoszorús leányát
 Zengd édes ajándoku Kleio, s zengd a
 Hieron olympi futó paripáit.

1. Ellenversszak.

5 Mert ők a büszke Diadallal jártak
 És Aglaiával együtt a kanyargó
 Alpheus partján s Deinomenes szerencsés
 Deli sarjának koszorút szereztek.

1. Záróversszak.

Kiálta a nép, a tömérdék:
 10 «Százszor boldog férfi ez
 Hellenek közt legnagyobb;
 Hatalmát adta néki Zeus
 S ő toronymagas sok kincsét vak homály
 Fátyolával nem födi».

2. Versszak.

15 A templomokba a sok áldozó özönlik,
 Vendég is özönnel, a sok szép utcán
 Vésett tripusok sora áll a templom
 Előtt, az aranyja ragyogva fénylik,

III. ΙΕΡΩΝΙ ΣΤΡΑΚΟΣΙΩΙ

ΙΠΠΟΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑ.

στρ. α'.

Ἀριστοκάρπου Σικελίας κρέουσιν
 Δάματρα (Φ)ιοσιτέφανόν τε κούραν
 ἔμνει, γλυκύδωρε Κλεοῦ, θοάς τ' Ὀ-
 λυμπιοδρόμους Ἰέρωνος ἵππους.

ἀντ. α'.

5 σέοντο γὰρ σὺν ὑπερόχῳ τε Νίκα
 σὺν Ἀγλαΐᾳ τε παρ' εὐρυδίναν
 Ἀλ[φρον, τόθι Δ]εινομένεος ἔδηκαν
 ὄλβιον [γόνον στεφάνῳ]ν κυρῆσαι.

ἐπ. α'.

10 θρόνησε δὲ λ[αὸς ἀπείρων·
 «ἅ τρισευδαίμων ἀνὴρ,
 εἰς παρὰ Ζηνὸς λαχὼν
 πλείσταρχον Ἑλλάνων γέρας
 οἶδε πυργωθέντα πλοῦτον μὴ μελαμ-
 φαρεῖ κ'ρύπτειν σκότῳ.»

στρ. β'.

15 βρύει μὲν ἱερά βουθύτοις ἑορταῖς,
 βρύουσι φιλοξενίας ἀγνιαί
 λάμπει δ' ὑπὸ μαρμαρυγαῖς ὁ χρυσός,
 ὑψιδαδάων τριπόδων σταθέντων

2. Ellenversszak.

A hol a Phoibos leghiresebb ligetjét
 20 Őrizve, a kasztali szent haboknál
 Sok delphi pap él. Kiki hát pazalja
 Istenre a fényt, ez a kincsek kincse.

2. Záróversszak.

Igy egykor a lóidomító
 Lydiának főurat,
 25 A midőn Sardesre nézt,
 Betölté Zeus bús végzetét
 S perzsa tábor ejti el már, az arany
 Kardu Phoibos menti meg.

3. Versszak.

A nem remélt nap eljőve már, de Kroisos
 30 Siralmas igát nem akart viselni.
 Az érczfalu csarnok előtt egy máglyát
 Állittata föl, betemetni gyászát.

3. Ellenversszak.

Föllépe rá hön szeretett nejével
 S selyemhaju lányaival, kik szörnyen
 35 Jajongva zokogtanak ott, kezét most
 Föl égnek emelve kitört eképen :

3. Záróversszak.

Oh sors, te kegyetlen! o hol van
 Istenek hálája, hol?
 S hol Apollo fejdelem?
 40 Alyattes fénylaka

ἀντ. β'.

πάροιθε ναοῦ, τὸνδε μέγιστον ἄλσος
 20 Φοῖβον παρὰ Κασταλίας ῥεέθ' ῥοις
 Δελφοὶ διέπουσι. θεὸν θεὸν τις
 ἀγλαΐζέτω, ὃ γὰρ ἄριστος ὄλβων.

ἐπ. β'.

ἐπεὶ ποτε καὶ δαμασίππου
 Λυδίας ἀρχαγέταν,
 25 εὔτε τὰν πεπ[ρωμένην
 Ζηγὸς τελε[ίου νεύμα]σιν
 Σάρδιες Περσᾶ[ν ὑπ' ἐκπίμπλαν σιρ]ατῶ,
 Κροῖσον ὃ χρυσά[ορος

σιρ. γ'.

φύλαξ' Ἀπόλλων. [τὸ γὰρ ἄ]ελπτον ἄμαρ
 30 μολ' ὦν πολὺδ[αχ' ρουον] οὐκ ἔμελλε
 μίμνειν εἴ τι δ[υσφροσύ]ναν, πυρὰν δὲ
 χαλκοτειχέος π[ροπάροι]θεν αὐ[λᾶς

ἀντ. γ'.

να[ήσ]ατ', ἐνθα σὺ]ν ἀλόχῳ] τε κεδ' νᾶ
 σύν τ' εὐπλοκάμοις ἐπέβαιν' ἄλλα[στον
 35 θυγατ' ῥάσι δυρομέναις χέρας δ' ἔς
 αἰπὺν αἰθέρα σφειτέρας αἰέρας

ἐπ. γ'.

γέγω]γεν· «ὑπέρβιε δαῖμον,
 ποῦ θεῶν ἐστὶν χάρις;
 ποῦ δὲ Λατοίδας ἄναξ;
 40 πίτνουσ]ιν Ἀλνάττα δόμοι

Porba omlék, az *ellenség számtalan,*
*Haddal dúlja városom.**

4. Versszak.

És utczaszerte vad hadi lárma hangzik,
 Paktolos aranytmosó árja vértől
 45 Piroslík, a nőket a szép szobákból
 Hurczolva rabul viszik el magukkal.

4. Ellenversszak.

A mit gyűlöltem, most a halált esengem!
 Szólt s nyomba parancsol a szép apródnak,
 Hogy gyujtsa legott föl alatta a máglyát.
 50 Anyjukra borulva zokogtak a lányok.

4. Záróversszak.

O jaj! iszonyú vala látni
 Ezt a rémitő halált!
 Ám midőn a szörnyű tűz
 Hő lángja épen fölesapott,
 55 Zeüs sötét felhőből záport ont alá
 És eloltj' a lángokat.

5. Versszak.

Nem hihetetlen, bármit egy isten gondol.
 A delosi isten Apollo az aggot
 Föl-elragadá a hyperboreokhoz,
 60 Szép karcsu leányaival egyetembe.

5. Ellenversszak.

Kegyes voltának ez vala szép jutalma.
 Pythóba nem áldozza senki többet,

* A töredéket kiegészítve.

— υ — υ — υ — υ] μυρίων
— υ — υ — υ — υ] ν.

στρ. δ.

υ — υ — υ υ υ υ — υ] ν ἄστυ,
φοινίσσεται αἵματι χρύσο] δίνας
45 Πακτωλὸς, ἀεικελίως γυναῖκες
ἔξ εὐκίτων μεγάρων ἄγονται.

ἀντ. δ.

τὰ πρόσθε δ' ἐχθρὰ φίλα· θανεῖν γλύκιστον.»
τὸς' εἶπε, καί ἄβροβάταν κέλευσεν
ἄπειν ξύλινον δόμον. ἐ[κ'λαγ]ον δὲ
50 παρθένοι, φίλας τ' ἀνὰ ματρὶ χεῖρας

ἐπ. δ.

ἔβαλλον· ὁ γὰρ προφανὴς θνα-
τοῖσιν ἔχθιστος φόνων·
ἀλλ' ἐπεὶ δεινοῦ πυρὸς
λαμπρὸν διά[σσειν μέ]νος,
55 Ζεὺς ἐπιστάσα[ς μελαγκευ]θὲς νέφος
σβέννυεν ξανθὰ[ν φλόγα].

στρ. ε'

ἄπιστον οὐδέν, ὃ τι θ[εῶν με]ρίμνα
τεύχει· τότε Δαλογενὴς Ἀπόλλων
φέρων ἐς Ὑπερβορέους γέροντα
60 σὺν τανισφύροις κατένασσε κούραις

ἀντ. ε'.

δι' εὐσέβειαν, ὅτι μέγιστα θνατῶν
ἐς ἀγαθέαν <ἀν>έπεμψε Πυθιά.

De senki se mondja, ki hellen, azt sem,
Hogy volna dicső Hieron, ki többet

5. Záróversszak.

65 Küldött szinaranyba te nálad
Loxiasnak hódolón.
Csak dicséri, kit nem az
Irigység táplál szüntelen,
A kegyes szívű leventét, kit Zeus
70 Szent jogarral álda meg

6. Versszak.

S a kit kegyel a virágos fürtű Múza.
De hajh Maleának az útja vészes,
Bár merre tekint is, a szem határa
Csekély s a halandót törbe csalja

6. Ellenversszak.

75 *Csalárd reménye hitegetve örökké.**
Mondják, fejedelmi Apollo egykor
Pheres szeretett fiához eként szolt:
«Halandó ha vagy, az eszedbe vésd, hogy

6. Záróversszak.

Két gondolat álljon előtted,
80 Hogy csak holnap látsz napot
Vagy hogy ötven évet érsz
Jólétben mindig boldogan.
Légy kegyes csak és szived nyugton lehet,
Ebben áll a főhaszon.

* A töredékek valószínű értelmét adva vissza.

ὅσοι <γε> μὲν Ἑλλάδ' ἔχουσιν, οὐτις,
ὦ μεγαίνετε Ἱέρων, θελήσει

ἐπ. ε'.

65 φάμ]εν σέο πλείονα χρυσὸν
 Λοξί]α πέμψαι βροτιῶν.
 εὖ λέγ]ειν πάρεστιν, ὅς-
 τις μὴ φθόνῳ παίνεται,
 θεοφιλῇ φίλῳ πον ἄνδρ' ἀρήϊον,
70 τεθ']μίου σκάπτρον Διὸς

στρ. ς'.

ιοπ'λό]κων τε μέρο[ς ἔχοντ]α Μουσᾶν
 υ -] Μαλέα ποτ[υ - υ - υ
 υ -] νος ἐφάμερον α[υ - υ
 - υ -] σκοπεῖς βραχ[υ - υ - υ

ἀντ. δ'.

75 δολό]εσσα δ' ἑλπίς ὑπ[ὸ υ - υ - υ
 ἐφαμ]ερίων· ὁ δ' ἄναξ [Ἀπόλλων
 υ - υ]λος εἶπε Φέρη[τος υἱ
 «Θνατὸν εὖντα χρὴ διδύμους ἀέξειν

ἐπ. ς.

γνά]μας, ὅτι τ' αὔριον ὄψεαι
80 μούνον ἄλλiou φάος,
 χῶτι πεντήκοντ' ἔτεα
 ζωὰν βαθύπ'λουτον τελεῖς.
 ὅσια δρωὶν εὐφραине θυμὸν· τοῦτο γὰρ
 κερδέων ὑπέριαιον.

7. Versszak.

85 Ki ért a szóhoz, kijelentem im annak :
 A menyre homály so'se száll so'se tesped
 A tenger, aranynak a fénye nem vész,
 De hejh ! ha meg este a dér a fürted'

7. Ellenversszak.

Virágzó ifju so'se lehetsz te újból.
 90 Ám mégsem enyészik együtt a testtel,
 Erénynek a fénye, örökre él az,
 Táplálja a Múza. Eként szedéd te,

7. Záróversszak.

Bajnok Hieron, a dicsőség drága
 Szép virágát boldogan
 95 S némaság so'sem borul
 Fényedre, mert emlékedet
 Zengik egykor s a keosi csalogány
 Mézszavával hirdetik.

IV. Győzelmi ének.

Ugyanannak.

1. Versszak.

Szeret ám Syrakusa nagyon
 Az aranyfürtű Apollo téged
 S áldja kegyével a bölcs Hieront is,
 Ki most harmadízben a föld közepén nyere díjt
 5 Gyors-ügető paripákkal, ezért
 Zengi neved diadalmi ének.

στρ. ζ'.

85 φρονέοντι συνετὰ γαρούω· βαθυὺς μὲν
 αἰθὴρ ἀμείαντος· ὕδωρ δὲ πόντου
 οὐ σάπεται· εὐφροσύνη δ' ὁ χρυσός·
 ἀνδρὶ δ' οὐ θέμις, πολὺν π[αρ]έντα

ἀντ. ζ'.

γῆρας, θάλειαν αὖτις ἀγκομίσσαι
 90 ἦβαν· ἀρετᾶ[ς γε μὲν οὐ μινύθει
 βροτιῶν ἅμα σ[άμα]τι φέγγος, ἀλλὰ
 Μοῦσά νιν τρ[έφει].» Ἰέρων, σὺ δ' ὄλβου

ἐπ. ζ'.

κάλλιστ' ἐπεδ[εῖξ]ας θνατοῖς
 ἄνθεα· π'ράξα[ντι] δ' εὖ
 95 οὐ φέρει κόσμον σιω-
 πά· σὺν δ' ἀλαθείᾳ καλῶν
 καὶ μελιγλώσσου τις ὑμνήσει χάριν
 Κηΐας ἀηδόνος.

IV. ΤΟΙ ΑΥΤΩΙ

[ΙΠΠΟΙΣ] ΠΥΘΙΑ.

στρ. α'.

«Εἰ Συραχοσίαν φιλεῖ
 πόλιν ὁ χρυσοκόμας Ἀπόλλων,
 ἀστύθεμιν θ' Ἰέρωνα γεραίρει·
 τρίτον γάρ π[αρ' ὀμφα]λὸν ὑψιδείρου χθονός
 5 Πυθιόνιχ[ος αἰίδε]ται
 ὠκυπόδ' ὦν ἀρετᾶ· σὺν ἵππων.

De az aranytrónu Arethusa
 Ura is két izben ujjongva hallott
 Diadalra zengeni dalt
 10 Zajos ünnepi nap folyamában.

2. Versszak.

Mi emeltük fel őt magasan,
 Ki Dikének a mérlegivel mér,
 Deinomenesnek igaz szívü sarját.
 O boldog csak ő vala, megkoszorúzva fejét
 15 Ottan a part közelében, a hol
 Nyilik a földnek a méhe, de még
 Kétszer az Olympia völgyén
 Neve hangzék. Vaj' van-e jobb szerencse,
 Mint birva az ég kegyeit,
 20 Élvezni a jókat e földön?

V. Győzelmi ének.

Ugyanannak

(versenyparipával nyert diadalra).

1. Versszak.

Boldog fejedelme a gyors
 Ménüző Syrakusának,
 Neked az ibolyakoszorús
 Muzsáknak ajándoka drága, mert hisz' úgy
 5 Senki sem érti becsét.
 Igaz szívü kebled azért
 Bátran oldd föl a gondtúl és nézz,
 Lelkiszemmel nézz ide!

ἔτι δὲ χρυ]σοθρό[νοιο
 δις ἤδη μ[άθ' Ἀρεθούσας ἀλεκτωρ
 ~ ~ ~ κα[μεγα[ρ]τὶ νόφ
 10 ἁμέραισι] μέσαι[σιν] ὕμνους

στρ. β.

~ ~ ~, οἷσι τὸ]ν ἀμφὶς ὀρ-
 θὸν ἀνέχοντα Δίκ]ας τάλαν[τον
 Δεινομένεός κ' ἐγεραίρομεν υἱόν.
 πάρεστίη νιν ἀγχιάλοις[ι Γαί]ας μυχοῖς
 15 μῶνον ἐπιχθονίων τάδε
 μῆσάμενον στεφάνοις ἐρέπτειν
 δύο ἰ' Ὀλυμπιονίκας
 αἰδεῖν. τί φέριτερον ἢ θεοῖσιν
 φίλον ἔοντα παντο[δα]πῶν
 20 λαγχάνειν ἅπο μοῖρα[ν ἐσ]θλῶν;

[V. ΤΩΙ ΑΥΤΩΙ

ΚΕΛΗΤΙ ΟΛΥΜΠΙΑ.]

στρ. α.

Εὐμοιρε Συρακοσίων
 ἱπποδινῆτων στραταγέ,
 γνώσῃ μὲν ἰοστεφάνων
 Μοισᾶν γλυκύνδωρον ἄγαλμα, ἰὼν γε νῦν
 5 αἷ τις ἐπιχθονίων,
 ὀρθῶς· φρένα δ' εὐθύδικον
 αἰτρεῖμ' ἀμπαύσας μεριμνᾶν
 δεῦρ' ἄθροισον νόφ,

Im, lány Charisok keze szötte dalát bocsátja
 10 Szent szigetérül eléd
 Fényes palotádba barátod,
 Az arany pártás fejü
 Uránia hű fia, ömlik
 Lángajakán Hieronnak
 15 Zengni nevét éneke.

1. Ellenversszak.

Fön száll tova messze a sas,
 Felleget szánt barna szárnynyal,
 Mint Zeusnak a dörgő erős
 Istennek a hirnöke, bizva duzzadó
 20 Nagy erejébe' merész.
 Körülte sívítva vadul
 Más madár mind szerte rebben,
 Rettegés riasztja szét.
 Sem bércezi tető, sem a tenger zajló árja
 25 Vissza nem üzi, nem őt.
 A végtelen ürnek ölében
 Szárnya libben messziről,
 A mint a szelek tova szállnak,
 Látni, miként tova száll a
 30 Végtelenség árjain.

1. Záróversszak.

Ekép nyit ezer meg ezer mesgyét előttem
 Zengnem erényeteket
 A szöghaju Győzelem és a zordon Ares,
 Ki az érczkeblű hadisten.
 35 Deinomenes fiai,
 Oh szép leventék, áldva áldjon a nagy ég.

- ἢ σὺν Χαρίτεσσι βαθυζώνοις ὑφάνας
 10 ὕμνον ἀπὸ ζαθέας
 νάσου ξένος ὑμετέραν πέμ-
 πει κλεεννὰν ἐς πόλιν,
 χρυσάμπυκος Οὐρανίας κλει-
 νὸς θεράπων, ἐθέλει δὲ
 15 γᾶρυν ἐκ στήθεων χέων

ἀντ. α'.

- αἰνεῖν Ἰέρωνα. βαθὺν
 δ' αἰθέρα ξουθαῖσι τάμνων
 ὑψοῦ πτερύγεσσι ταχεί-
 αῖς αἰετὸς εἰρυνάνακτος ἄγγελος
 20 Ζηνὸς ἐρισφαράγου
 θαρσεῖ κρατερᾷ πίσυνος
 ἰσχύϊ, πιάσسونτι δ' ὄρνι-
 θες λυγροφθογγοὶ φόβῳ·
 οὐ γιν κορυφαί μεγάλας ἴσχουσι γαίας,
 25 οὐδ' ἄλως ἀκαμάτας
 δυσπαίπαλα κύματα· νωμᾶ-
 ται δ' ἐν ἀτρύτῳ χάει
 λεπτότριχα σὺν ξεφύρου πνοι-
 αῖσιν ἔθειραν ἀρίγνω-
 30 τος μετ' ἀνθρώποις ἰδεῖν·

ἐπ. α'.

- τὰς νῦν καὶ <ἐ>μοὶ μυρία παντᾶ κέλευθος
 ὑμετέραν ἀρετὰν
 ὑμνεῖν, κυανοπλόκαμου θ' ἑκατὶ Νίκας,
 χαλκεοστέρονου τ' Ἀρης,
 35 Δεινομένευσ ἀγέρω-
 χοὶ παῖδες· εὖ ἔρδων δέ μὴ κάμοι θεός.

Hogy látta a pej Pherenikost
 A kanyargó Alpheusnál
 Futni, miként a vihar,
 40 Megcsodálta a fénysugárzó keblü hajnal.

2. Versszak.

Pythóban is így szaladott.
 Esküszöm szentül a Földre :
 Nem szállta meg őt soha por,
 Mit más paripának a lába vert föl,
 45 Míg csak a czél fele tört.
 Rohant mint az északi szél,
 Ki megülte, azt megóva
 Szerze újra tapsvihart
 Dicső Hieronnak, a bőkezü barátnak.
 50 Dús az, a kinek az ég
 Áldásban adott java részt.
 Nagy jólétben élnie,
 Hogy más irigyelje a sorsát;
 Mert hisz a földön egészen
 55 Boldog nincsen senki sem.

2. Ellenversszak.

Mondják, hogy a menyköveket
 Szóró Zeusnak gyermeke,
 A várkapukat betörő
 Hős a deli Phersephonához szálla le.
 60 Fényre a poklok ebét,
 A rémes Echidna fiát
 Hozni föl a vak éjszakából.
 Hol a Kókytos zokog,
 Ott látta suhanni szegény halandók árnyát,
 65 Mint tova száll a levél

ξανθότ' ῥιχα μὲν Φερένικον
 Ἀλφεὸν παρ' εὐρυδίναν
 πῶλον ἀελλοδρόμαν
 40 εἶδε νικάσαντα χρυσόπαχυς Ἀώς,

στρ. β.

Πυθῶνί τ' ἐν ἀγαθέᾳ
 γὰρ δ' ἐπισκίπτων πιφαύσκω
 οὐπὼ νιν ὑπὸ π' ῥοτέρων
 ἱππων ἐν ἀγῶνι κατέχ' ῥανεν κόνις
 45 πρὸς τέλος ὀρνύμενον
 ῥιπᾶ γὰρ ἵσος βορέα
 ὄν κυβερνήταν φυλάσσων
 ἱεται νεόκροτον
 νίκαν Ἰέρωνι φιλοξείνῳ τιτύσκων.
 50 ὄλβιος ᾗτινι θεὸς
 μοῖρᾶν τε καλῶν ἔπορεν·
 σὺν τ' ἐπιζήλῳ τύχᾳ
 ἀφ' νεὸν βιοτὰν διάγειν. οὐ
 γάρ τις ἐπιχθονίων
 55 πάντα γ' εὐδαίμων ἔφν.

ἀντ. β.

καὶ μάν π]ότ' ἐρειψιπύλαν
 παῖδ' ἀνίχ]ατον λέγουσιν
 δῦναι Διὸς] ἀργικεραύ-
 νου δώματα Φερσεφόνας τανισφύρου,
 60 καρχαρόδοντα κύν' ἄ-
 ξοντ' ἐς φάος ἐξ Αἴδα,
 υἱὸν ἀπ' αἰτοῖ' Ἐχίδνας·
 ἔνθα δυστιάνων βροτῶν
 ψυχὰς ἐδάη παρὰ Κωκυτοῦ ῥεέθ' ῥοις,
 65 οἷά τε φύλλ' ἄνεμος

Az Ida fehérülő fokán,
 Ha sodorja őszi szél.
 De íme kiválik egy árnykép.
 Rezget erős kelevézt
 70 A merész Porthanidas,

2. Záróversszak.

Alkmena csodás fia, hogy meglátja, mint jó
 Csillógó mezbe' felé,
 Fölajzza azonnal a csengő hurt nagy ijján ;
 Nyitja tegzének kupakját.
 75 És kivesz érczhegyü nyílt.
 Ám árnyalakban im' elébe szálla most
 A szép Meleagros, eként
 Szóla hozzá nyájasan:
 «Állj meg o Zeus fia, állj,
 80 Csillapítsd le nyomba' lelked bösz haragját.

3. Versszak.

Haszontalanul röpited,
 Bár merészen száll nyílad,
 Nem ejt sebet árnyakon az.
 Nem félnek ezek». Csoda fogta most el az
 85 Amphitryoniádát
 És szóla : «Mely isten avagy
 Földi férfi sarja vagy te,
 Hol születted, hol hazád ?
 Mely hős öle meg? Bizony azt vesztetemre küldi
 90 Szép övü Hera legott
 És elveszek, el, ha nem óv,
 Szőke Pallas, szent karod».

Könyezve felel Meleagros:

Ἴδας ἀνὰ μηλοβότους
 προῶνας ἀργηστάς δοεῖ.
 ταῖσιν δὲ μετέπρεπεν εἶδω-
 λον θρασυμέμονος ἐγ-
 70 χεσπάλου Πορθανίδα·

ἐπ. β.

τὸν δ' ὡς ἶδεν Ἀλκμήνιος θαυμαστὸς ἦρως
 τεύχεσι λαμπόμενον,
 νευρὰν ἐπέβασε λυγρὰ λαγῇ κορώνας,
 χαλκεόκ' ῥαγον δ' ἔπειτ' ἐξ-
 75 εἴλετο (Φ)ιὸν ἀνα-
 πτύξας φαρέτ' ῥας πῶμα· τῷ δ' ἐναντία
 ψυχὰ προφάνη Μελεάγ' ρου
 καί νιν εὖ εἶδὰς προσεῖπεν·
 «υἱὲ Διὸς μεγάλου,
 80 σιᾶθι τ' ἐν χώρᾳ, γελανώσας τε θυμόν
 μὴ ταῦσιον προῖει
 τραχὺν ἐκ γειρῶν οἷστον
 ψυχαῖσιν ἐπιφθιμένων·
 οὗτοι δέος.» ὥς φάτο· θάμβησεν δ' ἄναξ
 85 Ἀμφιτρωνιάδας,

στρ. γ',

εἶπέν τε. «τίς ἀθανάτων
 ἢ βροτῶν τοιοῦτον ἔρνος
 θρέψεν ἐν ποίᾳ χθονί;
 τίς δ' ἔκτανεν; ἢ τάχα καλλίζωνος Ἥρα
 90 κεῖνον ἐφ' ἀμετέρα
 πέμπει κεφαλᾶ· τὰ δέ που
 Παλλάδι ξανθᾷ μέλει.»
 τὸν δὲ πρόσεφα Μελεάγ' ρος

«Hejb, kikerülni nehéz
 95 Isteneknek szándokát.

3. Ellenversszak.

Embernek a végzete ez.
 Hisz' a versenyt hajtó Oineus
 Hiába kívánta a szent,
 A virágkoszorús, a fehérkaru Artemist
 100 Engesztelni, elég
 Biborjegyü tulkot, elég
 Kecskét áldozott hiába,
 Mert az istennő azért
 Boszús maradott s egy iromba szörnyü vadkant
 105 Uszita szép Kalydon
 Tanyáira. Ez neki megy,
 Rombol és dül szerte szét,
 Dühöngve kemény agyarával,
 Konczola barmokat és
 110 Embert, ha ki szembe szállt.

3. Záróversszak.

Vivott vele szörnyü tusát a helleneknek
 Legjava, hat napon át.
 Volt dúlakodás, mig az aitoloknak
 Juttatá az ég a pálmát.
 115 Eltemetők, a kiket
 Bömbölve megrohanva eltiport e vad.
 Ankaios is és Agelaos,
 Ki azok közt legvitézebb
 Volt, kiket édes anyám
 120 Althaia szült hős atyám Oineus lakában.

95 δακ' ρυόεις· «χαλεπὸν
θεῶν παρατρέψαι νόον

ἀντ. γ'.

ἄνδρεςσιν ἐπιχθονίοις.
καὶ γὰρ ἂν πλάξιππος Οἶνεὺς
παῦσεν καλυκοστέφανου
σεμνᾶς χόλον Ἀρτέμιδος λευκωλένου
100 λισσόμενος πολέων
τ' αἰγῶν θυσίαισι πατήρ
καὶ βοῶν φοινικονώτων·
ἀλλ' ἀνίκατον θεὰ
ἔσχεν χόλον· εὐρυβίαν δ' ἔσσευε κούρα
105 κάπρον ἀναιδομάχαν
ἔς καλλίχορον Καλυδῶ-
ν', ἔνθα πλημύρων σθένει
ὄρχους ἐπέκειρεν ὀδόντι,
σφάζε τε μῆλα, βροτῶν
110 θ' ὅστις εἰσάνταν μόλοι.

ἐπ. γ'.

τῷ δὲ στυγεράν δῆριν Ἑλλάνων ἄριστοι
στασάμεθ' ἐνδυκέως
ἐξ ἅματα συνέχέως· ἐπεὶ δὲ daίμων
κάρτος Αἰτωλοῖς ὄρεξεν,
115 θάπτομεν οὓς κατέπε-
φ' νεν σὺς ἐριβ' ρύχας ἐπαῖσσων βία,
Ἀγκαῖον ἐμῶν τ' Ἀγέλαον
φ[έρι]ατον κεδνῶν ἀδελφεῶν,
οὓς τε]κεν ἐν μεγάροις
120 πατ' ρό]ς Ἀλθαία περικ' λειτοῖσιν Οἶνέος·

4. Versszak.

Ott többet is ért el a vég,
 Mert haragvék egyre folyton
 Léto vadat üző merész
 Leánya. Kitört a viszály a Kuretek
 125 Ellen, a szép kaczagányt
 Kivivni akartuk, ezért
 Küzdve keltünk vad tusára.
 Én Iphiklest ejtem el
 S a hős Apharest, az anyám bajnok fivérit,
 130 Mert a kegyetlen Ares
 A harcza' barátira se néz.
 A kilőtt nyil száll vakon,
 Szemközt a ki áll ha eléri,
 Porba elejti legott,
 135 Kit halálra szánt az ég.

4. Ellenversszak.

Ezt számba se véve anyám,
 Thestios kegyetlen lánya,
 Boszút liheg ellenem is.
 Elszánja magát földidézni vesztemet.
 140 Menten elégeti a
 Rég hamvas üszök darabot,
 Mit szekrénybe rejtve őrzött,
 Mert a sors akará így,
 Hogy függjön éltém ezen. Már fegyverétől
 145 Fosztogatám Klymenost,
 A Daipylos daliás
 Gyermekeit, a vár előtt
 Elejtve, a többi vitéz
 Megfutamodva vonult
 150 Pleuron ösvárába már.

στρ. δ'.

τῶν δ' ὦ]λεσε μοῖρ' ὅλοά
 πλεῦνα]ς· οὐ γάρ πω δαΐφ'ρων
 παῦσεν] χόλον ἀγ'ροτέρα
 Λατοῦς θυγάτηρ· περὶ δ' αἰθωνος δορᾶς
 125 μαρνάμεθ' ἐνδυκέως
 Κουρῆσι μενεπτολέμοις·
 ἔνθ' ἐγὼ πολλοῖς σὺν ἄλλοις
 Ἕϊφιλον κατέχτιανον
 ἐσθλόν τ' Ἀφάρητα, θοοὺς μάρωας· οὐ γάρ
 130 καρτερόθυμος Ἄρης
 κρίνει φίλον ἐν πολέμῳ·
 τυφ'λὰ δ' ἐκ χειρῶν βέλη
 ψυχαῖς ἔπι δυσμενέων φοι-
 τᾶ θάνατόν τε φέρει,
 135 τοῖσιν ἄν δαίμων θέλῃ·

ἀντ. δ'.

ταῦτ' οὐκ ἐπιλεξαμένα
 Θεστίου κούρα δαΐφ'ρων
 μάτηρ κακόποτ'μος ἔμοι
 βούλευσεν ὄλεθ'ρον ἀτάρβακτος γυνά·
 140 καῖε τε δαιδαλέας
 ἐκ λάρνακος ὠχύμορον
 φιλ'ρὸν ἀγκαύσασα, τὸν δὴ
 μοῖρ' ἐπέκ'λωσεν τότε
 ζωᾶς ὄρον ἀμετέρας ἔμμεν. τύχον μὲν
 145 Δαῖπύλου Κλύμενον
 παῖδ' ἄλκιμον ἐξεναρί-
 ζων ἀμάμητον δέμας,
 πύργων προπάροιθε κινήσας·
 τοὶ δὲ πρὸς εὐκτιμέναν
 150 φεῦγον ἀρχαίαν πόλιν

4. Záróversszak.

De lankadó életerőm elfogyni érzém ;
 Szivem dobogása alélt,
 Jajongva sirattam el eltűnt ifjuságom
 Porbahulló szép virágát».
 155 Köny fakadott a szemén
 A zord Heraklesnek, ki addig so'se sirt.
 Úgy szánta az ifju leventét
 Gyászos sorsa meghatotta
 És neki válaszol így :
 160 «Mondom én, embernek legjobb nem születni

5. Versszak.

S nem látni napot soha sem.
 Ámde haszna semmi sincsen,
 Ha bánat emészt is ezért.
 Jobb szólni nekünk a jövő reményiről.
 165 Mondd: van-e még a vitéz
 Oineusnak a termeiben
 Hajadon lány, a ki hozzád
 Szép növésre fogható ?
 Ezt elveszem én szívesen szép ifju nőmnek».
 170 Most Meleagros a hős
 Szent árnya legott felelé :
 «Hagytam otthon egy leányt,
 A habnyaku Daianeirát
 Szűzen a szép aranyos
 175 Csábos Kypris élvitől».

5. Ellenversszak.

Fehérkaru Kalliope,
 Jó kocsid legott megállítsd

ἐπ. δ.

- Πλευρῶνα· μίνυνθα δέ μοι ψυχὰ γλυκεῖα·
 γνῶν δ' ὀλιγοσθενέων,
 αἰᾶτ' πύματον δὲ πνέων δάκρυσα τλ[άμων,
 ἀγλαὰν ἦβαν προλείπων.»
- 155 φασὶν ἀδισιβάαν
 Ἀμφιτ'ρύωνος παῖδα μῶνον διή τότε
 τέγξαι βλέφαρον, ταλαπενθέος
 πότμον οἰκτίροντα φωτός·
 καὶ νιν ἀμειρόμενος
- 160 τὰδ' ἔφα· «Θνατοῖσι μὴ φῦναι φέριστον,

στρ. ε'.

- μηδ' ἀελίου προσιδεῖν
 φέγγος· ἀλλ' οὐ γάρ τις ἔστιν
 πρᾶξις τάδε μυρομένοις,
 χρὴ κεῖνο λέγειν ὅ,τι καὶ μέλλει τελεῖν.
- 165 ἦρά τις ἐν μεγάροις
 Οἶνῆος ἀρηϊφίλου
 ἔστιν ἀδ' μήτα θυγάτ'ρων,
 σοὶ φυὰν ἀλιγκία;
 τάν κεν λιπαρὰν ἐθέλων θείμαν ἄχοιτιν.»
- 170 τὸν δὲ μενεπτολέμου
 ψυχὰ προσέφα Μελεά-
 γρου· «λίπον χλωραύχενα
 ἐν δώμασι Δαϊάνειραν,
 νῆϊν ἔτι χ' ῥυσέας
- 175 Κύπριδος θελξιμβρότου.»

ἀντ. ε.

λευκάλενε Καλλόπα,
 σιᾶσον εὐποίητον ἄρμα

- És zengd az olympi atyát,
 Az égi lakók fejedelmét,
 180 Alpheus áradozó
 Vizét, a Pelops erejét
 És Pisát, hol gyors futással
 Nyerve díjat, fényesen
 Tér meg Pherenikos a bástyás Syrakusa
 185 Boldog urához', kinek
 Dicső koszorút aratott.
 Mert igazság, hogy ha őt
 Dicsérjük örömmel, irigység
 Árnya se bántsa szivünk',
 190 Boldogulni látva mást.

5. Záróversszak.

- Biz' Hesiodos, a Múzsák kegyeltje egykor
 Azt igazán helyesen
 Mondá: kit az égi lakók becsülnek, illik
 Földön is, hogy fény övezze.
 195 Szent hitem énnekem az,
 Hogy isteneknek ihletére kelt dalom
 És száll Hieronhoz, a drága
 Jók virágzó kutfejéhez:
 Oh az örök atya Zeus
 200 Óva védje békén háboríthatatlan.

VI. Győzelmi ének.

Keosi versenyzutó gyermek Lachonnak.

Versszak.

Lachon nyeré a legszebb
 Diadalt Zeus kegyéből

αὐτοῖ· Δία τε Κ'ρονίδαν
 ὕμνησον Ὀλύμπιον ἀρχαγόν θεῶν,
 180 τόν τ' ἀκαμαντορόαν
 Ἀλφεόν, Πέλοπός τε βίαν,
 καὶ Πίσαν, ἔνθ' ὁ κ'λεεννός
 ποσσὶ νικάσας δρόμῳ
 ἦλθ'εν Φερένικος <ἐς> εὐπύργους Συραχός-
 185 σας Ἰέρωνι φέρων
 εὐδ'αιμονίας πέταλον.
 χρὴ δ' ἀλαθείας χάριν
 αἰνεῖν, φθόγον ἀμφοτέραισιν
 χερσὶν ἀπώσάμενον,
 190 εἴ τις εὖ πράσσοι βροτῶν.

ἐπ. ε'.

Βοιωτὸς ἀνὴρ τάδε φώνησεν, ἀληθεῶς
 Ἡσίοδος πρόπολος
 Μουσᾶν, ὅν <ἄν> ἀθάνατοι τιμῶσι, χρῆμεν
 καὶ βροτῶν φήμαν ἔπ[εσθαι].
 195 πειθόμεθ' εὐμαρέως
 εὐκλέα κελεύθου γλῶσσαν ο[ὕκ ἐκτὸς θεῶν
 πέμπειν Ἰέρωνι· τόθεν γὰρ
 πυθ' μένες θάλλουσιν ἐσθλ[ῶν],
 τοὺς ὁ μεγιστοπάτωρ
 200 Ζεὺς ἀκινήτους ἐν εἰρήν[α φυλάσσοι.

VI. ΔΑΧΩΝΙ ΚΕΙΩΙ

[ΠΑΙΔΙ] ΣΤΑΔΙΕΙ ΟΛΥΜΠΙΑ.

στρ. α'.

Δάχων Διὸς μεγίστου
 λάχε φέρτατον πόδεσσι

Futva az Alpheus ligetén, azok közt,
 A kik csak előtte
 5 Birkozók s pályát futók
 A szőlőt nevelő Keost
 Hirdeték, koszorúzva fejök,
 Hőn szeretett honuknak.

Ellenversszak.

De ime, most jutalmul
 10 Diadalmi éneket kezd,
 Mézszavu Urania ajka néked,
 Oh Aristomenes
 Szélesebes futó fia
 S zengik házad előtt, mi diszt
 15 Szerze drága honod Keos,
 Pályafutásod által.

VII. Ugyanannak.

Oh, ki Khronos ragyogó leánya vagy,
 S anyád az Éj, hogy ötven hó multán ma már
 Tizenhatodik napon eljövél
 Olympiába.

5 — — — — —
 Hogy légy bírása a hellének között
 Gyors lábnak és legjobb izom erőnek is.
 Kit te dicső diadalba' részesítsz,
 Irigyl minden és hire fénylik mindenütt.
 10 Ma koszorúd', Aristomenesnek a sarja,
 Lachon, a gyermek nyerte el
 — — — — —

κῦδος ἐπ' Ἀλφειῷ προχοαῖς[ι νικῶν.
δι' ὅσσα πάροιθεν

- 5 ἄμπελοτ' ῥόφον Κέον
ἄεισάν ποτ' Ὀλυμπία
πύξ τε καὶ στάδιον κρατεῦ-
σαν] στεφάνοις ἐθείρας

στρ. β'.

νεανίαί βρύνοντες.

- 10 σέ δὲ νῦν ἀναξιμόλπου
Οὐρανίας ὕμνος ἔκατι νίκ[ας
Ἀριστομένειον
ὦ ποδάνεμον τέκος,
γεραίρει προδόμοις ἄοι-
15 δαῖς, ὅτι στάδιον κρατή-
σας Κέον εὐκλείξας.

VII. ΤΩΙ ΑΥΤΩΙ.

ᾠ ληπαρὰ θύγατερ Χρόνου τε καὶ
Νυκτός, σέ πεντήκοντα μῆνες ἀμέραν
ἐκκαιδεκάταν ἐν Ὀλυμπ[ία ~ - . .

. . . .]αρ[— — — —

- 5 . . .]τοσαιμ[— — — —

κρίνειν ταχὺτά τε] λαιψηρῶν ποδῶν
Ἑλλάσι καὶ γυίων ἀρισταλχεῖς σθένος·
ὧ δὲ σὺ πρεσβύτατον νείμης γέρας

- νίκας ἐπ', ἀνθρώποισιν εὐδοξος κέκλη-
10 ται καὶ πολυζήλωτος· Ἀρ[ιστομένει]ον
νῦν γ]' ἐκόσμη[σας στε]φάν[οισι Λάχω]να
παῖδα]

— — — — —

VIII. Egy ismeretlennek.

- Pythont, hol a juh vére hull,
 Zengem s Nemeát meg az Isthmost!
 Földre tett kezekkel azt
 Állítom én igazán:
- 5 Fényt igazság ad csupán.
 Hellenek közt senki sem nyert
 Egy időben több babért,
 Sem gyermek ifju, se
 Deli *férfi* korában.
- 10 O Zeus, kinek villámgerelyed van, imáját
 Töltsd, töltsd te be, és ott, hol ezüstszinű árral
 Foly az Alpheus, fűrtire fűzzed a kék
 Aitol' olajfagalyt,
 Mely phryg Pelopsnak
- 15 Nagyhirű versenyein
 Ad fényt örökre.

IX. A phleiusi Automedesnek,

ki nemeai versenyen pentathlonban győzött.

1. Versszak.

- Szép aranyt szövő Charisok csodabájt,
 Elcsábítót, ti adjatok;
 Mert én, az ibolyaszemű Múzsák tolmácsa,
 Szép Pliust zengem s Nemeának a völgyét,
- 5 Zeus virányát, hol neje,
 Fehérkaru Hera növelt egy

VIII.

- Πυθῶνά τε μηλοθύταν
 40 ὑμνέων Νεμέαν τε καὶ Ἴσθμόν·
 γὰρ δ' ἐπισκήπτων χέρρα
 κομπάσομαι σὺν ἄλα-
 θείᾳ δὲ πᾶν λάμπει χροῖος·
 οὔτις ἀνθρώπων κ[αθ'] Ἑλλά-
 45 νας ἐν ἅλικι χ'ρόνῳ
 παῖς ἔὼν ἀνὴρ τε π[λεῦ]-
 νας ἐδέξατο νίκας·
 ὃ Ζεῦ κεραινεγχές, κα[ὶ] ἐπ' ἀργυ]ροδίνα
 ὄχθαισιν Ἀλφειοῦ τέλε[σπον] ἐς μέγιστόν οἱ γέρας
 50 θεοδότους εὐχάς, περὶ κ[ρατὶ] τέ οἱ θές
 γλαυκὸν Αἰτωλίδος
 ἀνδημ' ἐλαίας
 ἐν Πέλοπος Φρυγίου
 κλεινοῖς ἀέθλοισι.

IX. ΑΥΤΟΜΗΛΕΙ ΦΛΕΙΑΣΙΩΙ

PENTAΘΛΩΙ NEMEA.

στρ. α.

- Δόξαν, ὃ χρυσαλάκατοι Χάριτες,
 πεισίμβροτον δοίητ', ἐπεὶ
 Μουσᾶν γε (Φιοβλεφάρων) θεῖος προφάτας
 εὐτυχος Φλειοῦντά τε καὶ Νεμεαίου
 5 Ζηνὸς εὐθαλὲς πέδον
 ὑμνεῖν, ὅθι μηλοδαΐχταν

Nyáját irtó, bömbölő
 Vad bősor oroszlánt. Ezt Herakles
 Hogy lesujtá, végzé első hősi tettét.

1. Ellenversszak.

- 10 Biborpajzsú argosi bajnokok itt
 Legelső tornát vívtanak,
 Midőn a polyás gyerek Archemorost halálra
 Marta egy nagy sárgaszín iszonyu sárkány,
 Így jósolva szörnyű gyászt.
 15 Jaj, mily nagy erőd van o Végzet!
 Oiklidára senki sem
 Hajolt, nem is tért haza egy sem.
 Ember-elmét elvakít a vak reménység.

1. Záróversszak.

- Ettől csalatva ment Talaon fia is
 20 Társul a kóbor Polyneikes után Thebé alá.
 Ez ősi torna óta nagy fényt
 Nyer, ki szőke fűrtire
 Fűz Nemea mezején
 Ily harmadéves koszorút.
 25 Automedes nyerte azt ma,
 Győzve istenek kegyéből

2. Versszak.

- Mert ötös versenybe' kitűnt eme hős.
 Mint hold a csillagok között,
 Ha hó közepén tele fényre megnövekszik.
 30 Számptalan hellén tömegéből e férfi
 Szép alakja így kivált.
 Midőn a korongja süvöltve
 Szállt s magasra dobta föl

θρέψεν ἅ λευκώλενος
 Ἥρα περικ'λειτᾶν ἄεθ' ἰλων
 πρῶτον Ἥρακ'λεῖ βαρύφθογγον λέοντα.

ἀντ. α'.

- 10 κεῖ[θε φοι]νικάσπιδες ἡμίθεοι,
 πρῶτιστον Ἀργείων κριτοὶ
 ἀθλήσαν ἐπ' Ἀρχεμύρῳ, τὸν ξανθοδερχῆς
 πέφ'ν' ἀσαγεύοντα δράκων ὑπέροπ'λος,
 σᾶμα μέλλοντος φόνου.
 15 ὦ μοῖρα πολυχ'ρατές· οὐ νιν
 πεῖθ' Ὀϊκ'λείδας πάλιν
 στείχειν ἐς εὐάνδρους ἀγνιάς.
 ἑλπίς ἀνθρώπων ὑφαιρ[εῖται νόημα]

ἐπ. α'.

- ἅ καὶ τότε Ἄδ'ραστον Ταλ[αῖονίδαν
 20 πέμπεν ἐξ Θήβας Πολυνεΐκεῖ πλα[γκτῶ] πρόξεν[ον].
 κείνων ἀπ' εὐδόξων ἀγώνων
 ἐν Νεμέᾳ κλεινοὶ βροτῶν
 οἳ τριετὶ στεφάνῳ
 ξανθὰν ἐρέψωνται κόμαν.
 25 Αὐτομήδει νῦν γε νικά-
 σαντί νιν δαίμων ἔδωκεν.

στρ. β'.

- πενταέθ'λοισιν γὰρ ἐνέπ'ρεπεν ὥς
 ἄστρον διακ'ρινεῖ φάει
 νυκτὸς διχομηρίδος εὐφεγγῆς σελάνᾳ
 30 τοῖος Ἑλλάνων δι' ἀπείρονα κύκ'λον
 φαῖνε θαυμαστὸν δέμας,
 δισκὸν τροχοειδέα ῥίπτων,
 καὶ μελαμφύλλου κλάδον

- Sötétszin orgonának ágát,
 35 Hogy rivalgott hangos éljen népek ajkán!

2. Ellenversszak.

- S vajmi szép volt látni, birokra ha szállt!
 Mily játszi módon dobta le,
 Mily büszke erővel az ellenét a földhöz!
 S Asopos biborszinü habjaihoz tért.
 40 Szét a földön szállt a hir
 És nagy neve Nilusig elhat;
 És kik fenn a bővizű
 Nagy Thermodonnál harczi mezben
 Üzve hajtnak mént, az Ares büszke lányi;

2. Záróversszak.

- És Trója, téged, szent folyamoknak ura,
 Irigyl mind, sarjaidért az egész föld irigyl;
 Mert mindenütt él, szállton elszáll
 Nemzedéked hirneve
 És ragyogó övü szép
 50 Lányidrul szól csak, a kiket
 Istenek rombolhatatlan
 Városok fejévé tettek.

3. Ellenversszak.

- Mert ki nem ismerne, o barnahaju
 Theba, csodáljuk városod,
 55 És téged, o nagynevű Aigina, ki Zeusszel
 Egyesülvén szülted az isteni férfit.

— ◡ — — — ◡ —
— — ◡◡ — ◡◡ — —
— ◡ — ◡ — ◡ —
60 — — ◡ — — — ◡ — — | { Itt felsorolta Asopos leányainak
istenekkel kötött fényes frigyeit,
mint kitűnik a záróvers meg-
maradt következő két sorából: |
|---|---|

ἀκτέας ἐς αἰπρινὰν προπέμπων
 35 αἰθέρ' ἐκ χειρὸς βοᾶν ὄτρυνε λαῶν.

ἀντ. β.

ἦ τελευταίας ἀμάρυγμα πάλας
 τοιῷ[δ' ὑπερθύ]μῳ σ[θένε]ι
 γνία[λκέα σῶ]ματα πρὸς γαῖα πελάσσας
 ἵκει' [Ἀσωπὸ]ν παρὰ πορφυροδίναν,
 40 τοῦ κ[λέος π]ᾶσαν χθόνα
 ἦλθε[ν καί] ἐπ' ἔσχατα Νείλου·
 ταί τ' ἐπ' ε[ὺν]αεῖ πόρῳ
 οἴκεῦσι θερμώδοντος, ἐγγέων
 ἵστορες κοῦραι διωξίπποι' Ἄρηος,

ἐπ. β.

45 σᾶν, ᾧ πολυζήλωτε (F) ἄναξ ποταμῶν,
 ἐγγόνων γεύσαντο, καὶ ὑψιπύλου Τροίας ἔδος.
 στείχει δι' εὐρείας κελεύθου
 μυρία παντᾶ φάτις
 σᾶς γενεᾶς λιπαρο-
 50 ζώνων θυγάτ'ρων, ᾧς θεοὶ
 σὺν τύχαις ᾤκισσαν ἀρχα-
 γοὺς ἀπορθήτων ἀγυιᾶν.

στρ. γ'.

τίς γὰρ οὐκ οἶδεν κυανοπ'λοκάμου
 Θήβας ἐϋδ'μ[ατον πόλι]ν,
 55 ἢ τὰν μεγαλώνυ[μον Αἰγιναν, μεγίστου
 ἁ Διὸς πλαθεῖσα λέ]χει τέκεν ἥρω
 — — — — —
 — — — — —

72 *Mert dicsőség illeti az ibolyafürtű Kyprist,*

73 *Oh győzhetlen szerelmek anyja!*

(Ezután rátér hősenek érdemére, szól a dalban élő hirnevérol.)

4. Versszak.

Mert a dal még messzi jövőben is él,

80 Legyőz romboló időt.

Igy szól Nemeába' vivott koszorúdról egykor

A jövődő emberi nemnek az ajka.

Szép tettről szép dal ha zeng,

Az égi világba emel föl.

85 Legszebb kincs, mi fenmarad,

Még hogyha meghal is a hőse,

Fenmarad, mint játszi Múzsák alkotása.

4. Ellenversszak.

(Az összefüggéstelen szavakból annyi tűnik ki, hogy szólván az emberek különböző sorsáról, kijelenti, mily kevés ember éri meg, hogy a jövőben is éljen emléke.)

4. Záróversszak.

Ám sorsod ezt a ritka kegyet megadá,

Hogy zajos Dionysos isteni városában élsz,

Mely állni fog, míg áldva lesz, ki

100 Hőn szeretve tiszteli.

Zeusnek arany jogarát

Most, ifjak, a Timokritos

Fia ötös diadalmát

Diszmenetben hirdessétek!

ἐπ. γ'.

χο]υσέα[ν-]θεντα(φ)ιόπ'λοκον εὖεῖπεῖν [Κύπριν.
ὦ μ[ᾱτ[ερ ἄγ]νάμπτων ἐρώτων

— — — — —
— — — — —

στρ. δ.

80 τὸν πάντ' ἐς ἅτ']ρντον χρόνον
καὶ τοῖς ἐπιγ]ινομένοις αἰεὶ πιφαύσκοι
σὰν Νε]μέα νίκαν' τό [γέ] τοι καλὸν ἔργον
γνησίῳ ὕμνων τυχὸν
ὑποῦ παρὰ δαίμοσι κεῖται
85 σὺν δ' ἀλαθείᾳ βροτῶν
κάλλιστον, εἴπ[ερ καὶ θάνη] τις,
λείπεται Μουσᾶν[υ — — — ἄδυ]ρμα.
ὑμ]μιν δέ[καὶ ταύταν παρὲ δ]ῶκε χάριν

ἀντ. δ.

— — — — —
— — — — —

ἐπ. δ.

καὶ Διων[ίσου βρομίου] θεοτίματον πόλιν
ναίειν ἀπό[ρθητον, φιλ]εῦντας
100 χρυσεοσκάπτ[ρου Διὸς
εἴ] τι καλὸν φέ[ρεται.
νῦν, ὦ] νέοι, Τιμο[κρίτου (?)
πα]ιδὶ σὺν κώ[μοις ἀμαρ-
τέ]οιτε πεντ[άθλου (φ)έκατι.

X. Győzelmi ének.

Az atheni Eucheiresnek.

(ki mint hosszú pályafutó győzött).

- Oh Hír, ki bejárod a földet szerte szélylyel
 S gyorsan átkelsz tenger árján,
 A kire rásüte csak
 Fényed, ragyog annak élte
 5 És ki vívja, küzdve viva
 Pályabérül azt a dicső, irigyelt koszorút,
 Mely az éber gond jutalma
 És nyugalmat s kedvet is hoz.
 9 Ő jelent meg most is és nővéred férje
 10 Eucheires s e szigetnek zengő méhét dalra költé,

1. Ellenversszak.

- Mely lenne örökbecsű emlék a Múzsáktól,
 És közöröm mindeneknek
 Hallani, hány diadalt
 Vívtaal ki te számos erénnyel:
 15 Hányszor tüztél homlokodra'
 Fris virágból szőke hajadra fonott koszorút,
 Szép Athennek fényt szerezve
 S az Oineida nemzedéknek
 Posidonnak messzihirű torna harczán,
 20 Hol kitünt hellenek közt lábaidnak gyors futása.

1. Záróversszak.

Hosszu pályán széleseben rohan át
 Az arca ég, ő fú lihegve
 És látják ott a mint olajtól leple csillog,

X. [.] ΑΘΗΝΑΙΩΙ

ΔΟΛΙΧΟΔΡΟΜΩΙ ΙΣΘΜΙΑ]

Φή]μα, σὺ γ[ά]ρ ἀ[γγελέουσα παντός'] οἴχνηϊς
κα]λά· καὶ πᾶ[σαν θάλασσαν
τόν γ'] ἔλαμπ[ε φάος
σόν οὐκ ἀ]ποκευ[θεται αἰάν
5 ἔκπό]νωνται δ' οἷ μέγα σφι
ἄεθλον ἔργ]ω ξ[υν]όν, ὅτι χ' ῥυ[σεόραβδος ἀνὴρ
ὑπόθ' ὀφθαλμοῖσιν ἐνθῇ
παῦσαν ἀπ' ῥάκταν [μέρι' μναν
ἀ[γ' λ]αῖ· καὶ νῦν κασιγνήτας ἀκοίτας
10 ρασιῶτιν ἐκίνησεν λιγύφθογγον μέλισσαν,

ἀντ. ἀ

Εὐχαιρες, ἦν' ἀθάνατον Μουσᾶν ἄγαλμα
ξυνὸν ἀνθρώποισιν εἴη,
χάρμα τεᾶν ἀρετᾶν
μανύον ἐπιχθονίοισιν,
15 ὅσσακίς* νίκας ἔκατι
ἄνθεσιν ξανθὰν ἀναδησάμενος κεφαλὰν
κῦδος εὐρείαις Ἀθάναις
θῆκας Οἰνεΐδαις τε δόξαν.
ἐν Ποσειδᾶνος περικλειτοῖς ἀέθλοις
20 ἔνθα προῦφανας Ἑλλασιν ποδᾶν ταχεῖαν ὁρμάν·

ἐπ. ἀ

σοῦτο δ' ἴσ' εὐροισιν ἐπὶ σταδίου
θερμ[ὰν ἀπο π' νέων ἄελλαν
ἔσταξεν οἶος, δ' αὖτε θατήρων ἐλαΐφ

* Willainowitz és Tyrrek nyomán.

Majd a futók tömegébe vissza fordul.

25 Négyszer az isthmosi tért
Befutva, dicső diadalt nyer.
Őt két izben hirdeték ki
Nyájas Charisok nevében.

2. Versszak.

S kétszer Nemeában a Zeus oltára mellett,
30 Ünnepelte hires Theba
S szépterü Argos ekép
És így fogadák Sikyonban.
És kik lakják Pellanát, kik
Euboiát, hol dusan ereszt a sok árpavetés
35 S Aiginának szent szigetjét.
Egyik ember egy, a másik
Más uton tör hirre névre ;
Mert ezer célra hajlik mindnek lelke, indulatja.

2. Ellenversszak.

Mert vagy ki tudós, vagy a Charisok kegyeltje,
40 Szó aranyreményt magának ;
Vagy a ki jóslani tud,
Avagy ki merészen irányoz
Mindre ijjat váltogatva.
Van, ki földet szánt örömet, ki tenyészti a nyájt
45 Szenvedélylyel. Sorja ugy lesz
Egynek-egynek, mint a Végzet
S sors akarja. Mégis legszebb mindenek közt
Nagy tömegből kiválva irigylésre méltó lenni.

2. Záróversszak.

Jól tudom, mi nagy tehetős a vagyon :
50 Hitványnak is becsét bir adni.

φάρε' ἐς ἄσπετον ἐμπί'νων ὄμιλον.*

- 25 τετ'ρ[αέλικτο]ν ἐπεὶ
κάμ[ψεν δρό]μον, Ἰσθμιονίκαν
δῖς ν[ιν ἀγκ]άρυξαν εὐβού-
λων [ο — —]ων προφᾶται

στρ. β'

- δῖς δ' ἐ[ν Νεμέ]α Κρονίδα Ζηνὸς παρ' ἄγνόν
30 βωμό[ν· ἅ κλει]νά τε Θήβα
δέκτ[ις νιν ε]ὐρύχορόν
δ' Ἀργο[ς Σικυά]ν τε κατ' αἶσαν·
οἳ τε Π[ελλάν]αν νέμονται,
ἀμφί τ' Εὐβοίαν πολ[υλάϊο]ν, οἳ θ' ἱεράν
35 νᾶσο[ν Αἴγιν]αν· ματεύει
δ' ἄλλ[ος ἄλλοι]αν κέλευθον,
ἀντι[να στείχ]ων ἀριγνώτοιο δόξας
τεύξεται. μυρίαί δ' ἀνδρῶν ἐπιστᾶμαι πέλονται·

ἀντ. β'

- ἦ γὰρ σοφὸς ἦ Χαρίτων τιμᾶν λελογχᾶς
40 ἐλπίδι χ'ρουσέα τέθραλεν·
ἦ τινα θευπροπίαν
εἰδώς· ἕτερος δ' ἐπὶ πάσι
ποιχίλον τόξον τιταίνει·
οἳ δ' ἐπ' ἔργοισιν τε καὶ ἀμφὶ βοῶν ἀγέλαις
45 θυμὸν αὖξουσιν· τὸ μέλλον
διακρίτους τίκτει τελευτάς,
πᾶ τίχα βρίσκει· τὸ μὲν κάλλιστον ἐσθλῶν,
ἄνδρα πολλῶν ὑπ' ἀνθρώπον πολυζήλωτον εἶμεν.

ἐπ. β'

- οἶδα καὶ πλούτου μεγάλην δύνασιν,
50 ἃ καὶ τὸν ἀχρεῖον τί[θησ]ι

* Jurenka szövegét fogadván el.

De czéltul messze mért száll lelkem gondolatja?
 Most diadalmi örömről szól az ének.
 Zengjen ujjongva vegyest
 Lant s fuvolának a hangja.

XI. Győzelmi ének.

Metapontosi Alexidamosnak,

a birkozásban győztes gyermeknek.

1. Versszak.

Oh édes ajándoku Nika,
 Legnagyobb dísz adta néked
 Az Uranidák feje Zeus.
 Fenn olympi fénylakában
 5 Széket együtt vele ülsz.
 S ítélsz te istenek és
 Halandóknak erénye felett.
 Dús hajzatu hajadon
 Szent gyermeke légy te irántam is kegyes most.
 10 Hisz' hogy Metapontos ujjong
 S örömtül az utcza zajos
 És jár deli ifju csapat körül dicsérve
 Phaiskosnak a pythoi győztes
 Hős fiát, tiéd az érdem.

1. Ellenversszak.

15 És nézi a delosi isten,
 Jól övedzett Létó sarja
 Szelid kegyes arczczal, a mig
 Elboritj' Alexidamost
 Szép koszorúkkal a nép,
 20 A Kirrha mezőn a kemény

Birkozás jutalma gyanánt.
 Őt sohase látta a nap
 A földre lebukni a harcz e dicső napján.
 Hiszen hogy az isteni hős
 25 Pelopsnak a szent mezején,
 A hol szeliden foly az Alpheus, ha csalárdul
 S igaztalanul nem ítélnék,
 Homlokán szelid olajfa

1. Záróversszak.

Kékellő galyaiból
 30 Füzött koszorút visz ünökben dús honába.
Mint le a földre dobott
Két gyermeket ott a mezőn,
 Birkozva művésziessen.
 De tőle egy isten avagy
 35 Mert ember elme téved is,
 Hajh! elragadá a magasztos pályabért.
 Ám most neki a Diadalt
 Az aranyhálóju vadász
 Hires íjju, szende Artemis szerezte,
 40 Mert az Abas fia és
 Szépköntösü lányai dús
 Drága oltárt itt emeltek.

2. Versszak.

E lányokat egykor a mindent
 Földre tipró Hera Proitos
 45 Disztermeiből kiüzé,
 Örületbe hajtva őket.
 Gyermekes észszel ezek
 Járulva a biborövü
 Istenasszony színe elé,

ἦρα παννίκοιο πάλας·
 οὐκ εἶδέ νιν ἄέλιος
 κείνῳ γε σὺν ἄματι πρὸς γαίᾳ πεσόντα.
 φάσω δὲ καὶ ἐν ζαθέοις
 25 ἄγνοῦ Πέλοπος δαπέδοις
 Ἀλφεὺν παρὰ καλλιρόαν, δίκας κέλευθον
 εἰ μὴ τις ἀπέτ'ραπεν ὀρθᾶς,
 παγξένῳ χαίταν ἐλαία

ἐπ. α'

γλανκᾶ στεφανωσάμενον
 30 ποριτ'ρόφ[ον ἄν πεδίων πάτ]ραν θ' ἰκέσθαι,
 ἀντιπάλῳ δὲ ἔπει
 παῖδ' ἐν χθονὶ καλλιχίρῳ
 ποικίλαις τέχ'ναις πέλασσεν.
 ἀλλ' ἢ θεὸς αἴτιος, ἦ
 35 γνῶμαι πολὺπ'λαγκτοὶ βροτῶν
 ἄμερσαν ὑπέριστατον ἐκ χειρῶν γέρας.
 νῦν δ' Ἀριεμῖς ἀγ'ροτέρα
 χρυσάλακατος λιπαράν
 ἡμε]ρα τοξόκ'λυτος νίκαν ἔδωκε.
 40 τᾶ ποτ' Ἀβαντιάδας
 βωμὸν κατένασσε πολὺλ-
 λιστον εὐπεπλοὶ τε κοῦραι

σιγ. β'

τὰς ἐξ ἐρατῶν ἐφόβησεν
 παγκρατῆς Ἥρα μελάνθρων
 45 Προΐτου, παραπλήγι φρένας
 καρτερᾶ ζεύξασ' ἀνάγκᾳ·
 παρθενία γὰρ ἔτι
 ψυχᾶ κίον ἐς τέμενος
 πορφυροζάνοιο θεᾶς

- 50 Atyjuk' dicsekedve merék
 Vagyonra fölébe helyezni, ki fenséges
 Nagy Zeusnek a szőke neje.
 Bosszura gerjed ezért,
 S lelkükre borítja a téboly vak homályát.
 55 Rohannak a lombkoszoruzta
 Bérczen szörnyü mód' üvöltve.

2. Ellenversszak.

- Elhagyva Tirynset, a várost,
 Szent művét nagy isteneknek,
 Tíz éve lakik vala itt
 60 Drága Argost hátrahagyván,
 A csatazajt szerető,
 Félistenek érczaizsu
 Sergével csodált király :
 Mert támada szörnyü viszály
 65 — Csekély ok idézte elő — a két fivér közt.
 Proitos meg az Akrisios
 Hadi népe tusára kele
 S egymást szakadatlan emészti dülő harcban.
 Majd kérik Abas fiait, hogy
 70 Árpatermő földet nyerve,

2. Záróversszak.

- Építsenek új falakat
 Tiryns'nek, a míg a veszély nem dönti porba.
 Zeus sem akarta tovább,
 Hogy dulja a kegyelt Danaos
 75 S méntüző Lynkeus utódit
 Szünetlen e szörnyü viszály,
 A büszke Kyklopsok jöven,
 Bástyákat emelnek a szép tündökletes

- 50 φάσκον δὲ πολὺ σφέτερον
 πλούτῳ προφέρειν πατέρα ξανθᾶς παρέδρου
 σεμνοῦ Διὸς εὐρυβία.
 ταῖσιν δὲ χολωσαμένα
 στήθεσσι παλίντροπον ἔμβαλεν νόημα·
 55 φεῦγον δ' ὄρος ἐς τανίφυλλον,
 σμερδαλέαν φωνὰν ἰεῖσαι,

ἀντ. β'

- Τιρύνθιον ἄστν λιποῦσαι
 καὶ θεοδμάτους ἀγνιάς.
 ἤδη γὰρ ἔτος δέκατον
 60 θεοφιλὲς λιπόντες Ἄργος
 ναῖον ἀδεισιβόαι
 χαλκάσπιδες ἡμίθεοι
 σὺν πολυζήλῳ βασιλεῖ.
 νεῖκος γὰρ ἀμαιμάκετον
 65 βληχρᾶς ἀνέπαλτο κασιγνητοῖς ἀπ' ἀρχᾶς
 Προΐτῳ τε καὶ Ἀχ'ρισίῳ·
 λαοὺς τε διχοστασίαις
 ἤρειπον ἀμετ'ροδίοις μάχαις τε λυγ'ραῖς.
 λίσσοντο δὲ παῖδας Ἄβαντος
 70 γᾶν πολὺκ'ριθον λαχόντας

στρ. γ'

- Τίρυνθα τὸν ὀπ'λότερον
 κτίζειν, πρὶν ἐς ἀργαλέαν πεσεῖν ἀνάγκαν·
 Ζεὺς τ' ἔθελεν Κρονίδας,
 τιμῶν Δαναοῦ γενεὰν
 75 καὶ διωξίπποιο Λυγκέος,
 παῦσαι στυγερῶν ἀχέων.
 τεῖχος δὲ Κύκλωπες κάμον
 ἔλθόντες ὑπὲρφίαλοι κλεινᾷ πόλει

Városnak, a hol lakik a
 80 Nagyhirű bajnoki had,
 Mely lováról híres Argosból kiszállott.
 Vad sietéssel e helyt
 Hagyák el a barnahajú
 Lányok, Proitos szűz leányi.

3. Versszak.

85 Elfogta a bú az atyát és
 Mély keserv kétségbe hajtá.
 Átdöfni akarta szivét
 Jó kétélű kard hegyével.
 Ámde a lándzsavivők
 90 Szép szóval, erővel a hőst
 Visszatarták nagy nehezen.
 Már tiz meg három egész
 Hónapja üvöltnek a lányok a sűrű erdőn
 S elérik a juhlegelő
 95 Zöld Arkadiát, a midőn
 Kristályvizű Lusossig eljut édes atyjuk,
 Megfürdik e vízbe' legott és
 Biborfátyolos Létónak

3. Ellenversszak.

Esd nagyszemű gyermekéhez.
 100 Tárja karját nap felé, mely
 Sebes fogaton robog el,
 Kérve: lányit oldja föl ez
 Iszonyu téboly alól.
 «Igába' sem járt biboros
 105 Husz tinóm vedd áldozatul»
 A vadra leső hajadont
 Meghatja e buzgó fohász s megnyerve Herát

κάλλιστον, ἵν' ἀντίθεοι
 80 ναῖον κλυτὸν ἱππόβοτον
 Ἄργος ἥρωες περικ'λείτοι λιπόντες.
 ἔνθεν ἀπεσσύμεναι
 Προΐτου κυανοπ'λόκαμοι
 φεῦγον ἄδ' ματοὶ θύγατ'ρες.

στρ. γ'

85 τὸν δ' εἰλὲν ἄχος κραδίαν, ξεί-
 να τέ νιν πλᾶξεν μέριμνα·
 δοίαξε δὲ φάσγανον ἄμ-
 φακες ἐν στέρονοισι πᾶσαι.
 ἀλλὰ νιν αἰχμοφόροι
 90 μύθοισι τε μειλιχίοις
 καὶ βία χειρῶν κατέχον.
 τρεῖς καὶ δέκα μὲν τελέους
 μῆνας κατὰ δάσκιον ἡλύκταζον ὕλαν
 φεῦγόν τε κατ' Ἀρκαδίαν·
 95 μηλοτ'ρόφον· ἀλλ' ὅτε δὴ
 Λοῦσον κοτὶ καλλιρόαν πατὴρ ἔκανε,
 ἔνθεν χροᾶ νιψάμενος φοι-
 νικοκραδέμνοιο Λατοῦς

ἀντ. γ'

κίχ'λησκε θύγατ'ρα βοᾶπιν,
 100 χείρας ἀντείνων πρὸς αὐγὰς
 ἱππώκεος ἀελίου,
 τέχ'να δυστάνοιο λύσσας
 πάροφρονος ἐξαγαγεῖν.
 «Θύσω δέ τοι εἴκοσι βοῦς
 105 ἄζυγας φοινικότριχας.»
 τοῦ δ' ἔκ'λυ' ἀριστοπάτρα
 θηροσκόπος εὐχομένου· πιθοῦσα δ' Ἦραν

Elüzi a fris koszorús
 Lányoktul a lelki homályt.
 110 Állitnak ezek neki szentélyt s oltárt nyomban,
 Mit juhnak a vére megöntöz
 És körüllejt ifju lány-kar.

3. Záróversszak.

Innét követéd az Ares
 Kegyelte akhiv hadi népet a mén-tenyésztő
 115 Földre, a hol ma lakol
 S áld a metapontosí nép,
 Oh aranyos drága úrnő !
 Szenteltek elődeim is
 A Kasa szép hullámainál
 120 Egy szent ligetet neked, a midőn az ég
 Végzése szerént Priamos
 Városa kezükre került
 S az érczvértü Atridákkal porba dönték.
 Látja, a ki igaz,
 125 Mindenkor ezer meg ezer
 Hős tettét az achajoknak.

XII. Győzelmi ének.

Aiginai Teisiasnak,

ki nemeai birokversenyen lett győztes.

Miként ügyes kormányos, a lelkem' aként
 Vezesd o Kleió,
 Dalnak urasszonya, te.
 Sőt jobban, a mint valaha, hisz' engemet
 5 Dicső *Diadal* hív a dús
 Aiginába, hogy dicsérjem

παῦσεν καλυκοστεφάνους
 κούρας μανιᾶν ἀθέων
 110 ταὶ δ' αὐτίκα (F)οι τέμενος βωμόν τε τεῦχον,
 χραῖνόν τε μιν αἵματι μήλων
 καὶ χοροὺς ἴσταν γυναικῶν.

ἐπ. γ'

ένθεν καὶ ἀρηϊφίλοις
 ἄνδρεςσιν <ἐς> ἵπποτῶρον πόλιν<δ'> Ἀχαιοῖς
 115 ἔσπεο· σὺν δὲ τύχα
 ναίεις Μεταπόντιον, ᾧ
 χρυσέα δέσποινα λαῶν
 ἄλσος τέ τοι ἱμερόεν
 Κάσαν παρ' εὐνδρον, προγό-
 120 νων ἐσσαμένων, Πριάμοι' ἐπεὶ χρόνῳ
 βουλαῖσι θεῶν μακάρων
 πέρσαν πόλιν εὐκτιμένην
 χαλκοθωράκων μετ' Ἀτρειδᾶν. δικαίας
 ὅστις ἔχει φρένας, εὐ-
 125 ρήσει σὺν ἅπαντι χρόνῳ
 μυρίας ἀλκὰς Ἀχαιῶν.

XII. ΤΕΙΣΙΑΙ ΑΙΓΙΝΗΤΗ

ΠΑΛΛΙΣΤΗ ΝΕΜΕΑ.

στροφ.

ᾠσεὶ κυβερνήτας σοφὸς, ὕμνοάνας-
 σ' εὐθυγε Κλειοῖ
 νῦν φρένας ἀμετέρας,
 εἰ δὴ ποτε καὶ πάρος· ἐς γὰρ ὀλβίαν
 5 ξείνοισί με πότ'νια Νίκα
 νᾶσον Αἰγίνας ἀπάρχει,

Ez istenkéz alkotta várost s azt, a ki
Kemény birok tusán nyere szép koszorút.

XIII. Aiginai Pytheasnak, *nemeai pankratiastának.*

Hiányzik az első trias = 33 sor; a második versszakból 10 sor, összesen 43 sor.

A hiányzó részben a nemeai játékok eredetéhez fűződő mesét regélte el egy jóslat alakjában, melyet Blass Nemea nympa szájába ad, Jebb Teiresiasnak tulajdonít. E szerint Herakles birokra kelt az oroszlannal, azt legyűrja; ennek emlékére alapítja a birok- és ökölversenyt egyesítő pankrationt. Az érthető szöveg a 45-ik versnél kezdődik:

Végre a dölyföt a hős
45 Méltó boszúval megtorolja.

2. Ellenversszak.

Perseus ivadéka ügyes
Fogással élve,
Nyomba halálra szoritja
Azt a szörnyű bős oroszlánt;
50 Mert nem hatol által a testen
Dárda gyilkos éle sem
S elhajlik a kard vasa is,
S nem fog ki rajta.
Majd az ököl- s a birokharcz
55 Versenye lészen e helyben.
Itt koszorút veríték
Árán viv a hellén levante.

ἐλθόντα κοσμήσαι θεόδ' ματον πόλιν·
 τάν τ' ἐν Νεμέᾳ γυιαρχέα μουνόπαλαν

XIII. [ΠΥΘΕΑΙ ΑΙΓΙΝΗΤΗΙ

ΠΑΓΚΡΑΤΙΑΣΤΗΙ ΝΕΜΕΑ.]

ἔβριος ὑψινόου
 45 παύσει δίκας θνατοῖσι κραινῶν·

ἀντ. β' (α')

οἶαν τινὰ δύσλοφον ᾧ-
 μησιτᾷ λέοντι
 Περσείδας ἐφίησι
 χεῖρα παντοίαισι τέχ' ναις·
 50 οὐ γὰρ] δαμασίμβροτος αἶθων
 χαλ]κὸς ἀπλάτου θέλει
 στείχειν* διὰ σώματος, ἐ-
 γνάμ]φθη δ' ὀπίσσω
 φάσγα]νον· ἧ ποτέ φαμι
 55 τᾷδε] περὶ στεφάνοις
 παγκ]ρατίου πόνον ἑλ-
 λάνεσσι]ν ἰδρώεντ' ἔσεσθαι.»

* Jurenka nyomán.

2. Záróversszak.

És nyíl a dicső Diadal virága fenn
 Az ætheri fényben a bölcs
 60 Zeus oltáránál
 S hírnevet nyer a ki leszedte, hajh, de
 Kevés halandó éri el.
 Örökre virít e virág, ha
 Bús halál sötét ködével ránk borul,
 65 Biztosan el nem enyész
 Halhatatlan dísze, fénye.

3. Versszak.

Lampon fia, ezt Nemea
 Sikján kivívtad
 S virító koszorúval
 70 Ékes fővel jársz a város
 Utczái során s az ujjongó
 Kar győzelmi dalra kel,
 És ünnepi pompa kísér.
 Hazád a büszke,
 75 Hogy diadalmas erődöt
 Bajnoki harcra kimutatta.
 Oh szelid Aigina, te
 A zajló folyam szép leánya,

3. Ellenversszak.

Derék fiad ím fölemelt
 80 Magasra téged;
 Hisz' a versenyeken mint
 Égő fáklya messze fénylesz
 Egész haza-szerte : kivált egy

ἐπ. β' (α')

- θάλλει παρ' ἅ βωμόν ἀριστάρχου Διὸς
 Νίκας ἐρ[ικ]υδέος ἀν-
 60 θρώπο]ισιν ἄνθρα,
 ἅ κλυτ]ὰν δόξαν πολύφαντον ἐν αἰ-
 θέρι] τ' ῥέφει παύροις βροτῶν
 αἰ]εῖ, καὶ ὅταν θανάτοιο
 κυάνεον νέφος καλύψῃ, λείπεται
 65 ἀθάνατον κλέος εὖ ἐρ-
 χθέντιος ἀσφαλεῖ σὺν αἴσᾳ.

στρ. γ' (β')

- τῶν καὶ σὺ τυχὼν Νεμέα,
 Λάμπωνος υἱέ,
 πανθαλέων στεφάνοισιν
 70 ἀνθέων χ[αίταν] ἐρεφθεῖς,
 στείχεις]* πόλιν ὑψιάγυιαν
 σὺν χορῶν] τερψιμβρότων
 ὕμνοισι καὶ] ἁ[δυν]όων**
 κώ[μῳ], πατρ[ὸς] ν
 75 νάσο[ν] ὑπέρβιον ἰσχὺν
 παμμαχίαν ἄνα] φαίνων.
 ὦ ποταμοῦ θύγατερ
 δινᾶντος Αἴγιν' ἡπιόφρον,

ἀντ. γ' (β')

- ἦ τοι μεγάλα[ν] ὅδε παῖς
 80 ἔδωκε τιμὰν
 ἐν πάντεσσιν [ἀγῶσιν,
 πυρσὸν ἅς Ἑλλ[ασιν] τῆλε
 φαίνων· τό γε σὸ[ν] κλέος αἰ[νεῖ]

* στείχει ὁδοῦς: Aesch. Prom. 81.

** Jebb valószínű kiegészítését követtem.

Lány a büszke, s boldogan
 85 *S a szent szigeten körül oly*
 Ujjongó kedvvel
 Jár, mint a szarvas ünő szép
 Társai közt a virányon
 Vigan ide s tova fut
 90 S ugrándozik szilaj örömmel.

3. Záróversszak.

Fürtjök' koszorúzva a lányok sással és
 Virággal lejtik el itt
 Az ősi tánczot
 És hatalmad zengi meg énekük,
 95 Szerette föld úrasszonya,
 És zengi a rózsakarú lányt
 Endaist, ki a lovas Peleust szülé
 És az erős Telamont is
 Aiakosszal kelve frigyre,

4. Versszak.

100 S a harczra kelő fiakat,
 A gyors Achillest
 És a szép Eriboia
 Büszke sarját, ki tusáin
 Harczolt nagy erős paizsával.
 105 Állva a hajó farán
 Tartá fel a hős, a merész
 Érczvértü Hektort,
 Mikor ép a hajókat
 Tüzbe akarta borítani.
 110 Mert hisz' Achilles a hős
 Bús bösz haraggal távozott el;

- καὶ τις ὑψαυχῆς [κόρα
 85 στείχει δ' ἀνά γᾶν ἱερὰν *
 πόδεςσι ταρφέως
 ἤντε νεβρὸς ἀπενδῆς
 ἀνθεμόεντας ἐπ' [ὄχθους
 κοῦφα σὺν ἀγχιδό[μοις
 90 θρώσκουσ' ἀγακλειτα[ῖς ἐταῖρα]ις.

ἐπ. γ' (β')

- ταὶ δὲ στεφανώσαμε[ναι χαίτας ν]έων
 ἀνθέων δόναχὸς τ' ἐ[πιχω-
 ρίαν ἄθυρσιν
 παρθένοι μέλπουσι τ[εὸν κράτος], ὦ
 95 δέσποινα παγξε[ίνου χθονός] **
 Ἐνδαΐδα τε ῥοδό[παχυν,
 ἃ [τὸν ἱππευτὰν ἔτι]χτεν Πηλέα
 καὶ Τελαμῶνα [κραταιόν,
 Αἰακῷ μειχθεῖς ἐν αἵ[σῃ.

σιρ. δ' (γ')

- 100 τῶν<θ>νιέας ἀρσιμάχους,
 ταχύν τ' Ἀχιλλέα
 εὐειδέος τ' Ἐριβοίας
 παῖδ' ὑπέρθυμον βοα[τὰν
 Αἴαντα σακεσφόρον ἤ]ρω,
 105 ὅστ' ἐπὶ πρύμνα σταθεῖς
 ἔσχεν θρασυκάρδιον [ὄρ-
 μαίνοντα ν[ᾶας
 θεσπεσίῳ πυ[ρὶ καῦσαι
 Ἐκτορα χαλ[κεομίτρα]ν,
 110 ὁππότε Π]ηλεΐδας
 τραχεῖαν [Αργεῖοισι μ]ᾶνιν

* Blass nyomán némi módosítással egészítve ki.

** Housman nyomán.

4. Viszonversszak.

S föloldta a trójaiak
 Nagy szenvedését.
 Ilionnak ezek
 115 Bástyavédte szép városát
 Elhagyni elébb so'se merték ;
 Mert a harcztot rettegék ;
 Ha rázta a harci mezőn
 A bős Achilles
 120 Népet emésztő gerelyét.
 Ámde, hogy azt odahagyta,
 Az ibolya koszorúzta
 Nereis rettentő hős szülötte,

4. Záróversszak.

Mint hogyha dühöngve az éjszin tengeren
 125 A bős Boreas a hajót,
 Mely éjten éjjel
 Hánykodék, megtépve sodorja alá ;
 De pitymalatkor hirtelen
 Elül, lecsillapszik a hullám,
 130 A vitorlát már dagasztja déli szél,
 Lengve szelid fuvalommal
 S nem remélve partot érnek :

5. Versszak.

Igy hallva a trójaiak
 Dárdás Achillról,
 135 Hogy sátrába' maradt el
 Vágya-keltő szöke nőért
 Szép Briseisért epedezve,
 Hálát rebegett ajakuk,
 Hogy szörnyü viharban eként

ἀντ. δ' (γ')

- ὠρίνατ]ο, Τρωσὶ δὲ πάν-
 τ' ἔλυσεν α[ἰνά·
 οἱ πρὶν μὲν [πολύπυργο]ν
 115 'Ιλίου θαητὸν ἄστν
 οὐ] λεῖπον, ἀτυζόμενοι [δὲ
 πιάσσον ὀξεῖαν μάχαν,
 εὖτ' ἐν πεδίῳ κλονέων
 μαίνοιτ' Ἀχιλλεύς,
 120 λαοφόνον δόρου σείων·
 ἀλλ' ὅτε δὴ πολέμοιο
 λῆξεν ἰοστεφάνου
 Νηρηῆδος ἀτ'ρόμητος υἱός·

ἐπ. δ' (γ')

- ὥστ' ἐν κυανάνθεϊ θ[ύων ναῦν θοᾶν
 125 πόντῳ Βορέας ὑπὸ κύ-
 μασιν δαΐζει,
 νυκτὸς ἀντάσας ἀναπαυσαμένων
 λῆξεν δὲ σὺν φαυσιμβρότῳ
 Ἀοῖ, σιόρεσεν δέ τε πόντον
 130 οὐρία νότου δ' ἐγκόλπωσ' ὥς πρὸς
 ἰστίον ἀρπαλέως τ' ἄ-
 ελπιον ἐξίχοντο χέρσον·

στρ. ε' (δ')

- ὥς Τρῶες, ἐπεὶ κλύον αἰ-
 χματὰν Ἀχιλλέα
 135 μίμνοντ' ἐν κλισίῃσιν
 εἶνεκεν ξανθᾶς γυναικός,
 Βρισηΐδος ἱμερογυίου,
 θεοῖσιν ἀντειναν χέρας,
 φοιβὰν ἐσιδόντες ὑπαί

140 Csillant ki napfény.
 Rögtön a nép seregestül
 Zúdul a Laomedonnak
 Bástyafokárul alá
 És száll kemény tusára tüstént

5. Ellenversszak.

145 És keltenek is remegést.
 Buzdíta köztük
 Ares s a lykiaknak
 Élén Loxias Apollo.
 Tengernek eléri a partját
 150 S jó kötésű nagy hajók
 Előtt dühösen foly a harc.
 A vér csak omlik,
 Földnek a rögje piroslik,
 Ott hol a hektori kéz sujt:
 155 Isteni hősokeket ily
 Gyász, szegény érte istenektől.

5. Záróversszak.

Hejh! balga remény ragadá el most szívök'.
 Hivé a lovas hadi nép,
 Hogy foglyul ejti
 160 Mind a barna arcú hajókat egyig
 S őket levágva mind, vigan
 És ünnepi dús lakomák közt
 Birják isten-építette városuk'.
 Hejh, de elébb a kanyargó
 165 Szép Skamandrost vérrel festék

- 140 χειμῶνος αἴγλαν
 πασσυδία δὲ λιπόντες
 τείχεα Λαομέδοντος
 ἐς πεδῖον κρατερὰν
 αἶξαν ὑσμῖναν φέροντες·

αντ. ε' (δ')

- 145 ὄρσαν τε φόβον Δαναοῖς·
 ὥτρυνε δ' Ἄρης
 εὐεγγής, Λυκίων τε
 Δοξίας ἄναξ Ἀπόλλων·
 ἱξόν τ' ἐπὶ θῖνα θαλάσσας·
 150 ναυσὶ δ' εὐπρύμνοις παρὰ
 μάραντ', ἐναριζομένων
 δ' ἔρ]ευθε φώτων
 αἶμα]τι γαῖα μέλαινα
 Ἐκτορ]έας ὑπὸ χειρός,
 155 πῆμα μ]έγ' ἡμιθέοις
 μομφά τ']ῆσα, θεῶν δι' ὄρμάν.

ἐπ. ε' (δ')

- ἃ δύσφρ]ονες, ἧ μεγάλαισιν ἐλπίσιν
 πνε]οντες ὑπερφίαλον
 δόκευν ἐλόντες]
 160 νᾶα]ς ἱππευταὶ κυανώπιδας ἐκ
 πέρσαντες ἐξ ἀρχᾶς] νέας
 ἐννυξίνμετ' εἴλα]πῖνας τ' ἐν
 θ' ἁμέραις ἕξειν θεόδματον πόλιν.
 μέλλον ἄρα πρότερον δι-
 165 νᾶντα ψοινίξειν Σχάμανδρον,

6. Versszak.

Az Aiakidák kezétől
 Elhullt vitézek.
 Ezek teste magasra
 Épült máglyán hamvadott el

— — — — —
 — — — — —

(Hiányzik 5 vers.)

175 Nem vesz el éji sötétben
 So'sem a fényes erény,
 Mély vak homálytól elborítva.

6. Ellenversszak.

Nem lankad is el sohasem
 Nagy hire, dicse,
 180 Sőt bejárja a földet
 S az útvesztő oczeánt is.
 Ő fényre emelte dicső
 Aiakosnak szigetét,
 S vezérli is a koszorús
 185 Hirnévvel együtt
 S ünnepel itten a Szép rend,
 Boldog örömnek az anyja,
 Ki a kegyes szivü nép
 Szent városát békében őrzi.

6. Záróversszak.

190 Zengjétek oh ifjak a híres Pytheast
 S együtt a Menandros, a jó
 Mester hű gondját.
 Ennek az Alpheusnál gyakor izbe' hozott
 Jutalmat szép aranykocsin

στρ. ζ' (ε')

θνάσκοντες ὑπ' Αἰακίδαις
ἔρειψ[ιλάοις·

τῶν εἰ καὶ — —

ἢ βαθυξύλ[οις σποδοῖσιν *

170 — — — — —

Hiányzik öt vers.

175 οὐ γὰρ ἄλλα[μπέσ]ι νυ[κτὸς

πασιφανῆς Ἀρετὰ

κρυφθεῖσ' ἀμαυρο[ῦται δνόφοισιν,

ἀντ. ζ' (ε')

ἀλλ' ἔμπεδον ἀκαμάτα
βρούουσα δόξα

180 στρωφᾶται κατὰ γῶν [τε
καὶ πολὺπ'λαγκτον θ[άλασσαν.

καὶ μὰν φερεκυδέα ν[ᾶσον

Αἰακοῦ τιμᾶ, σὺν Εὐ-

κλείᾳ δέ φιλοστεφ[άνω

185 πόλιν κυβερνᾶ,

Εὐνομία τε σαόφ'ρων,

ᾧ θαλίας τε λέλογχεν

ἄστεά τ' εὐσεβέων

ἀνδρῶν ἐν εἰρήνᾳ φυλάσσει

ἐπ. ζ' (ε')

190 νίκαν τ' ἐρικυδέα μέλπει, ὦ νέοι,

Πυθῆα, μελέταν τε βροτω-

φελῆα Μενάνδρου,

τὰν ἐπ' Ἀλφειοῦ τε ῥοαῖς θάμα δὴ

τίμασεν ἅ χρυσάρματος

- 195 A nagyszivü büszke Athéna,
 Ki az összes helleneknek versenyén
 Már sok ezer deli ifjut
 Koszorúza szent szalaggal.

7. Versszak.

- Ha nem vagy irigy se' gonosz
 200 Nyelv átka nem bánt;
 Dicsérd bátran e férfit.
 Embereknek bármi tettét
 Ha sujtja a gúny, a leszólás
 Az igazság győzni fog.
 205 Bár porba ledönt az idő
 Mindent, a szép tett
 Fénye örökre növekszik.
 Elleneidnek a gáncsát
 Mind elenyészteti rendre
 210 Próba kövén az erény

7. Ellenversszak.

*Becsét örökké kimutatja,**

— — — — —
(Hiányzik 8 vers.)

- 220 Éled a szív, a remény,
 Ebbe' bizom magam is
 Most hogy a biborfátylu Múza

7. Záróversszak.

- Szent, drága ajándokakép ez' éneket
 Nyujtom, viszonzva dicső
 225 Szép vendéglátást.

* Valószínű kiegészítés szerint.

195 σεμνὰ μέγ' ἄνυμος Ἀθάνα,
 μυρίων τ' ἤδη μίτραισιν ἀνέρων
 ἐστεφάνωσεν ἐθείρας
 ἐν Πανελλάνων ἀέθ' ἵλοις.

στιρ. ζ' (ς')

εἰ μή τινα θερσιεπὴς
 200 φθόνος βιάται,
 αἰνεῖτω σοφὸν ἄνδρα
 σὺν δίκῃ. βροτῶν δὲ μῶμος
 πάντεσσι μὲν ἐστὶν ἐπ' ἔργοις.
 ἅ δ' ἀλαθείᾳ φιλεῖ
 205 νικᾶν, ὃ τε πανδαμάρω
 χρόνος τὸ καλῶς
 ἐργυμένον αἰὲν ἀ[έξει·
 δυσμενέων δὲ μα[ταίας
 λοιδορία]ς μιν[ύθει
 210 — — υ — — —]δεσώ[—

ἀντ. ζ' (ς')

— — υυ]ας βασα[γο.

(desunt v. VIII)

220 ἐλπίδι θυμὸν ἰαίν[ει.
 τᾷ καὶ ἐγὼ πίσυνο]ς
 φοινικοκράδεμνοι[ο Μούσας

ἐπ. ζ' (ς')

ὑμνων τινὰ τάνδε [ἰοπλόκου δόσιν
 φαίνω, ξενίαν τε [φιλά-
 225 γ'λαον γεραίρω,

Nem csekélyli hála fejébe' bizony
 Lampon azért, mit ő adott ;
 Mert ha igazán a virágzó
 Kleio önté ajkaimra ihletét,
 230 Mézszavu ének örökké
 Róla zeng a nemzeteknek.

XIV. Győzelmi ének.

Thessali Kleoptolemosnak,

ki a petraï szekérversenyen győzött.

1. Versszak.

Jó szerencse legjelesebb adomány,
 Mit isten adhat.
 Néha nyomja bár a balsors
 A nemest nehéz kezével,
 5 De majd fölemelkedik újra,
 Hogyha ismét jóra fordul.
 Más erény jutalma más,

1. Ellenversszak.

Mert nagyon sokféle erény vagyon ám ;
 Közös csak az, mit
 10 Nyújt a Muzsa és csak annak,
 Kit igaz szándék vezérel.
 Gyászos csata zajba nem illik
 Lantnak édes zöngedelme
 S csengő karnak éneke.

1. Záróversszak.

15 De ünnepi szép lakomán
 Sem illik a harczy zsibaj.

τὰν ἐμοὶ Λάμπων [παρέχων χάριν οὐ
 βληχρὰν ἐπαθ' ῥήσας τ[ίει,
 τὰν εἴ γ' ἐτύμως ἄρα Κλειὸ
 πανθαλῆς ἐμαῖς ἐνέσταξ[εν φρασίν,
 230 τερψιπεεῖς νιν αἰοδαί
 παντὶ χαρύνεοντι λαῶ.

XIV. ΚΛΕΟΠΤΟΛΕΜΩΙ ΘΕΣΣΑΛΩΙ

ΙΠΠΟΙΣ ΠΕΤΡΑΙΑ.

στρ. α'

Εὐ³ μὲν εἰμάρθαι παρὰ δαί[μονος ἀν-
 θρώποις ἄριστον·
 συμφορὰ δ' ἐσθλὸν ἀμαλδύ-
 νει βαρύν[τατος μολοῦσα·
 5 ἢ κυδρὸν ἢ] ὑψιφανῇ τε[ύ-
 χει κ]ατορθωθεῖσα τιμὰν
 δ' ἄλ[λος ἀλλοίαν ἔχει·

ἀντ. α'

μυρί]αι δ' ἀνδρῶν ἀρεταί, μία δ' ἐ[ς
 ξυνὸ]ν πρόκειται
 10 ἃ τὰ, παρ' χειρὸς κυβερνᾶ-
 ται δι]καίαισι φρένεσσιν.
 οὗτ' ἐν βαρυπενθέσιν ἀρμό-
 ζει μ]άχαις φόρμιγγος ὁμφὰ
 καὶ λ[ι]γυκ' ἀγγεῖς χοροί,

ἐπ. α'

15 οὗτ' ἐ]ν θαλίαις καναχὰ
 χαλκ]όκτυπος, ἀλλ' ἐφ' ἐκάστῳ

Minden legszebb, ha sora jön.
Ám segíti isten is azt, a ki jót tesz.
Kleoptolemos diadalt
20 Nyervén ekép, most zengenem kell
Petrai szent ligeted'
Nagy Poseidon s vendéglátó jó Pyrrichos

2. Versszak.

Gyors fogattal szép koszorút arató
Levente sarját

— — — —
(A többi hiányzik.)

καιρός] ἀνδρῶν ἔργματι κάλ-
 λιστος· εὖ ἔρδοντα δὲ καὶ θεὸς ὀ[ρθοῖ.
 Κλεοπολέμῳ δὲ χάριν
 20 νῦν χρὴ Ποσειδᾶνός τε Πει'ραί-
 ου τέμενος κελαδῆσαι,
 Πυρρίχου τ' εὐδοξον ἱππὸν[ικον υἱόν,

στρο. β'

ὅς φιλοξείνου τε καὶ ὀρθοδ[ίκου
 A vége hiányzik.

II. DITHYRAMBUSOK.

XV. Antenoridák

vagy Helena visszakövetelése.

(Blass helyes vélelme szerint a töredékben maradt 1. versszak és viszonyversszak után hiányzik az 1. záróversszak és a második triadból a záróversszak 2. során kezdődik az összefüggő szöveg. Egy drámai jelenet rajzát tartalmazá a töredékből itélve az elveszett rész. Theano, Antenor neje, Pallas papnője a békét tanácsolja. A béke feltétele Helena visszabocsátása volna. A görög ajánlatot viszi a küldöttség, melyben résztvettek Menelaos és Odysseus.)

1. Versszak.

Megnyitja a Pallas arany
Házát, meg azonnal a szende báju nő,
Antenornak hitvese és daliás
Fiuknak anyja, harczias
5 Istenasszony hajlokának öre
S ime nyomába bemén az Atrida hős s vele megy
Bölcs Odysseus, ősz Laertes hősi sarja.

2. Záróversszak.

— — — — —
Bölcs atyjuk vezette őket,
Jót akarva s értesíté Priamost
És gyermekét az akhivoknak
40 Szándokáról. Hirnőkök

B) ΔΙΟΥΡΑΜΒΟΙ.

XIV. [XV.] AN] TΗNΟΡΙΔΑΙ

Η ΕΛΕΝΗ]Σ ΑΠΑΙΤΗΣΙΣ.

στρ. α'

Ἀντίνορος] ἀντιθέου
αἰδοῖα ἄκοιτις, Ἀθάνας πρόσπολος
ᾧξεν ἄγνον] Παλλάδος ὀρσιμάχου
ναὸν πύλας τε χ[ρυσέας
5 ἀγγέλοις ἱκουσιν Ἀργείων Ὀδυσσεῖ
Λαοτιάδα Μενελ]άφ τ' Ἀτ'ρεΐδα βασιλεῖ
Καλλίπαις μάτηρ βαθύ]ζωνος Θεανῶ

ἀντ. α'

(desunt ep. α', str. ant. β', epodi β' v. 1) *

ἄγον, πατήρ δ' εὖβουλος ἥρωσ
πάντα σάμανεν Πριάμφ βασιλεῖ
παίδεσσί τε μῦθον Ἀχαιῶν.
40 ἔνθα χάρυκες δι' εὐ-

* Jurenka az első sorokat némi valószínűséggel kiegészíti.
A tőlem adott tartalom a kiegészítésnek megfelel.

Városszerte gyűlésre hívák
A nagy piacra, hol fölálltak

3. Versszak.

A trójai hadesapatok.
És harsog a messzi kiáltott hirdetés.
45 Az éghez esdve fölemelik a kezök,
Kérték, hárítsa el a vészt.
Muzsa, mondd: ki kezde most szép és igaz szót?
Pleisthenida Menelaos oly behizelgve beszélt,
Hogy szaván előmlék Charisok varázsa:

3. Ellenversszak.

50 «Oh trójai hős hadi nép,
Mindent a ki lát, a magasztos égi Zeus,
A súlyos földi gyászt nem okozta soha.
Ám minden ember bármikor
Látja, hol a nyílt *Igazság*, ki a *Széprend*
55 Hű követője örökké, böles *Themis* is vele jár.
Boldog nemzedék, mely házába fogadja.

3. Záróversszak.

Mig álnok úton rossz nyereségre ki tör,
A vakmerő, az esztelen *Gőg*,
Adva azt is, elbitorolva elébb,
60 Mi joggal a birtoka másnak,
Mély bukásba dönt le majd.
E *Gőg* veszité el a Föld
Merész Gigas családját egykor».

ρεῖαν πόλιν ὀρνύμενοι
 Τρώων ἀόλλιζον φάλαγγας
 δεξιόστρατον εἰς ἀγοράν.

στρ. γ'

πάντα δὲ διέδραμεν αὐδάεις λόγος·
 45 θεοῖς δ' ἀνίσχοντες χέρας ἀθανάτοις
 εὐχοντο παύσασθαι θυᾶν.
 Μοῦσα, τίς πρῶτος λόγων ἄρχεν δικαίων;
 Πλεισθενίδας Μενέλαος γάρνυ' θελξιπεῖ
 φθέγξαι', εὐπέπ'λοισι κοινώσας Χάρισιν·

ἀντ. γ'

50 «ὦ Τρώες ἀρηΐφιλοι,
 Ζεὺς ὑψιμέδων, ὃς ἅπαντα δέσχεται,
 οὐκ αἵτις θνατοῖς μεγάλων ἀχέων,
 ἀλλ' ἐν μέσῳ κεῖται κιχεῖν
 πᾶσιν ἀνθρώποις Δίκαν ἰθεῖαν, ἀγνᾶς
 55 Εὐνομίας ἀκόλουθον καὶ πινυτᾶς Θέμιτος
 ὀλβίων παῖδές νιν αἰρεῦνται σύνοικον.

ἐπ. γ'

ἃ δ' αἰόλοις κέρδεσσι καὶ ἀφ' ὀροσύναις
 ἔξαισίοις θάλλουσ' ἀθαμβῆς
 Ὕβρις, ἃ πλοῦτον δύναμιν τε θοῶς
 60 ἀλλότ' ῥιον ὥπασεν, αὖτις
 δ' ἐς βαθὺν πέμπει φθόρον,
 κείνα καὶ ὑπερφιάλους
 Γᾶς παῖδας ὄλεσσε Γίγαντας.

XVI. (Herakles).

- Figyeljete, ime most
 Szép szinarany ragyogásu hajón
 Pieriából a trónt ülő Urania
 Rakva színültig, *édes* dalt küld,
 5 Mig ez alatt valahol a kies Hebros
 Habjainál mulatál vagy a hattyu ígéző
Dalain vagy a szende leánykarokat
 Figyeléd, Phoibos, a mint szedték ezek
 A parti virágot.
 10 Delphosi isten,
 E karoknak szerte
 Nagyhirű szent ligettedben víg zaja kelt.

Ellenversszak.

- Mig zengeni kezdtem én :
 «Oichaliát megemésztí a tűz,
 15 Amphytryon fia, ez a merész szívű hős
 Most ki a tengerpartra mene.
 A hadisarczbul a fellegetes égi Zeusnak
 Áldozá böggő bikát, kilenczet e helyben ;
 Viharzó Poseidon, a föld ölelő
 20 Nyere kettőt, a keménynézésű Szűz,
 Pallas erős nagy
 Szarvu tehént kap.
 De a győzhetetlen
 Végzet is ép most szöve gyászt, veszedelmet

Záróversszak.

- 25 Daïneira, neked,
 Ki midőn veszed a szomorú hirt,

XVI. [ΗΡΑΚΛΗΣ.]

στρ.

- Πᾶς μού τις ἄκου' ἐπει
 ὀλκ[άδ' ἐπεμψεν ἔμοι' χρουσέαν
 Πιερ]ίαθε[ν εὐθ]ρον[ος Οὐρανία,
 ~ ~ ~]άτων γέμονσαν ὕμνων,
 5 <Καὶ γάρ ὁ Δάμιος ἀνθεμόεντι <που> ὦ Εἰβ' ῥῶ
 ἦρος ἀ[γάλλεται ἢ δολιχαύχενι κί[κ'νων
 ]τερπόμενος,
 ὅπι ἀδεία ἥόνων
 ἄνθεα πεδοιχνεῖν,
 10 Πύθι' Ἀπολλον,
 τόσα χοροὶ Δελφῶν
 σὸν κελάδησαν παρ' ἀγακ'λέα ναόν,

ἀντ.

- πρίν γε κ'λεέμεν λιπεῖν
 Οἰχαλίαν πυρὶ δαπτομένην
 15 Ἀμφιτρωνιάδαν θρασυμηδέα φᾶ-
 θ', ἔκετο δ' ἀμφικύμον' ἀκτιάν·
 ἔνθ' ἀπὸ λαΐδος εὐρυνεφεῖ Κηναίῳ
 Ζηνὶ θύεν βαρυαχέας ἐννέα ταύρους
 δύο τ' ὀρσιάλῳ δαμασίχθονι μέλ-
 20 λε κόρα τ' ὀβριμοδερχεῖ ἄζυγα
 παρθένῳ Ἀθάνᾳ
 ὑψικέραν βοῦν.
 τότε ἄμαχος δαίμων
 Δαϊανείρᾳ πολὺδ' ἀκ'ρυν ὕφανε

ἐπ.

- 25 μῆτιν ἐπίφ' ῥον', ἐπεὶ
 πύθει' ἀγγελίαν ταλαπενθέα,

- Hogy a Zeus fia, a rettegett,
 A fehérkaru szép Iolát,
 Viritó nejeként haza küldte lakába . . .
 30 Boldogtalan asszony, oh nyomorúlt! mit tevé! ?
 Az irigy szívet elveszített, szegény!
 S a sötét lepel, a jövőt
 Rejtegető adomány,
 Mit Nessos adott bü-csodaszernak, a
 35 Hol a Lykormas foly a rózsza között tova.

XVII. Az ifjak és Theseus.

1. Versszak.

- Sebesen ragadá tova barna hajó
 Theseust s a tizennégy szép deli ifjat,
 Mind athéni leventét,
 Szállva a krétai tengeren át,
 5 Messzi fehérlő lenge vitorlát
 Dagasztja sűvöltve az északi szél;
 Mit küld a harczba' viharzó Athene.
 Hő vágy ragadá meg azonban
 Lányért epedő szívet Minosnak,
 10 S lőn Kypris ajándokára sovár.
 Érintni meré a kezét a leánynak,
 Érintni meré puha arczát,
 Szemérmit bántva meg.
 Kiáltva hívá Eriboia
 15 Segélyre Pandion ivadékát.
 Theseus meglátja aényt . . .
 Szeme fellegiből
 Villám tör elő, el is önti szívet
 Haragnak az árja legottan

Ἰόλαν ὅτι λευκώλενον
 Διὸς υἱὸς ἀταρβομάχας
 ἄλογον λιπαρὸν π[ο]τὶ δόμον πέμποι.
 30 ἃ δ' ὄσμορος, ἃ τάλαιν', οἷον ἐμήσατο
 φθόγγος εὐρυβίας νιν ἀπώλεσεν,
 ὀνόφειον τε κάλυμμα τῶν
 ὕστερον ἐρχομένων,
 ὅτ' ἐπὶ [ποταμῷ] ῥοδόεντι Λυκόρμα
 35 δέξατο Νέσσου πάρα δαιμόνιον ἱέρ[ας].

XVII. ΗΙΘΕΟΙ

H] ΘΗΣΕΥΣ.

στρ. α'

Κυανόπρωρα μὲν ναῦς μενέχτυπον
 Θησέα δις ἐπτά τ' ἀγλαοὺς ἄγουσα
 κούρους Ἰαόνων
 Κρητικὸν τάμνε πέλαγος·
 5 τηλαυγέϊ γὰρ ἐν φάρει
 βορήναι πίτ'νον αὔραι
 κλυτὰς ἔκατι πολεμαίγιδος Ἀθάνας
 κνίσεν τε Μίνωι κέαρ
 ἱμεράμπυκος θεᾶς
 10 Κύπριδος [ἄγν]α δῶρα
 χεῖρα δ' οὐκέτι παρθενικᾶς
 ἄτερθ' ἐράτυεν, θίγειν
 δὲ λευκᾶν παρηΐδων·
 βόασέ τ' Ἑρίβοια χαλκο-
 15 θώρακα Πανδίωνος
 ἔχγονον ἴδεν δὲ Θησεύς,
 μέλαν δ' ὑπ' ὀφρύων
 δίναςεν ὄμμα, καρδίαν τε (F)οι
 σχέτιμον ἄμυνεν ἄλγος,

- 20 S szóla : Te Zeusnak a sarja
 Nem fékezi-é meg az indulatod
 Szivedben az ildom szava már?
 Hős, büszke negélyt vess fékre tehát !

1. Ellenversszak.

- A mit isteni végzet akar, bizony az
 25 Valósul e földön, a sors mi közöttünk
 Döntsön im e vitában.
 Győz, kihez ég kegye hajlani fog.
 Lángzó-hevét tartsd vissza szivednek.
 Ha téged a Phoenix szende leánya
 30 Szült fenn az Idának az ormán,
 Zeusnek daliás fiaképen ;
 Úgy engemet is Pytheus leánya
 Fogant a Poseidon ágya ölén,
 Élvezve titokba' gyönyört meg a mámort,
 35 S a Néreidák keze szőtte
 Menyasszony-fátyolát.
 Tehát kijelentem ezennel :
 Ne bánts, ne érintsd itt eme szüzet,
 Hozzá ne nyulj, o király !
 40 Soha hajnali fényt
 Ne lásson e szem, ha egy ifjuhoz ér
 Erőszakos indulatod !
 Rajta, e helyt te birokra
 Szállj én velem és mi közöttünk
 45 A hősi erő próbája legyen
 És döntsön az ég akaratja legott !

1. Záróversszak.

Igy szóla a dárdavető hős.
 Csodálta mind a hajós

- 20 εἶρ' ἐν τε· «Διὸς υἱὲ φερτάτου,
ὅσιον οὐκέτι τεῶν
ἔσω κυβερνήσας φρενῶν
θυμὸν· ἔσχε μέγ' ἀλ' αὖχον ἥρωος βίαν·

ἀντ. α'.

- ὅ,τι μὲν ἐκ θεῶν μοῖρα παγκρατὴς
25 ἄμμι κατένευσε καὶ Δίκας ῥέπει τά-
λαντον πεπρωμέναν
αἶσαν ἐκπλήσομεν, ὅταν
ἔλθῃ σὺ δὲ βαρεῖαν κάτε-
χε μῆτιν, εἰ καὶ σε κεδνὰ
30 τέκεν λέχει Διὸς ὑπὸ κ' ῥόταφον Ἰδ' αὖ
μιγεῖσα Φοῖνιχος ἔρα-
τώνυμος κόρα βροτῶν
φέρτατον· ἀλλὰ καμὲ
Πιτθέος θυγάτηρ ἀφνεοῖ
35 πλαθεῖσα ποντίῳ τέκεν
Ποσειδᾶνι, γούρσεον
τέ (F)οι δόσαν ἰόπ' ἰοχοι
κάλυμμα Νηρηΐδες.
τῷ σε, πολέμαρχε Κνώσιε,
40 κέλομαι πολυστονον
ἐρύκεν ὑβρίν· οὐ γὰρ ἂν θέλοι-
μ' ἀμβρότοι' ἐραννὸν Ἄους
ἰδεῖν φάος, ἐπεὶ τιν' ἠθέων
σὺ δαμάσειας ἀκόν-
45 τὰ πρόσθε χειρῶν βίαν
δείξομεν· τὰ δ' ἐπιόντα δαίμων κρινεῖ.»

ἐπ. α'

τόσ' εἶπεν ἀρέταιχμος ἥρωος·
τάφον δὲ ναυβάται

Ezt a merész daliát.

- 50 Ám a Helios vejének forrt a haragja.
 Ravasz leleményt szöve most,
 Ajka nyíl: Halld Zeus, te hatalmas atyám,
 Ha igazán fiadúl szült te néked
 Lágy puha keblű anyám, Phoinissa,
 55 Küldj, oh küldj az égből fényhaju
 Láagnak alakjában csodajelt!
 Légy tanum énnekem!
 Ám ha viszont te Poseidon sarja vagy és
 Aithra a troizeni nő
 60 Ő neki szült, eme gyűrűt
 Tenger mély ölén
 Kutasd föl atyádhoz alá leszállva legott,
 S felhozd a mélyből zálogul megint.
 Megtudod, hogy ha Zeus szent imám
 65 Meghallgatná.
 Dörögve megzendül az ég szava.

2. Versszak.

- E merész ima föl az égbe hatott.
 Zeus tiszteletet szerzett is azonnal.
 Láthatón mutatá meg,
 70 Mily igazán szereté a fiát:
 Dördül a mennybolt. Látva e jelt
 Imádva az ætheri fényt a királyi
 Levente kezét föl az ég felé tartja
 És szól: «Ime, látod e jelben
 75 Csodás tanuságát szent atyámnak.
 Most rajta: ugorj te a mélybe alá,
 Hol zúdul az ár, hol bömböl az örvény.
 Atyád nevedre sugár fényt
 Hoz a földön szerte szét,

- φωτός] ὑπεράφανον
 50 θάρσος· Ἄλιον τε γαμβρῷ χόλῳ ζέσ' ἦτορ
 ὕφανέ τε ποταινίαν
 μῆτιν, εἶπέν τε· «μεγαλοσθενὲς
 Ζεῦ πάτερ, ἄκουσον· εἵπερ μ[ε κοῦρ]α
 Φοῖνισσα λευκώλενος σοὶ τέκε,
 55 νῦν πρόπεμπ' ἀπ' οὐρανοῦ θ[οὰν
 πυριέθειραν ἀστραπὰν
 σᾶμ' ἀρίγνωτον· εἰ
 δὲ καὶ σὲ Τροζηνία σειςίχθονι
 φύτευσεν Αἰθρα Ποσει-
 60 δᾶνι, τόνδε χρύσειον
 χειρὸς ἀγλαὸν
 δικῶν θράσσει σῶμα πατρὸς ἐς δόμους.
 ἔνεγκε κόσμον <ἐκ> βαθείας ἀλός,
 εἴσεαι δ' αἶκ' ἐμᾶς κλύῃ
 65 Κρόνιος εὐχᾶς
 ἀναξιβρόντας ὁ πάντων μεδέων.»

στρ. β'

- κλύε δ' ἄμεμπτον εὐχὰν μεγασθενὲς
 Ζεὺς, ὑπέροχόν τε Μίνῳ φύτευσε
 τιμὰν φίλῳ θέλων
 70 παιδὶ πανδερχέα θέμεν,
 ἄστραψέ θ'. ὁ δὲ θυμάρμενον
 ἰδὼν τέρας χεῖρας πέτασσε
 κ'λυτὰν ἐς αἰθέρα μενεπτόλεμος ἥρως,
 εἰρὲν τε· «Θησεῦ, τᾶδε
 75 μὲν βλέπεις σαφῇ Διὸς
 δῶρα· σὺ δ' ὄρνυ' ἐς βα-
 ρύβρομον πέλαγος· Κρονίδας
 δέ τοι πατὴρ ἄναξ τελεῖ
 Ποσειδὰν ὑπέρτατον

- 80 Ha ő igazán Posidaios».
 Eként beszél; de nem riadott meg
 Theseus nagy szíve most.
 Párkányra feláll
 S a mélybe bukik, hol alá lemerül
 85 S eltűnik a viznek ölén.
 Zeus fia örökre fakadva
 Meghagyja: legott megálljanak ott,
 E szélbe ne szálljon a czifra hajó.
 Más útra irányza azonban a sors.

2. Ellenversszak.

- 90 Sebesen tova száll a hajó a habon,
 Suhanva iramlik az északi szélbe.
 Remegett az athéni
 Ifju had, ő hogy a mélybe merült.
 Sáppad az ifjak lilíom arcza,
 95 Köny ég a szemükbe, kicsordul a szívből.
 De ime! vivék a tengeri csellék
 Theseust a habon, tova vitték
 Atyjához, a mélynek ölén lakóhoz;
 Ki onnan elérobog kocsiján.
 100 És ment oda, hol ragyogott palotája
 És megremegett szíve, látva
 Nereusnek lányait.
 Oh mint ragyogott puha testük,
 Mint csilloga messzire keblük.
 105 Mint hullt le arany fonadék
 Patyolat arczaikon,
 Mint roptak a vízbe szökelve alá
 Tánczot deli karba' körül!
 Látja a kedves, az isteni asszonyt,
 110 Szent Amphitritát, ki a mélybe' lakik

- 80 κλέος χθόνα κατ' εὐρύεδρον.»
 ὣς εἶπε· τῷ δ' οὐ πάλιν
 θυμὸς ἀνεκάμπτετ', ἀλλ' εὐ-
 πάκτων ἐπ' ἐκ' ῥίων
 σιαθεῖς ὄρουσε, πόντιόν τε νιν
 85 δέξατο θελημὸν ἄλσος.
 τᾶκεν δὲ Διὸς υἱὸς ἐνδοθεν
 κέαρ, κέλευσέ τε κατ' οὐ-
 ρον ἴσχευεν εὐδαίδαλον
 νᾶα· (μοῖρα δ' ἐτέραν ἐπόρσυν' ὁδόν·)

ἀντ. β'

- 90 ἔετο δ' ὠκύπομπον δόρυ· σῶει
 νιν βορεὰς ἐξόπιθε πνέουσ' αἶψα·
 τρέσσαν δ' Ἀθαναίῳ
 ἡθέων γένος, ἐπεὶ
 ἥρως θόρεν πόντονδε, κα-
 95 τὰ λειρίων τ' ὀμμάτων δά-
 κ'ρυ χέον, βαρεῖαν ἐπιδεγμένοι ἀνάγκαν·
 φέρον δὲ δελφῖνες ἑνα-
 λναέται μέγαν θοῶς
 Θησέα πατ' ῥὸς ἱππί-
 100 ου δόμον, μέγαρόν τε θεῶν
 μόλεν· τόθι κ' λυτὰς ἰδὼν
 ἔδεισε Νηρῆος ὀλ-
 βίου κόρας· ἀπὸ γὰρ ἀγλα-
 ῶν λάμπε γυίων σέλας
 105 ὥτε πυρός, ἀμφὶ χαίταις
 δὲ χρυσεόπ' ἰλοχοὶ
 δίνηντο ταινίαί· χορῶ δ' ἕτερ-
 πον κέαρ ὑγροῖσιν ἐν ποσίν·
 εἰδέν τε πατ' ῥὸς ἄλοχον φίλαν
 110 σεμνὰν βοῶπιν ἐρατοῖ-

Atyja örök fényü termeiben.
A testit övedzi királyi palást.

2. Záróversszak.

Fürtjét, mely alá leomolna,
Fentartja a rózsa füzér,
115 Mit lakadalmuk előtt
Tett fejére Aphrodite csalfa szeszélyyel.
Csalárd az ajándok, a mit
Nyujt az ég, ha megejtni akar valakit.
Karcsu hajón Theseus elé tűn mostan.
120 Hejh, milyen aggodalom megszállta
Kréta nagy királyát most e perczben
Látva, miként tűn' újra fel ő
Épen a mélyből elő.
Isteni báj ragyog deli teste körül.
125 Fakadnak örömré legott
Ottan a szűzek, a lányok
És ujjonganak.
Hangos riadalmi öröm kel a tengeren át
És zeng az ifjak dicsdala.
130 Delosi istenem, szent Keos
Ifju csapatját
Oh halld te meg s adj szerencsét nekik.

XVIII. Theseus.

Kar.

1. Versszak.

Te, királya a szent Athennek
Puha éltü iónok hősi vezére,
Riadót o miért zeneg ottan

σιν Ἀμφιτῳίταν δόμοις·
 ἃ νιν ἀμφέβαλεν αἰόνα πορφυρέαν,

ἐπ. β'

- κόμαισί τ' ἐπέθηκεν οὔλαις
 ἀμεμφέα π'λόχον,
 115 τόν ποτέ (F)οῖ ἐν γάμφ
 δῶκε δόλιος Ἀφ'ροδίτα ῥόδοις εἰρμένον.
 ἄπιστον ὅ,τι δαίμονες
 θέωσιν οὐδέν φρενοάrais βροτοῖς·
 νᾶα φαρὰ λεπτόπρυμνον φάνη· φεῖ,
 120 οἶαισιν ἐν φροντίσι Κ'νώσιον
 ἔσχασεν στρονταγέταν, ἐπεὶ
 μολ' ἀδίαντος ἐξ ἀλὸς
 θαῦμα πάντεσσι, λάμ-
 πε δ' ἀμφὶ γυίοις θεῶν δῶρ', ἀγλαό-
 125 ῥοινοί τε κοῦραι σὺν εὐ-
 θυμῖα νεοκτίτῳ
 ὠλόλυξαν, ἔ-
 κλαγεν δὲ πόντος· ἥθεοι δ' ἐγγύθεν
 νέοι παῖάνιξαν ἐρατᾶ (F)οπί.
 130 Δάλιε, χοροῖσι Κηῖων
 φρένα ἰανθεῖς
 ὅπαζε θεόπομπον ἐσθλῶν τύχαν.

XVIII. ΘΗΣΕΥΣ.

στρ. α'

βασιλεῦ τᾶν ἱερᾶν Ἀθανᾶν,
 τῶν ἄβ'ροβίων ἄναξ Ἰώνων,

- A harsona ércszavu nyelve?
 5 Tán betört e hazába a vad
 Ellen hadak élin egy hős,
 Egy harczra kész vezér?
 Vagy rabló csapatok raja dúl
 S elhajtja a nyáját erővel
 10 Elüzve a pásztorokat?
 Keblem aggodalom, bú gyötri.
 Szólj, mert hitem az, hogy ép te vagy csupán
 Védje, paizsa ez ifju nép
 Serginek, mely rád tekint.
 15 Szólj o Pandion és Kreusa sarja!

Aigeus.

2. Versszak.

- Ime hirnök jöve messzi földről,
 Hozzánk jöve sebtén az isthmosi úton.
 Hihetetlen, a mit mesél egy ifju
 Hős tetteiről, ki megölte
 20 Sinist, a nagy otromba kalózt,
 Kit Kronos fia nemze egykor
 A zord Földrengető.
 Ő elejti az emberölő
 Vadkant s letiporja a földre
 25 Skiront, a kegyetlen erőst,
 S Kerkyonnal is állt tusára.
 Bárdod, Polypemon, földre lehull,
 Prokoptas is elejti azt;
 Mert lesújtja őt e hős.
 30 Im: vajmi leszen, mi vége ennek?

- τί νέον ἔκλαγε χαλκοκάδων
 σάλπιγξ πολεμηῖαν ἀοιδάν ;
 5 ἢ τις ἀμετέρας χθονὸς
 δυσμενῆς ὄρι' ἀμφιβάλλει
 στραταγέτας ἀνὴρ ;
 ἢ ληστὰι κακομάχανοι
 ποιμένων ἀέκατι μῆλων
 10 σεύοντ' ἀγέλας βία ;
 ἢ τί τοι κραδίαν ἀμύσσει ;
 φθέγγευ' δοκέω γὰρ εἴ τιτι βροτῶν
 ἀλκίμων ἐπικουρίαν
 καὶ τὴν ἔμμεναι νέων,
 15 ὦ Πανδίονος υἱὲ καὶ Κρεούσας.

στρ. β'

- Νέον ἦλθεν δολιχὰν ἀμείψας
 κᾶρυξ ποσὶν Ἰσθμίαν κέλευθον·
 ἄφατα δ' ἔργα λέγει κραταιοῦ
 φωτός· τὸν ὑπέρβιον τ' ἔπεφνεν
 20 Σίνιν, ὃς ἰσχυρὸν φέρτατος
 θνατῶν ἦν, Κρονίδα Λυταίου
 σειςίχθονος τέκος·
 σὺν τ' ἀνδροκτόνον ἐν νάπαις
 Κρεμμυᾶνος, ἀτάσθαλόν τε
 25 Σκίρωνα κατέκτανεν·
 τὰν τε Κερκύνος παλαιίστραν
 ἔσχεν, Πολυπήμονός τε καρτερὰν
 σφῦσαν· ἐξέβαλεν Προκό-
 πτας, ἀρείονος τυχὰν
 30 φωτός· ταῦτα δέδοιχ' ὅπα τελεῖται.

Kar.

3. Versszak.

- E vitéznek hona merre, hol van?
 Minő ruha rajta? Mondta a hirnök?
 Vajon ő mivelünk csata sikra
 Száll sok hadi népnek az élin?
 35 Vagy fegyvertelenül maga jött,
 Mint jön szerte bolyongva kalmár,
 Hová csak szél veti?
 Hejh, nagy erős e levente bizony
 És harczba' merész szívü bátor!
 40 Lesujtja, ki szembe megáll,
 Őt bizonynyal egy isten óvja
 És készti csatára legyőzni a bünt;
 Mert gonosznak a sorsa, hogy
 Bajba juthat s elbukik,
 45 Mert nagy idő folyamán minden valósul.

Aigeus.

4. Versszak.

- Vele jött két deli ifju csupán.
 Testét fedi fényes szép hadi öltöny;
 Buzogánya kemény van, oldalán kard
 S két dárda meging a kezében.
 50 És a fején a lakóni sisak,
 De kicsillan alóla aranyló,
 Dús szőke fürtje puhán.
 Testihez áll a bibor mez, a vállán
 Thessali gyapjuköpeny van.
 55 Szemébe' czikázik a tűz,
 Szörnyü lemnosi lánggal égő.
 Még gyermek ez ifjú, de harczra buzog.

στρ. γ'

- Τίνα δ' ἔμμεν πόθεν ἄνδρα τοῦτον
 λέγει, τίνα τε στολὰν ἔχοντα;
 πότερα σὺν πολεμηῖοις ὁ-
 πλοισι στρατιὰν ἄγοντα πολλάν;
 35 ἢ μούνον τ' ἄνοπλόν τε νιν
 στείχειν ἔμπορον οἷ' ἀλάταν
 ἐπ' ἄλλοδαμίαν,
 ἰσχυρόν τε καὶ ἄλκιμον
 ὥδε καὶ θρασύν, ὃς <τὸ> τούτων
 40 ἀνδρῶν κρατερόν σθένος
 ἔσχεν; ἢ θεὸς αὐτὸν ὄρμα,
 δίκας ἀδίκοισιν ὄφ' ῥα μήσειαι·
 οὐ γὰρ ῥάδιον αἰὲν ἔρ-
 δοντα μὴ ᾿ντυχεῖν κακῷ.
 45 πάντ' ἐν τῷ δολιχῷ χρόνῳ τελεῖται.

στρ. δ'

- Δύο (F)οι φῶτε μόνους ἁμαρτεῖν
 λέγει, περὶ παιδίμοισι δ' ὥμοις
 ξίφος ἔχειν κορυνάν τε πυκνάν.
 ξεστουὺς δὲ δύ' ἐν χέρεσσ' ἄκοντας
 50 κηῦτυκτον κυνέαν Λάκαι-
 ναν κρατὸς πέρι πυρσοχαίτου·
 χιτῶνα πορφύρεον
 στέροισι τ' ἄμφι, καὶ οὐλίον
 Θεσσαλὰν χλαμύδ' ὁμμάτων δὲ
 55 στίλβειν ἄπο Λαμνίαν
 φοίνισσαν φλόγα· παῖδα δ' ἔμμεν
 πρώθηβον, ἀρηῖων δ' ἀθυρμάτων

- És Ares heve üzi őt
Csattogó csatába már.
60 Igy jön a fényes Athenbe e bajnok.

XIX. I6.

Az athenieknek.

Versszak.

- A halhatatlan énekeknek
Számptalan ösvenye van.
Ki birja a Pieridáknak
Drága adományát,
5 Ha még az ibolya szemü,
A szép koszorús Khárisok
Dalába bájt is öntenek.
Szőjj, keosi lelkem, oh szőjj
Most te a boldog és a kedves
10 Dus Athennek új dalt,
A melynek a fénye messze szálljon.
Illik, legszebb útra térj,
Mert Kalliopé ada néked
Ritka kegyajándokot.
15 Mondd el, mint menekült lovas Argosból
Egy arany tehén tova
— Mert messzi hatalmu, legjobb Zeus így tervezé —
Rózsaujju leányod Inachos ?

Ellenversszak.

- Midőn aranyruhájú Héra
20 Ellene küldte, egész
Testén csupa szem borította,
Mindig éber Argost,

μεμνᾶσθαι πολέμου τε καὶ
χαλκεοκτύπου μάχας·
60 δίζησθαι δὲ φιλαγλάους Ἀθάνας.

XIX. 12

ΑΘΗΝΑΙΟΙΣ.

στρ.

Πάρεστι μυρία κέλευθος
ἀμβροσίων μελέων,
ὅς ἂν παρὰ Πιερίδων λά-
χησι δῶρα Μουσᾶν,
5 ἰοβλέφαροί τε καὶ
φερεστέφανοι Χάριτες
βάλωσιν ἄμφι τιμὰν
ὑμνοῖσιν· ὑφαίνέ νῦν ἐν
ταῖς πολυηράτοις τι κλεινὸν
10 ὀλβίαις Ἀθάναις,
εὐαίνετε Κηῖα μέριμνα.
πῆρέπει σε φερτάταν ἔμεν
ὁδὸν παρὰ Καλλιόπας λα-
χοῖσαν ἔξοχον γέρας·
15 τί ἦν, Ἄργος ὅθ' ἔππιον λιποῦσα
φεῦγε χρυσέα βοῦς,
εὐρουσθενέος φραδαῖσι φερτάτου Διός,
Ἰνάχου ῥοδοδάκτυλος κόρα;

ἀντ.

ὅτ' Ἄργον ὄμμασι βλέποντα
20 πάντοθεν ἀκαμάτοις
μεγιστοάνασσα κέλευσε
χρυσόπεπλος Ἥρα

- Csak örzeni szüntelenül,
 Nem alva, nyugodva soha
 25 E szép szarvas tehénkét.
 Nem birta kijátszani őt
 Maia fia sem fényes nappal,
 Sem az éj-homályban.
 De mégis elérte végre célját
 30 Zeus szárnyaslábu hirnöke :
 Megölte a szörnyeteg Argost ;
 Anyaföld e gyermekét.
 Vajon őt a szüntelen örökösnek
 Gondja győzte végre le,
 35 Vagy Pieridáknak altató édes dalán
 Szenderült el ezer nyitott szeme ?

Záróversszak.

- Ki tudja ezt!
 Jobb bevallani azt, mi igaz.
 Ió bögölytől üzve, majd
 40 Eljut a Nil' viritó szép
 Partjára, hordva méhiben
 Epaphost s őt itt szülé,
 Ki lenruhas népnek királya
 Leszen és nő emberek közt
 45 Dicső családja disze, fénye.
 Innét ered az Agenor fia is,
 Ki hétkapujú Thebe földjén
 Nemzé Semelét, a ki szülte
 Bacchansok fejedelmét,
 50 Zeusnak drága sarját,
 A repkénykoszorús karok vezérét.

- ἄκοιτον ἄϋπνον ἐόν-
 τα καλλικέραν δάμαλιν
 25 φυλάσσειν· οὐδὲ Μαίας
 υἱὸς δύνατ' οὔτε κατ' εὐ-
 φεγγέας ἀμέρας λαθεῖν νιν
 οὔτε νύκτας ἀγ[νάς].
 εἴτ' οὖν γένειτ' [αἶσα μοιρόκραντος ¹
 30 ποδαρχέ' ἄγγελο[ν Διὸς
 κτανεῖν τὸ τ[υ - υ - υ - ν Γᾶς
 ὀβριμοσπόρου τ[έκος
 Ἄργον· ἧ ῥα καὶ [αἰνὰ γυῖ' ἔλυσαν ²
 ἄσπετοι μερίμν[αι
 35 ἧ Πιερίδες φύτευ[σαν ἀδύμῳ μέλει
 καδέων ἀνάπαυσ[ιν λέγειν ³

ἐπ.

- ἔμοι μὲν οὖν
 ἀσφαλέστατον ἀ[περ εἰλικρινῇ ⁴
 ἐπεὶ παρ' ἀνθεμώ[δεα
 40 Νεῖλον ἀφίκετ' οἰστροδῖνα ἐντέροις ⁵
 Ἰὼ φέρουσα παῖδ[α μεγαλοκλέα
 Ἐπαφον· ἔνθα ν[ιν τ' ἔδηχε λαῶν
 λιγροστόλων πρύ[τανιν . .
 ὑπερόχῳ βρύνοντ[α τιμᾶ,
 45 μεγίσταν τε θνα[τῶν κτίσαι γενεάν.
 ὄθεν καὶ Ἀγανορί[δας
 ἐν ἐπταπύλοισ[ι Θήβαις
 Κάδμος Σεμέλ[αν φύτευσεν,
 ἃ τὸν ὀρσιβάκχαν
 50 τίχιτε Διόνυσον ἀγλαῶν τε κόμων
 καὶ χορῶν στεφα[νοφόρων ἀνακτα.

¹ Jebb és Jurenka nyomán.

² Jurenkával egyetértve.

³ Jurenka nyomán.

⁴ Blass nyomán.

⁵ Nagyobbára Jurenkát követtem.

XX. Idas.

A lakedaimoniaknak.

(E költeményből csak 11 vers maradt fenn. A szöveg tehát nagyon bizonytalan. De mégis Apollodoros egy regéje (Bibliotheca I, 7—9) fölvilágosít valószínű tartalma felől. E mese szerint Euenos leányát Marpassát, megszerette Apollo; de Idas, az Aphares fia elragadá egy Poseidontól kapott kocsin. Euenos üldözőbe veszi. Eljut a Lykormas vizéig, itt kétségbeesik a felől, hogy elérhesse, megölte lovait és muga is a folyóban keresi halálát. E folyót róla Euenosnak hívták. Idas Messenába ér; itt Apollo elragadja tőle a leányt. Versengés támad a halandó és az isten közt. Zeus a pör eldöntését Marpassára bizza: ez a halandót választja, attól tartván, hogy az isten cserbehagyja, ha majd megöregszik. Emlékeztet a Nala és Damayanti regéjére, mely a Mahabharata egyik legbájosabb epizódja. A megmaradt 11 sor kezdete igen fontos. A népballadák eredetére látszik mutatni; a költő a néptől énekelt regére hivatkozik.)

★

Spártának a nagy piaczn
 Lakedaimoni szőke leányok
 Dallák e regét szüzi karban,
 Hogy elragadá ragyogó szép
 5 Marpassát a merész szívű Idas
 Virágágyu folyónak a partján,

Kikerülve ügetve halálát,
 A tenger ura Posidontól
 Kapott szélszárnyu fogattal
 10 A jól épült Pleuronba vivé,
 Aranypaizsu fiad, Ares . . .

★

XX. ΙΑΣ

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙΣ.

- Σπάρτα ποί' ἐν [εὐροχόρῳ
 ξανθαὶ Λακεδαίμον[ίδες
 τοιόνδε μέλος κ[έλαδῃσαν
 ὅτ' ἄγετο καλλιπά[ραον
 5 κόραν θρασυκάρ[διος Ἰδας
 Μάρπησσαν ἰοί[ρόφου παρ ποταμοῦ,
 φυγὼν θανάτου [ταχὺν οἶτον*
 ἀναξίαλος Ποσει[δᾶν ἐπεὶ ἄρμα
 ἵππους τέ (F)οι ἴσαν[έμους
 10 Πλευρῶν' ἐς εὐκτι[μέναν
 χρυσάσπιδος νιὸς Ἄρχος

(desunt reliqua.)

* Emez, valamint a 8. és 10. sort Jurenkával egyetértve egészítettem ki.

XXI. *Kassandra.*

Idas után Kassandra következhetett, mert a dithyrambok betűrendben követték egymást: A papyr-codexen kívül e töredéket megőrzé a scholiasta Pindaros Ol. XI, 83. és köv. soraihoz (Bergknél 41. töredék). A scholiasta Didymosra hivatkozik, mint forrásra.)

(Láthatod,)

Mint hordja csatán

Mantineának a népe a Posidon szigonyát

Ércbe vont nagy pajzsán

Tűzmént nevelő eme földről . . .

(Blass közli a kézirat Col. XLIV? alapján.)

[XXI. ΚΑΣΣΑΝΑΡΑ?]

Ποσει]δάιον ὦ[ς

Μαντ]ινέες τριό[δοντα χαλκοδαιδάλοισιν ἐν

ἀσπίσι]ν φορεῦν[τες

ἄφ' ἵπποτρ]όφου πό[λιος . . .

RÉGI IRÓKNÁL FENMARADT TÖREDÉKEK.

(Zárjelben a Bergk PLG⁴ számozása szerint.)

A) Győzelmi énekekből.

1. [4].

Egy szóval, megejt bizony a nyereség
Ember elmét, bármi éles.

B) Hymnusokból.

2. [11].

Jaj, gyermekem! Oh mi csapás!
Ninesen, oh nincs gyásza elég, kifejezni azt szó sincsen.

3. [12].

Scholiasta Aristophanes Ach. 47. *Keleos*-ról megemlékezik *Bacchylides* a hymnusokban.

C) Pæanokból.

4. [13].

★

Záróvers?

Áldást a földre földieknek, Béke, te szülsz;

FRAGMENTA

APUD SCRIPTORES VETERES SERVATA.

ΕΠΙΝΙΚΟΙ.

1. [4.]

ὦς δ' ἅπαξ εἰπεῖν, φρένα καὶ πυκινὰν
κέρδος ἀνθρώπων βιάται.

ΥΜΝΟΙ.

2. [11.]

Αἰαῖ τέκος ἀμέτερον,
μείζον ἢ πενθεῖν ἐφάνη κακόν, ἀφθέγκτοισιν ἴσον.

3. [12.]

Schol. Aristoph. Ach. 47 : τοῦ δὲ Κελεοῦ μέμνηται
Βαχχylίδης διὰ τῶν Ὑμνων.

ΠΑΙΑΝΕΣ.

4. [13.]

★

ἐπ. ?

Τίχτει δέ τε θνατοῖσιν εἰρήνα μεγάλα

Versszak.

- Vagyont s az édes dal virágít te adod ;
 Általad éghet az oltár
 Áldozatja sárga lánggal fényesen :
 5 Jó ökör s gyapjas juh czombja.
 Ifju ví torna-tusát,
 És zeng a síp a dárídón
 S rendre a pók beszövi
 A vaskötésü pajzs-fogantyut lenge szállal.

Ellenversszak.

- 10 A dárda érczét, a kétélű kardot is
 Marja, emészti a rozsa ;
 Trombitának érczes hangja néma lesz,
 El nem üzhet édes szendert
 Szemnek a pilláiról.
 Álmodhat a szív boldogan
 15 S hangos ünnepi zaj
 Zeng utczahosszat s gyermek-ifjak dalra gyúlnak.

5. [14].

Bölcs biz az ember az ember után lett régen, lesz ma
 Mert nehéz so'se mondott szavak ajtaját [is ;
 Lelni meg.

6. [15].

Zenob. Prov. II. 36. «Ha itt a *medve*, ne keresd nyomát». Koczavadászoknak szól e közmondás. Megemlékezik Bacchylides a *Paeanonokban*.

στρ.

πλοῦτον μεμγλώσσω τ' αἰοιδᾶν ἄνθεα,
 δαιδαλέων τ' ἐπὶ βωμῶν
 θεοῖσιν αἶθεσθαι βοῶν ξανθᾶ φλογί
 5 μηρὶ' εὐτρίχων τε μήλων,
 γυμνασίων τε νέοις
 αὐλῶν τε καὶ κώμων μέλειν.
 ἐν δὲ σιδαροδέτοις
 πόρπαξιν αἰθᾶν ἀραχνᾶν ἱστοὶ πέλονται.

ἀντ.

10 ἔγχεά τε λογχωτὰ ξίφεα τ' ἀμφάκεα
 δάμναται — οὐ εὐρώς.
 χαλκεῶν δ' οὐκ ἔστι σαλπίγγων κτύπος,
 οὐδὲ συλᾶται μελίφ'ρων
 ὕπνος ἀπὸ β'λεφάρων,
 15 ἀφ'ος ὃς θάλλει κέαρ.
 συμποσίων δ' ἐρατῶν
 βρίθοντ' ἀγνυαί, παιδικοὶ θ' ὕμνοι φλέγονται.

5. [14.]

Ἄλλος ἐξ ἑτέρου σοφὸς τό τε πάλαι τό τε νῦν.
 οὐδὲ γὰρ ῥᾶστιον ἀρρήτων ἐπέων πύλας
 ἐξευρεῖν.

6. [15.]

Zenob. Prov. II, 36: Ἀρχίου παρουσίης ἔχνη
 μὴ ζήτει. ἐπὶ τῶν δειλῶν κυνηγῶν εἴρηται ἡ παροι-
 μία μέμνηται δὲ αὐτῆς B. ἐν Παιᾶσιν.

D) Dithyrambusok.

7. [16].

Scholiasta Pindaros I. Pyth. 100. verséhez: E történettel megegyezik B. előadása is. Ugyanis a Dithyrambusokban azt mondja, hogy Philoktetest a hellének Lemnosból a Helenos jós szavára hozták el; mert a végzet úgy akarta, hogy a Herakles nyilai nélkül Tróját ne lehessen bevenni. Tehát lehetett B.-nek egy *Philoktetes* cz. dithyrambja.

8. [18].

Serv. Verg. Aen. XI, 93-hoz: Versis Arcades armis. Gyászolók módjára a dárda hegyét tartották lefelé fordítva és nem a nyelét, mert a mi őseink a temetésen mindent megfordítva csináltak; a paizsokat is befelé fordították a rajtok lévő isteni alakok miatt; nehogy az istenképeket megszenségtelenítse a hulla látása, mint a hogy az arkadok szokását írja le B. a *dithyrambusokban*.

9. [32].

Servius Verg. Aen. II. 201-hez: «Bakkhylides Laokoonról, nejéről vagy a Calydnæ szigetéről elindult és emberekké átváltozott kigyókról beszél». Lehet *Laokoon* cz. dithyrambja, mint volt Sophoklesnek is ily című tragédiája.

10. [56].

Scholiasta II. M. 292: Zeus Európát a Phoinix leányát meglátván egy ligetben, a mint a nymphák társaságában virágot szedett, beleszeretett és hozzá lejövén bikaalakot öltött és szájából sáfrányillatot lehelt. Így elcsábítva Európát, hátára vette és Krétába kelvén át, ott vele szerelemben egyesült. Ezután Asterionnal, a krétai királlyal kötötte egybe. Europa teherbe esvén, három gyer-

ΔΙΘΥΡΑΜΒΟΙ.

7. [16.]

Schol. Pind. Pyth. I, 100: *Ταύτη τῇ ἱστορίᾳ καὶ Β. συμφωνεῖ ἐν τοῖς Διθυράμβοις, οὗ δὲ οἱ Ἕλληνες ἐκ Δήμνου μετεστέλλαντο τὸν Φιλοκτήτην Ἐλένου μαντευσαμένου· εἴμαρτο γὰρ ἄνευ ἰῶν Ἡρακλείων τόξων μὴ πορθηθῆναι τὸ Ἴλιον.*
Fuerit igitur dithyrambus *Φιλοκτήτης*.

(8. [18.]

Serv. Verg. Aen. XI, 93: *Versis Arcades armis* Lugentum more mucronem hastæ, non cuspidem contra terram tenentes, quoniam antiqui nostri omnia contraria in funere faciebant, scuta etiam invertentes propter numina illic depicta, ne eorum simulacra cadaveris polluerentur aspectu, sicut habuisse Arcades Bacchylides in dithyrambis dicit.)

*9. [32.]

Servius ad Verg. Aen II, 201: «Sane Bacchylides de Laocoonte et uxore eius vel de serpentibus a Calydnis insulis venientibus atque in homines conversis dicit». Fuerit dithyrambus *Λαοκόων*, sicut fuit tragoedia Sophoclis.

*10. [56.]

Schol. Il. M 292: *Εὐρώπην τὴν Φοίνικος Ζεὺς θεασάμενος ἐν τινι λειμῶνι μετὰ Νυμφῶν ἀνθρῶ ἀγαλέγουσαν ἠρώσθη, καὶ κατελθὼν ἡλλάξεν αὐτὸν εἰς ταῦρον καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος κρόχον ἔπρει. οὕτω δὲ τὴν Εὐρώπην ἀπατήσας ἐβάστασε καὶ διαπορθευέσας εἰς Κρήτην ἐμίγη αὐτῇ· εἶθ' οὕτω συνώχισεν αὐτὴν Ἀστερίῳ τῷ Κρητῶν*

meket hozott világra. Minost, Sarpedont és Rhadamanthust. Ez a rege fordul elő Hesiodosnál és Bacchylidesnél. Lehetett *Europa* cz. dithyrambusa, mint a hogy Simonidesnek is volt. Lásd Bergk 28. tör. V. ö. Anacreonteor. 52. Thewrewk-kiad. 401. lap.

E) Prosodiák.

11. [19].

Egy csak az út, csak a mód, mely embert boldoggá tehet:
Hogyha gondtalanul élhet egy élten át;
De kit ezer meg ezer vágyszaklat és űz szüntelenül s szívét
Csak a jövő miatt emészti éjjel nappal is
A gyöttelelem, a gond:
Bizony hasztalanul eped.

12. [20].

De mi haszna gyötörnöd, epesztne hiában a lelkedet
Szüntelen?

13. [21].

Egy vagy más alakba' bűt
Bajt szab a sors ki a földi halandónak.
Plut. de mus. c. 17. (1136 F): tudta jól (Plato), hogy sok
szűzkaréneket szerzett dór hangnemben Alkman és Pindaros, Simonides és *Bacchylides*.

F) Hyporchemák.

14. [22].

Mint a lyd kő az arany
Tisztaságát, aként
Ember esztét meg erényét
A mindenható igazság
Megpróbálja.

βασιλεῖ. γενομένη δὲ ἔγκυος ἐκείνη τρεῖς καῖδας
ἐγέννησε, Μίνωα, Σαρπηδόνα καὶ Ῥαδάμανθυν.
ἡ ἱστορία παρὰ Ἑσιόδῳ καὶ Βακχυλίδῃ. Fuerit
dithyrambus Εὐρώπῃ, sicut Simonidis fuit, v.
frg. 28 Bgk.

ΠΡΟΣΟΔΙΑ.

11. [19.]

Εἷς ὄρος, μία βροιοῖσιν ἐστὶν εὐτυχίας ὁδός,
θυμὸν εἴ τις ἔχων ἀπενθῇ δύναται [φρενί,
διατελεῖν βίον· ὃς δὲ μυρία μὲν ἀμφιπολεῖ
τὸ δὲ παρ' ἅμαρ τε καὶ νύκτια μελλόντων χάριν
ἔδον ἰάπτεται
κέαρ, ἄκαρπον ἔχει πόνον.

12. [20.]

Τί γὰρ ἐλαφρόν ἐστιν ἄπ' ῥακί' ὀδυρόμενον
δονεῖν καρδίαν;

13. [21.]

Πάντεσσι θνατοῖσι δαί-

μων ἐπέταξε πόρους ἄλλοισιν ἄλλους.

Plut. de mus. c. 17 (1136 F): οὐκ ἡγνόει δὲ
(Plato) ὅτι πολλὰ Δώρια παρθένια [ἄλλα] Ἀλκ-
μαῖν καὶ Πηνδάρῳ καὶ Σιμωνίδῃ καὶ Βακχυλίδῃ
πεποιήται.

ΥΠΟΡΧΗΜΑΤΑ.

14. [22.]

Λυδία μὲν γὰρ λίθος
μανύει χρυσόν, ἀν-
δρῶν δ' ἀρετὰν σοφίαν τε
παγκρατὴς ἐλέγχει ἀλά-
θεια

15. [23].

Most henyén ülni csak nincs időnk,
 Ám aranypajzsu Itonia
 Drága szentélyébe kell nekünk
 Menni és zengeni szép éneket.

16. [31].

Messzihírű jeles Dalos, én azt hiszem, jól tudod.

G) Szerelmi dalok.

17. [34].

A midőn

Serlegének színborából
 Önt fel az ifjak előtt,
 Szép fehér karját kitarja.

18. [25].

Szép bizony Theokritos: nem egyedül te látod ezt.

19. [26].

Csupán csak egy szál ingben
 Menekülsz szerette kedvesedhez.

20. [27].

1. Versszak.

A körbeforgó serleg
 Édes igába ejtvén, lángra lobbant,
 Szívbe Kypris vágya és reménye száll

15. [23.]

Οὐχ ἔδοῤῃς ἔργον οὐδ' ἀμβολᾶς,
 ἀλλὰ χροσαίγιδος Ἰωνίας
 χοῦ παρ' εὐδαίδαλον ναὸν ἐλ-
 θόντας ἄβρον τι δεῖξαι ~ —

*16. [31.]

Ω περικ'λειτέ Δᾶλ', ἀγνοήσιν μὲν οὐ σ' ἔλλομαι.

ΕΡΩΤΙΚΑ (ΠΑΡΟΙΝΙΑ).

[17. 24.]

..... εὖτε
 τὴν ἀπ' ἀγκύλης ἦσι
 τοῖσδε τοῖς νεανίαις
 λευκὸν ἀντεῖνασα πῆχυν.

*18. [25.]

Ἡ καλὸς Θεόκριτος· οὐ μόνος ἀνθρώπων ὄρᾳς.

*19. [26.]

Σὺ δ' ἐν χιτῶνι μούνῳ
 παρὰ τὴν φίλην γυναῖκα φεύγεις.

*20. [27.]

Strophæ.

(ὅταν) γλυκεῖ' ἀνάγκα
 σενομενᾶν κυλίκων θάλησι θυμόν,
 Κύπριδος δ' ἐλπίς διαιθύσση φρένας,

2. Versszak.

- 5 Legott Dionysos ajándokával együtt
 Gondol a férfi nagyot merészet tüstént:
 Bástyafokot le alá dönt könnyű szerrel;
 Véli, hogy csak ő ur emberek fölött,

3. Versszak.

- Hogy háza arany s elefántsonttal sugárzik
 10 S gabnahajók neki hoznak Egyiptomból
 Drága gyümölcsöt a tengeren. Tömédek
 Kincset a mámorosnak lelke így remél.

21. [28].

- Énnekem sem ökröm nincs se drága kincsem;
 Nincsen bibor kárpitom sem:
 Ám a szívem tiszta, szűz
 És kegyes a Múza hozzám s van baráti
 5 Serlegemben jó borom.

H) Határozatlan műfajokból.

22. [33].

- Megáll a terem küszöbén, hol
 Már készültek dús lakomára s eként szól:
 «Az igaz emberek a
 Jóknak izes asztalához megjelennek
 5 Önként szívesen»

23. [34].

Rút betegség súlya se nyomja soha
 Őket; emberekhez épen
 Semmit sem hasonlítanak

σιρ. β'

ἀμμειγνυμένα Λιονυσίοισι δώροις.
 5 ἀνδράσι δ' ὑψοιάτω πέμπει μερίμνας·
 αὐτίκα μὲν πολίων κράδεμνα λύει,
 πᾶσι δ' ἀνθρώποις μοναρχήσειν δοκεῖ

σιρ. γ'

χρυσῶ δ' ἐλέφαντί τε μαρμαίρουσιν οἴκοι
 πυροφόροι δὲ κατ' αἰγλάεντα <πόντιον>
 10 νᾶες ἄγουσιν ἀπ' Αἰγύπτου μέγιστον
 πλοῦτον ὥς πίνοντος ὀρμαίνει κέαρ.

*21. [28.]

Strophae. (?)

Οὐ βοῶν πάρεστι σώματ', οὔτε χρυσός,
 οὔτε πορφύρεοι τάπητες,
 ἀλλὰ θυμὸς εὐμενής,
 Μοῦσά τε γ'λυκεῖα, καὶ Βοιωτίοισιν
 ἐν σκύφοισιν οἶνος ἡδύς

ΕΞ ΑΔΗΛΩΝ ΕΙΔΩΝ.

22. [33.]

Ἔστα δ' ἐπὶ λαῖνον οὐδόν,
 τοὶ δὲ θοίνας ἔντυον, ὧδε δ' ἔφα·
 Αὐτόματοι δ' ἀγαθῶν
 δαΐτας εὐόχθους ἐπέρχονται δίκαιοι
 5 φῶτες.

23. [34.]

Οἱ μὲν ἀδμᾶτες ἀεικελιᾶν
 νούσων εἰσὶν καὶ ἄνατοι,
 οὐδὲν ἀνθρώποις ἔκελοι.

24. [36].

Halandó nem választ maga
 Sem dús vagyont, se bős, kegyetlen
 Harczot, se duló vizsályt:
 Ám majd erre, majd arra felhőképén
 5 Mindent hozva száll a Végzet

25. [3].

Hejh! kevés halandónak adá meg az ég a szerencsét
 Ugy megérnie, hogy legyen ősz feje úgy,
 Hogy nem érzé sors csapását még soha.

26. [35].

Mert leplezett, csalárd beszéd
 Nem hangzék a bölcsesség ajkán sohasem.

27. [37].

Más ajakán más a beszéd, széles az útja.

28. [7].

O te Pelopsi sziget
 Kapúja, isten-kéz műve!

29. [38].

Sötét árnyalak, oh te drága ithakai hős!

30. [39].

Memphist, mely telet nem ismer
 S nádborította Nilust

31. [40].

Te sötét keblű Éjszaka lánya,
 O fáklya vivő Hekaté!

24. [36.]

Θνατοῖσι δ' οὐκ ἀνθαίρετοι
οὔτ' ὄλβος οὔτ' ἄγναμπος Ἄρης
οὔτε πάμφθερσις στήσις,
ἀλλ' ἐπιχρίμπει νέφος ἄλλοι' ἐπ' ἄλλαν
5 γαῖαν ἅ πάνδωρος αἶσα.

25. [3.]

Πάροισι δὲ θνατῶν τὸν ἅπαντα χρόνον δαίμων
πράσσοντας ἐν καιρῷ πολιορκότατον [ἔδωκεν
γῆρας ἱκνεῖσθαι, πρὶν ἐγκύρσαι δῦα.

26. [35.]

Οὐ γὰρ ὑπόκλοπον φορεῖ
βροτοῖσι φωνάεντα λόγον σοφία.

27. [37.]

Εἰ δὲ λέγει τις ἄλλως, πλατεῖα κέλευθος.

28. [7.]

Ω Πέλοπος ληπαρᾶς
νάσου θεόδματοι πύλαι.

29. [38.]

Μελαγκευθεὺς εἶδωλον ἀνδρὸς Ἰθακησίου.

30. [39.]

Τὰν ἀχέιμαντὸν τε Μέμφιν
καὶ δονακώδεα Νεῖλον.

31. [40.]

Ἐκάτα δαῖδοφόρε, Νυκτιὸς
μεγαλοκόλπου θυγάτηρ.

32. [42].

Puha testü ion királyok, kik egybegyültetek.

33. [43].

Az kimutatja' az emberjellem szinaranyát *

34. [44].

Ezer külön vágy vonzza az embereket
Ezer irányban.

35. [45].

Zajló árból menekült.

36. [45].

Nem látja meg elleneit.

37. [2].

Ember egy sem élhet mindig boldogan,
Útba' nincs, nehéz kivivni
A Múzsák ajándokát,
S bárki el nem érheti.

38. [50].

Amm. Marc. XXV, 4, 3: És hogy ezt az állítását még megerősítse (Julianus), gyakran idézte a lantos költő Bacchylides azt a mondását, hogy «*mint a jeles festő a szép arcra fordítja gondját, úgy a szemérem a fenkölt lélek díszére válik*».

* Desrousseaux így fordítja: (Comme la pierre de touche) révèle a l'esprit des mortels la pureté de l'or. Hitem az, hogy itt az «*idő*», az «*igazság*» szók képezhettek az alanyt.

32. [42.]

Ἀβρότητι ξυνέασιν Ἰωνες βασιλῆες.

33. [43.]

Χρυσὸν βροτῶν γνάμαισι μανίει καθαρὸν.

34. [44.]

Ὅργαί μὲν ἀνθρώπων διακεκριμέναι
μυρίαί.

35. [45.]

Πλήμυριν πόντου φυγόν.

36. [45.]

Αυσμενέων δ' αἰδής.

*37. [2.]

Ὀλβιος δ' οὐδεὶς βροτᾶν πάντα χρόνον.
Οὐγὰρ ἐν μέσοισι κεῖται,
δῶρα δυσμάχητα Μοισᾶν
τῷπιτυχόντι φέρειν.

38. [50.]

Ammian. Marc. XXV, 4, 3: Item ut hoc propositum validius firmaret (*Iulianus*), recalebat sæpe dictum lyrici Bacchylidis, quem legebat iucunde id adserentem, quod ut egregius pictor vultum speciosum effingit, ita pudicitia celsius consurgentem vitam exornat.

39. [51].

Apollon. de adv. Bekker Anecd. II, 596, 14 (183 l. Schneidernél). Ezen a módon a neveknél is fordulnak elő ilyen képzések, mint . . . τὸ πυροχέρατα Bacchylidesnél. Bergk szerint Pindaros ὀφικέρατα πέτραν mintájára alkotott összetett szó, bár azt gyanítja, hogy πύργον ὀφικέρατα irandó.

40. [53].

Athen. IV, 174 F: Ezeket (a Gingros sipokat) a károk is használták a sirámok kíséretére, ha ugyan *Kariát* nem hívták *Phoinikénak*, mint a hogy Korinnánál és *Bacchylides*nél találjuk.

41. [54].

Scholiasta Arist. Mad. 1536: Euphronios azt állítja, hogy *Basiléia* a Zeus leánya és halhatatlanságot ért el, mint a hogy Bacchylides szerint Athena Tydeust ruházza föl halhatatlansággal.

42. [55].

Scholiasta Pindaros I. Olymp. 37. verséhez: Bacchylides azt mondja, hogy Pelopsot Rhea ismét egészségesé tette, újból az üstbe mártva, honnét épen került ki.

43. [58].

Himerios Orat. XXIX. Julisról, Keos városáról: Simonides és Bacchylides is nagyban ünneplik e várost.

44. [60].

Scholiasta Odyss. φ, 295: Bacchylides másnak véli Eurytiont (megkülönbözteti Eurytostól, kit a Pirithoos lakodalmán megöltek). Ugyanis azt meséli, hogy midőn Dexamenos Elisben vendégszeretettel fogadva, a vendéglátó lányán akart erőszakot ejteni és e miatt Herakles, ki épen alkalmas időben volt Dexamenosnál, megölte.

39. [51.]

Apollon. de adv. Bk. Anecd. II, 596, 14 (p. 183 Schneider): ὃν τρόπον καὶ ἐπ' ὀνομάτων μεταπλασμοὶ γίνονται, καθάπερ . . . τὸ πυργοκέρατα παρὰ Βακχυλίδη. Pindari ὑψικέρατα πέτραι (fr. 325) confert Bergk, qui ap. Bacch. πύργον ὑψικέρατα ci.

40. [53.]

Athen. IV, 174 F: τούτοις (γίγγραίνουσιν αὐλοῖς Phoenicum) δὲ καὶ οἱ Κᾶρες χρῶνται ἐν τοῖς θρήνοις, εἰ μὴ ἄρα καὶ ἡ Καρία Φοινίκη ἔκαλεῖτο, ὥς παρὰ Κορίννη καὶ Βακχυλίδη ἔστιν εὐρεῖν.

41. [54.]

Schol. Ar. Av. 1536: Εὐφρόνιος, ὅτι Διὸς θυγάτηρ ἡ Βασιλεία, καὶ δοκεῖ τὰ κατὰ τὴν ἀθανασίαν αὕτη οἰκονομεῖν, ἣν ἔχει καὶ παρὰ Βακχυλίδη ἡ Ἀθηνᾶ, τῷ Τυδεΐ δώσουσα τὴν ἀθανασίαν.

42. [55.]

Schol. Pind. Ol. I, 37: ὁ δὲ Β. τὸν Πέλοπα τὴν Πέαν λέγει ὑγιαίνει καθεῖσαν διὰ τοῦ λέβητος (ἐγκαθεῖσαν πάλιν τῷ λέβητι ci. Bgk.), ἀφ' οὗ καὶ ὑγιὲς ἀνεδόθη.

43. [58.]

Himer. Orat. XXIX de Iulide Cei oppido: καὶ Σιμωνίδη καὶ Βακχυλίδη ἐσπούδασται ἡ πόλις.

44. [60.]

Schol. Odyss. φ, 295: Β. δὲ διάφορον οἶεται τὸν Εὐρυτίωνα (ab Euryto in Pirithoi nuptiis interfecto): φησὶ γὰρ ἐπιξενωθέντα Δεξάμενῳ (Barnes pro δεξάμενος) ἐν Ἡλιδι ὑβριστικῶς ἐπιχειρῆσαι τῇ τοῦ ξενοδοχοῦντος θυγατρὶ, καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ Ἡρακλέους ἀναιρεθῆναι καιρίως τοῖς οἴκοις (τοῖς ἐκεῖ Eustath.) ἐπιστιάνιος. Cf. Eust. 1909, 61.

45. [62].

Scholiasta Ap. Rhod. II, 498: Némelyek négy Aristaiost sorolnak föl, mint Bacchylides is: a Karystos, a Chairon, a Föld és az Ég és a Kyrene fiát. Ha csak nem más Bacchylidesre gondol a scholiasta.

46. [63].

Gellius N. A. XX, 7: Mert Homeros azt mondja, hogy neki (Niobénak) 6—6 fia és leánya volt, Euripides, hogy 7—7, Sappho, hogy 9—9, Bacchylides és Pindaros, hogy 10—10.

47. [64].

Scholiasta Hesiodos Theog. 914: Némelyek szerint Persephone Siciliából, Bacchylides szerint Krétából ragadtatott el.

48. [65].

Homeros Élete. 281. Westermann (Cramer An. Par. III, 98, 15) *Homerosról*: Bacchylides és Aristoteles szerint Ietes bölcsész.

49. [66].

Strabo XIII, 616: A Kaikos nem az Ida hegyén ered, mint a hogy Bacchylides mondja.

50. [67].

Scholiasta Apoll. Rh. I, 1165: Rhyndakos, Phrygia folyama, melyről megemlékezék Bacchylides. Ezért Schneidewin Bacchylidesnek tulajdonítja a következő helyet: *Ῥύνδακον ἀμφὶ βαθύσχοινον* (a sűrű sással benőtt Rhyndakos táján), mit Hecker Callimachusénak tart (Coll. Frg. anon. 335 Schn.).

51. [68].

Scholiasta Ap. Rhod. IV, 973: megemlékszik (a bronzról: *ὀρειγάλων*) Stesichoros és Bacchylides is.

45. [62.]

Schol. Ap. Rhod. II, 498: *Τινὲς τέσσαρας Ἀρισταίους γενεαλογοῦσιν, ὥς καὶ Β: τὸν μὲν Καρύστιον, ἄλλον δὲ Χαίρωνος (Bgk.: Χέρωνος Laur.), ἄλλον δὲ Γῆς καὶ Οὐρανοῦ, καὶ τὸν (τέταρτον Bgk.) Κυρήνης.* Nisi alius hic est Bacchylides.

46. [63.]

Gellius N. A. XX, 7: Nam Homerus pueros puellasque eius (Niobæ) bis senos dicit fuisse, Euripides bis septenos, Sappho bis novenos, B. et Pindarus bis denos.

47. [64.]

Schol. Hes. Th. 914: *ἡρπάζθαι δὲ τὴν Περσεφόνην φασὶν οἱ μὲν ἐκ Σικελίας, Β. δὲ ἐκ Κρήτης.*

48. [65.]

Vit. Hom. V p. 28 West. (Cram. An. Par. III, 98, 15) de Homero: *κατὰ δὲ Βακχυλίδην καὶ Ἀριστοτέλην τὸν φιλόσοφον Ἰήτης.*

49. [66.]

Strabo XIII, 616: *ὁ δὲ Κάϊκος οὐκ ἀπὸ τῆς Ἰδῆς ῥεῖ καθάπερ εἴρηκε Βακχυλίδης.*

50. [67.]

Schol. Apoll. Rh. I, 1165: *Ῥυνδακὸς ποταμὸς ἐστὶ Φρυγίας οὗ μέμνηται Βακχυλίδης.* Inde Schneidewin Bacchylidi tribuit *Ῥύνδακον ἀμφὶ βαθύσχοινον* (schol. Il. E 759), quod Callimacho dat Hecker (Call. frg. anon. 335 Schn.).

51. [68.]

Schol. Ap. Rhod. IV, 973: *μνημονεύει (τοῦ ὀρειχάλκου) καὶ Σιησίχορος καὶ Βακχυλίδης.*

52. [69].

Tzetzes Theog. 81. (Matranga An. 580.) A földre csordult vércseppekből származott először a három Erinys: Teisiphone, Megaira és Alekto, ezekkel azután együtt keltek létre a Telchinek: Aktaios, Megalesios, Ormenos és Lykos, kiket *Bacchylides* Nemesistől, a Tartaros leányától származtat, mások pedig a Föld és a Tenger (Pontos) fiainak mondják.

Blass még a következő töredéket is fölveszi a teljesség kedvéért, de Bergkkel egyértelműen hitelesnek nem tartja: *Natalis Com. Mythol. IX, 8, 987. l.* «Azt mondják, hogy Polyphemos nemcsak szerette Galateát, de hogy tőle *Galatus* nevű fia is volt, mint ezt *Bacchylides* bizonyítja».

1) Epigrammák.

1. [48].

Pallas soknevű lánya, dicső szép győzelem, esdve
Kérlek, o vedd kegyesen mindig a krannai kart
S a Múzsák szép versenyein te segítsd meg örökké,
Sokszor megkoszorúzd keiosi *Bacchylidest*.

2. [72].

Építé Eudemos e templomot itten e szántón,
Tisztelvén a szelek közt a kövér Zephyrost,
Mert hiszen esdő szavára segítségül jöve mindig
S polyvát szórva, hagyott ért szemü tiszta buzát.

3.

Repkényes dithyrambusi karban már gyakorta zengtek,
Hirdetve büszkén az Akamantis-törzs diadalmát,
Üdv-riadót nagy örömmel a Hórák, Bacchosért rajongva,
S a költő homlokát befödék dús lombú füzérrel.

52. [69.]

Tzetzes Theog. v. 81. (Matranga An. 580): ἐκ δὲ τοῦ καταρρέοντος αἵματος τῶν μορίων ἐν μὲν τῇ γῇ γεγόνاسι τρεῖς Ἑρινύες πρῶτον, ἡ Τεισιφύνη, Μέγαιρα, καὶ Ἀληκτιὼ σὺν ταύταις, καὶ σὺν αὐταῖς οἱ τέσσαρες ὀνομαστοὶ Τελχῖνες, Ἀκταῖος, Μεγαλήσιος, Ὀρμενός τε καὶ Λύκος, οὓς Βακχυλίδης μὲν φησι Νεμέσεως Ταρτάρου, ἄλλοι τινὲς δὲ λέγουσι τῆς Γῆς τε καὶ τοῦ Πόντου. Cf. Præf. p. XLVIII.

(Natalis Com. Mythol. IX, 8 p. 987: «Dicitur Polyphemus non modo amasse Galateum, sed etiam Galatum ex illa suscepisse, ut testatus est Bacchylides.»

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1. (48 Bgk.)

Κούρα Πάλλαντος πολυώνυμε, πότνια Νίκα,
 πρόφρων Κρανναίων ἡμερόεντα χορὸν
 αἶν' ἐποπτεύοις, πολέας δ' ἐν ἀδύρμασι Μουσᾶν
 Κηῖφ ἀμφιτίθει Βακχυλίδη στεφάνους.

2.

Εὐδημος τὸν νηὸν ἐπ' ἀγροῦ τόνδ' ἀνέθηκεν
 τῷ πάντων ἀνέμων ποτάτῳ Ζεφύρῳ.
 εὐξαμένῳ γὰρ οἱ ἦλθε βοαθόος, ὅφρα τάχιστα
 ληκμήσῃ πεπόνων καρπὸν ἀπ' ἀσταχύων.

3.

Πολλάκι δὴ φυλῆς Ἀκαμαντίδος ἐνχοροῖσιν Ὠραι
 ἀνωλόλυξαν κισσοφόροις ἐπὶ διδυράμβοις
 αἱ Διονυσιάδες μίτραισι δὲ καὶ ῥόδων ἁώτοις
 σοφῶν ἀοιδῶν ἐσκίασαν λιπαρὰν ἔθειραν,

Itt e tripust is e kar ma bacchosi verseny díjaképen
Nyeré; mézajkú Antigenes tanította őt be.

Hangod, Aristón, dór-zene mellett csengve messze szállott
S Argeios édes-lágy fuvolán kísérte az ének árját.

Karvezető vala édes ajakkal drága Hipponikos,
Struthónnak sarja, ki Charisok kocsijára ülén,
Ő neki szép nevet és örökös fényt szerze emberek közt,
Kegyökkel áldván az ibolya-koszoruzta Múzsák.

οἱ τόνδε τρίποδα σφίσι μάρτυρα Βακχίων ἀέθλων
ἔθηκαν· κείνους δ' Ἀντιγένης ἐδίδασκεν ἄνδρας.
εὖ δ' ἐτάθηνεῖτο γλυκερὰν ὕπα Δωρίοις Ἀρίστων
Ἀργεῖος ἡδὺ πνεῦμα χέων καθαροῖς ἐν αὐλοῖς·
τῶν ἐχορήγησεν κύκλον μελίγηρον Ἴππόνικος,
Στρούθωνος υἱός, ἄρμασιν ἐν Χαρίτων φορηθεῖς,
αἷ οἱ ἐπ' ἀνθρώπους ὄνομα κλυτὸν ἀγλαάν τε νίκαν
θῆκαν, ἵοσ τε φάνων θεῶν ἕκατι Μοισᾶν.

JEGYZETEK.

I. A keosi Argeiosnak.

A költemény kezdete hiányzik; pedig nagyon érdekes lehetett; mert Bacchylides az epinikios szerkezetének törvényéhez híven, épen Keos alapításának mythosát szőtte bele. A sziget alapítása Euxanthioshoz, Minos és Dexithea fiához fűződik. A mythos valószínű tartalma: Dexithea Damnon(?)nak, a Telchinek királyának leánya. A Telchinek voltak Keos urai, de mivel bőszerű szemök nézésével a vetéseket megbabonázva, elperzselték, Zeus villámmal sújtá le őket. Csak Dexithea maradt meg, mert ő az istent kegyesen tisztelte. Ezért Zeus harmadnapra elküldé saját fiát Minost, kitől és Dexitheától a sziget alapító hőse (*Κτίστης*) Euxanthios származott.

121. A kik között e bérceket elosztva. Pridik *de Cei insulae rebus* cz. művében mondja: *insula etsi maxime est montuosa, inter fertilissimos numeratur Cycladas*. Bursian, Geogr. v. Griechenland. II, 468.

128. *Euxanthios*: Apollod. III, 2, 2, 5: róla hívták Keost *Εὐξανθίς νῆσος*-nak. Fia Miletos alapítá az e névről ismert várost. Apoll. Rhodios I, 186-hoz a scholiasta.

149. *Panthidanak*. Pridik idéz egy feliratot a Keos Julisból: *Ἀργεῖος πανθειδεω παίδων*.

150. *Orvosi gondja miatt*. Ezért kegyelte őt Apollo, mint a gyógyítás istene; de ugyanő a zene istene is, ezért kegyelik a Kharisok (Kellemek).

166—170: Bepillantánunk enged Bacchylides világnézetébe. A szerény, a mérsékelt jólétet tartja többre. Jól teszi szembe Jurenka Pindaros arisztokrata büszkeségével e szerénységet és hivatkozik Alkman (23. és 37. tör.) és Horatius hasonló gondolataira.

182—185: Az erényt sok gonddal járónak mondja (*ἀρετὰ δ'*

ἐπιμολδοϛ): ugyane jelzõt veszi át Aristoteles az *Erény*hez írott fenséges hymnusában. (Bergk P. L. Gr. 6. tör.)

E vers hangulata meglepõ összhangban van Horatius több ódáját átlengõ hangulattal.

II. Keosi Argeiosnak.

Nem egy teljes epinikios, hanem mintegy præludium a volta-képi dicsénekhez. Schröder méltán hívja: «Gyõzelmi izenet»-nek.

1. *Oh fényt adó Hir*: ugyanily bekezdéssel él Pindaros az V. nemeai óda 2—5. versében.

10. *Euxantis szigete*: Euxanthios, heros eponymostól így nevezve.

11. *Múza, ki ott született*: αἰσθητής: látni e verssorból, hogy e dal rögtönzésnek tekinthetõ. Megjegyzendõ, hogy az itt említett koszorúkra nézve két nézet van: Festa a *hetven* koszorút hetven megkoszorúzott ifjura érti, Kenyon nyomán Jurenka: a szerzett diadalok számára. Ez utóbbi nézet mellett vagyok; mert a *hetvenes* számot csak költõi nagyításnak tekintem.

III. A syrakusai Hierónnak.

Ez óda Hieron királynak olympiai szekérversenyen nyert diadalát énekli meg, ugyanazt a gyõzelmet, melyet Pindaros elsõ olympiai ódájában (Kr. e. 476-ban) megjósol a következõ szavakkal: «Ha még nem hagy istened el, hiszem is, Dicsõbb diadalra segít ezután». E gyõzelem esik a 78. olympiadra, 468-ra Kr. e., kevéssel *Hieron halála előtt*. Ép e körülmény symbolikus hatással ruházza föl a Kroisos megható regéjének beszõvését. Hieron már szenvedhetett azon betegség miatt, melynek áldozatul esett. Kroisos regéje azt jelenti, hogy ha nagy csapással is sújthat az ég: a kegyesség elveszi a maga jutalmát.

Megragadóan fejezi ki e gondolatot a következõ hely:

«Két gondolat álljon előtted,
Hogy csak holnap látsz napot
Vagy hogy ötven évet érsz
Jólétben mindig boldogan.
Légy kegyes csak és szíved nyugton lehet:
Ebben áll a fő haszon».

Festa nagyon helyesen utal Horatius szavaira: «Omnem crede diem tibi diluxisse supremum».

A Kroisos-mondának Herodotos előtti alakját örökíti meg egy vázakép (Welcker, Alt. Denkm. III. 33. tábla). Itt Kroisos egyedül ül trónon, mint egy isten a maga-építette máglyán. Bacchylidesnél neje és leányai is a máglyán vannak. E lányokról megemlékezik Xenophon Cyrop. VII, 3, 26. A máglyagyújtó szolga neve a vázán *Εὐρυμος*, Bacchylidesnél *Ἀβροβιάτας*. E példa is bizonyítja Bacchylides élénk képzelő erejét, melylyel a mondát megváltoztatóvá birta tenni.

1. *Gyümölcscesel ékes*: Sicilia gazdag gyümölcstermő földjét hasonló jelzővel jelöli meg Pindaros I. nemeai ódájában: a gyümölcsben gazdag kövér Sicilia földjét. Épen azért ős idők óta a Demeter-kultus volt Siciliában a legelterjedtebb. A Demeter-mysteriumokba avatott Pindaros több helyt vegyít bele költeményébe mély vonatkozásokat, így a II. olympiai ódában ugyane tanok visszhangját halljuk az *akragasi* Empedoklesnél (Rohde: Psyche I, 256. és köv.).

6. *És Aglaíával együtt*: az egyik Charis. Úgy Bacchylidesnél, mint Pindarosnál sűrűn előforduló kép, hogy a Charis juttatja a hőst diadalhoz, mert a diadalt Charis-gyújtotta kedv és ünnepi lakoma követi.

7. *Alpheus partján*: hasonlóképp fejezi ki Pindaros az olympiai diadalt az első olympiai ódában: Az Alpheus partján szaladt (Pherenikos, a győzelmes paripa).

U. o. *Deinomenes*, Hieron atyja.

15—21. A delphibeli templom ajándokait eleven színekkel festi. Hieron is ép eme diadalának örömére, sőt már korábban a Himera melletti csata emlékére (480 Kr. e.) gazdag ajándékokat szentelt az istennek. E kegyesség rajzához természetesen társítja a Kroisos-regét, melyet 23—61. sorokban mesél el. E kegyességben vetett bizalommal vigasztalja a szenvedő királyt a költemény utolsó felében. A Kroisos máglyájáról szóló rege olvasható Herodotos I, 86. fej.-ben, de más változatban. Herodotosnál Kyros állíttatja föl a máglyát. Midőn a máglyát meggyujtanák: akkor jut eszébe Kroisosnak Solonnal folytatott párbeszéde, melyet Herodotos már elmesélt és ekkor tör ki a Kroisos ajkán az ismert felkiáltás: Solon! Solon! Hogy e változat a mondának attikai formája és későbbi keltü: azt már csak a chronologiai adatok is bizonyítják.

Roszbach említi, hogy a Louvrebán van egy váza, mely és e jelenetet ábrázolja, a mennyiben Kroisos a máglya tetején ül egy trónon és épen italáldozatot végez, a míg egy görög ruhába öltözött rabszolga a máglyát meggyújtja (Baumeister, Denkmäler, p. 796. és köv.).

E rabszolga neve Bacchylidesnél Ἀβροβάτας. Blass azt hiszi, hogy ez a király herélt rabja és kegyenceze.

59. *Föl-elragadá a hyperboreokhoz.* Itt a hyperboreok földje egyértelmű a Pindaros II. pythiai ódájában megénekelt «boldogok szigeté»-vel és a Homeros δ 561. és köv. verseiben rajzolt Elysionnal, hová a herosok mennek bele a halhatatlanságba.

72. és köv.: a hézagot Jurenka egészen más felfogással tölti ki. L. Kritikai függelékben.

77. Apollo Pheres fiának, Admetosnak ad tanácsot, mint a kinél a monda szerint több éven át szolgált mint pásztor.

85. *Ki ért a szóhoz, kijelentem én annak.* Kenyon helyesen állítja párhuzamba e helylyel Pindaros II. olympiai ódájának 93. és köv. verseit, hol βέλη φωνάεντα συνετοῖσι fordul elő.

95. *S némaság so'sem borul Fényedre.* E hely is emlékeztet Pindaros 121. töredékének 3. sorára: ῥησέν σθένει, θνάσκει δέ σιγασέν καλὸν ἔργον.

E költemény utolsó részében foglalt vigasztalás ép oly hatással van, mint Pindaros II. olympiai ódájában a túlvilági remények említése az akragasi Theronnak.

IV. Ugyanannak.

E két versszakra terjedő ének Hieronnak Delphiben nyert ugyanazon diadalát dicsőíti, melyet Pindaros első pythiai ódájában magasztal. A helyszínén rögtönözheté a költő e dalt. Pindarosnak is van ily rövid költeménye, IV. és XI. olympiai ének. Bakchylidesnek ilyen a 2., 4. és 6. Hieron a székérversenyen győzött Kr. e. 470-ben.

4. *Ki most harmadízben a föld közepén nyere díjt:* Delphi-ről az volt a hit, hogy a föld középpontját alkotá: mint az ομφαλός (köldök) szó alkalmazása.

7. és köv. Jurenka nem fordítja le, sem Festa e hézagos részletet. Aligha nem helyes Jurenkának sejtelme, hogy itt ugyanaz a gondolat lappang, a mely Pindaros XII. olympiai énekében, hogy Deinomenes fia nem maradt otthon, mint a

kakas a maga udvarában, hanem magasabbra: diadalra tört és messze külföldön szerzett dicsőséget. Az én fordításom nem mond ellen e felfogásnak.

V. Ugyanannak versenyfutásban győztes paripájáért.

Ez óda Hieronnak ugyanazon győzelmét énekli meg, melyet Pindaros I. olympiai ódájában. E diadalt Hieron Kr. e. 476-ban (a 76. ol. alkalmával) aratta. Pindaros említi ódájában, hogy

«dalon, zenén
Csüng gyönyörrel a férfi,
Mely gyakorta zengve szól
Fényes, ízes dús lakomákon».

Tehát «versenyben égtek a lant húrjai». A versenyző társak közt lehetett Bacchylides. Odánkat szépen jellemzi Festa: «Itt a költő geniusának merész önérzetét fejezi ki a sas fényes hasonlata, a mythosban pedig, melyet elmesél, az emberi szív leggyöngédebb érzelmét kelti föl oly bájjal, mely emlékeztet nagybátyjának és mesterének, Simonidesnek Danaëjára».

2. *Gyorsmén üző Syrakusának*: Syrakusát, mint a szép paripák honát festi Pindaros is II. pythiai ódája kezdetén. E jelző kitűnően talál annak a diadalnak magasztalásához, melyet Hieron paripája, Pherenikos szerzett urának.

10. *Szent szigetéről eléd* (t. i. Keosból). Helyesen jegyzi meg Jurenka, hogy ez nem zárja ki, hogy Bacchylides e költeményt magával hozta.

13. *Urania hű fia*: a költő, metonymice. Uraniát itt a Muzsák helyett nevezi meg.

16—30: a sas röptének festői képe jellemzi Bacchylides hajlamát a finoman részletező rajzoláshoz.

33. *A szöghaju Győzelem és a zordon Ares* = azaz Nike, ki itt egyszerre megszemélyesített istennő és elvont fogalom, mint Pindaros IX. pythiai ódájában szól «aranykoszorú Heba gyümölcséről az ifjuság jelzésére».

35. *Deinomenes fiai*: Gelon, Hieron, Polyzelos és Thrasybulos.

41. *Pythában így szaladott*: pythiai diadal. Pherenikos nyert pythiai versenyen 482., 478. és Olympiában 476-ban. Kenyon angol szakértőket kérdett meg és ezek nem tartják lehetetlennek, hogy egy paripa hat év alatt három ily diadalt arasson.

42. *Esküszöm szentül a Földre*: a Földet, mint istenanyát

érintve, esküszik. Hasonló eskü fordul elő a VIII. 2. Pindarosnál II. ol. óda 101., VI. ol. óda 20., XI. nemeai óda 24. versében.

54—55: *Mert hisz' a földön egészen
Boldog nincsen senkisé.*

E búskomoly gondolatot a *beteg* Hieron vigasztalására hozza föl. Finom áthajlással tér a Meleagros és Herakles alvilági beszélgetését tartalmazó mythosra. Meleagros, a diadalmas hős, a kalydoniai vadkan elejtője gyászos véget ér. E mythos feldolgozásáról írt C. Robert a Hermes XXXIII. első füzetében (130—159): Theseus und Meleagros bei Bacchylides cz. alatt.

60. *a poklok ebét*: Kerberost, Typhaonon és Echidna fiát. Érdekes, hogy nem mondja «ötvenfejű» szörnyetegnek, mint Hesiodos (Théog. 306. és köv.), sem «százfejű»-nek (belua centiceps), mint Horatius II, 13, 34, sem «háromfejű»-nek, mint a későbbi mythographusok írják le.

70. A merész *Porthanidas*: Meleagros nagyatyja, Oineus atyja *Porthaon* volt: Apollod. I, 7, 7, 10. Homeros Ξ 115 *Portheus*nak mondja.

115. és köv. A kalydoniai vadkan hajtását egészen Homeroshoz híven rajzolja [I (9. éneke), 538. és köv. Ovidius met. VIII. 273. és köv.]. A florenczi François váza felső mezeje ép e csata jeleneteit ábrázolja (Baumeister, Denkm. I, 1800.).

171—72: *Hagytam otthon egy leányt.
A habnyaku Daianeirát...*

Megragadó befejezése a mythikus résznek: Herakles végzete ép úgy e Daianeirához lesz kötve, mint Meleagrosé Althaiához. Erről egy külön dithyrambot írt Bacchylides (=XVI. költemény).

176—77: *Fehérkaru Kalliope
Jó kocsid legott megállítsd = ἄρμα = ἔμνος.*

Pindarosnál is: ἄρμα Πιερίδων (X. pyth., 65.). Más helyen: ἄρμα Μουσῶν, δῖον Μοῦσᾶν.

191. *Biz' Hesiodos, a Múzsák kegyeltje egykor
Azt igazán — mondá.*

E helyre megjegyzi Kenyon és Michelangeli, hogy Bacchylides azért említi föl oly tisztelettel Hesiodost, hogy ezzel is bókot akart mondani Hesiodos honfitársának, Pindarosnak. Tehát e

hely is azon állítólagos ellenséges vetélkedés ellen hozható föl, melyről a scholiasták Pindaros ismert nyilatkozata alapján meséltek. Egyébaránt e gondolat nincs kifejezve Hesiodos ránk maradt költeményeiben. Csak hasonló eszmemenet található a Theogonia 81—85. soraiban.

VI. Keosi versenyfutó gyermek Lachonnak.

Voltakép csak præludium a következő dicsénekhez. Az olympiai győztesek lajstromából ennek szerkesztője kifeledte; de Pridik közöl egy feliratot Julisból: Keos fővárosából, mely így hangzik: *Δ]ίων Ἀριστομένηος παιδὼ(v)*.

1. *Lachon nyeré a legszebb diadalt* = *Δίχων — λᾶξε* lefordíthatatlan szójáték, mintha mi mondanók: győző — győzött. Hasonló szójáték gyakori a görög epigrammaköltészetben. Így csinál szójátékot Pindaros az V. nemei óda 50. sorában a *Themistios* (a győztes hős Phytheas nagybátyja) nevéből (= *θεμίσιον*: az igazság).

4. és köv.: A kik csak előtte
Birkózók s pályafutók stb.

Keos régi dicső multjára mutat vissza.

6. *A szőlőt nevelő Keost*: *ἀμπελοτρόφον*. Keosnak jó bortermő szőlői voltak.

10. és köv.: Diadalmi éneket kezd
Mézszavu Urania ajka néked.

E szavakban ki van fejezve, hogy e dal csak előjáték a hosszabb költeményhez.

VII. Ugyanannak.

Blass eme ránk nagyon hézagosan maradt epinikiost a VIII.-kal egybeköti, holott a VIII.-ban kifejezetten esdekléssel fordul a költő Zeushez, kérve, hogy ott, hol az Alpheus foly, fűzzön olajfagalyt hősenek homlokára, holott a VII.-ben az épen maradt rész utolsó két sora így hangzik:

Ma koszorút Aristomenesnek a sarja
Lakhon a gyermek nyerte el.

E két részlet közti nyílt ellenmondás azt mutatja, hogy a két versrészlet két külön költeményhez tartozik.

1. *Oh, ki Kronos ragyogó leánya vagy*: a *Ἥμερα*-hoz, a Nap-hoz és pedig az olympiai játékok hónapjának tizenhatodik nap-jához intézi a költő e megszólítást. Blass megjegyzi, hogy 99 hold-hónap alkotott a görög naptár szerint egy 8 éves ciklust. E 99 hónapot két egyenlő részre osztották; 50 hó esett az egyik felére, 49 a másikra. Ezért mondja a költő:

ötven hó multán ma már
Tizenhatodik napon.

Kenyon azt hiszi, hogy az *ötvenes* szám itt az ifjakra vonatkoznék, kik a kart alkották. De én Blass felfogását helyesebbnek tartván, ezt követtem. Festa is hasonló nézetben van.

VIII. Ismeretlenek.

3. *Földre tett kezekkel*: ez esküformáról már szóltunk az V. óda 42. sorához írt jegyzetben.

9. *Deli férfi* korában: ez is azt mutatja, hogy férfiuról van e versben szó, tehát nem köthető össze ez ódarészlet a VII.-ik ódarészlettel, hol a 11. sorban ez áll:

Lachon a *gyermek* nyerte el.

13. *Aitol olajfagalyt*: a Hellanodikas (a versenybíró) tűzte föl a győztes homlokára az olajfagalyt. A hellanodikas pedig *aetoli* volt; mint Pindaros III. oym. 12. sorában mondja:

száll az ének
Férfihoz száll, kit Herakles szent hagyománya szerint
Érdemesnek méltat az *aitoli* férfi, hogy fejére tűzze a
Kékszín olajoszorút.

E két hely egybehangzása szembetünő.

IX. A phleiusi Automedesnek.

E költemény siralmasan megcsonkított alakban maradt ránk. Én igyekeztem a hézagok valószínű értelmét az egész óda egységének szellemében megadni. Blass újabb kiadása az 55—72 közti részletet nem egy sorral egészíti ki, de azért nem nyújt eléggé biztos szöveget. L. Kritikai függelék!

Az elveszett rész az Asopos származásáról való mythost tartalmazhatta. Wilamowitznak az a nézete, hogy mivel a győztes hős hazájának Phleiusnak nem volt külön herosa, a költő Aigina mythosával pótolja, ki szülte Asopost, Phleius hasonnevű folyamának istenét.

3. *Mert én, az ibolyaszemű Múzsák tolmácsa*: Pindaros egyik töredékében (90. tör.) magát «a Múzsák énekes tolmácsa»-nak nevezi. Kenyon hajlandó itt Apollo Musagetès-t érteni. Én azonban Jurenkával egyetértve a költőre alkalmazom e jelzőt.

7. és köv.: *nyájatírtó, bömbölő*
 Vad bősor oroszánt.

A nemeai oroszlán legyőzése volt Herakles egyik hőstette. Ismeretes Hera engesztelhetetlen gyűlölete Herakles iránt.

10. *Biborpaizsu argosi bajnokok*: Adrastos és társai, kik Polyneikes segítségére Theba ellen mentek.

12. *A polyás gyerek Archemoros*... Archemoros Lykurgos, nemeai király, csecsemő gyermekét egy kigyó halálra marta, míg dajkája Hypsipyle az argosi hét hősnek megmutatta a forrást. A jós tehetséggel felruházott Amphiaraios ez esetet vállalatukra nézve rossz előjelnek magyarázta és ezért a gyermeket, kinek neve *Opheltes* volt, Archemoros (a *veszedelem-kezdő*)-nek nevezte. A végzet kiengesztelésére rendézték a halotti játékokat: a nemeai játékok eredetét vitték vissza e legendára.

16. *Oiklidara*: Amphiaraios.

19. *Talaon fia* = Amphiaraios.

24. *Ily harmadéves koszorút*. A nemeai versenyek harmadévesek voltak, minden olympias második és negyedik évében ismétlődtek.

27. *Mint hold a csillagok között*: Kedvelt kép. Horatiusnál is: *velut inter ignes luna minores*. Hasonló kép fordul elő Sappho három töredékében és Theokritos 18, 27.

32–36. Automedes három versenyét sorolja föl: győzött a diskos-dobásban, a gerelyvetésben és a birkózásban.

Ezek az ötös verseny részei voltak. Ha háromban diadalt aratott, győztes hősnek hirdették ki. Pollux Onom. III, 151: *ἐνὶ δὲ τοῦ πεντάθλου τὸ νικῆσαι ἀποτινάξαι λέγουσιν* = az ötös versenynek a győzelem neve: a harmadikat is elnyerni. Aristides Panath. III, 339. szintén előfordul e hely: *ἀρχεῖ τοῖς πεν-*

τάθλοις τρία τῶν πέντε πρὸς νίκην = elég a pentathlonnál három is az ötből a győzelemre.

39. *Asopos biborszínű hajjaihoz tért*: Asopos a Phleius mellett folyt el. Ezért említi a költő a hírneves folyamot. E folyam istenének volt két nagynevű lánya: *Theba* és *Aigina*.

43. *Nagy Thermodonnál*: A pontusi Thermodon, mely mellett az amazonok laktak, ma *Terma*.

47. és köv. Itt megemlékezik az Aiakidák és Herakles hős tetteiről, mint a kiknek származása Asopos leányaira vihető vissza. Aiakos, Zeus és Aigina fia, Herakles pedig mint thebai hős eszményileg Theba fia. Troiát Akhillesért, a Nilust Heraklesért említi. Amaz a trójai küzdelem vezéralakja, emez Busiris, egyiptomi király ellen viselt hadat.

102. *Timokritos* fia: itt találjuk meg a győztes ifjú atyjának nevét. Valószínűen ez rendelte meg a költeményt. Ezért nem mulasztá el a költő az ő nevét is megörökíteni, mert a hírnév «legszebb kincs, mi fenmarad.»

X. Az atheni Eucheiresnek.

A költemény kezdetét Jurenka kiegészítése alapján utólagosan fordítottam le. Az Eucheires nevet Herwerden és Tyrrel a 11. sor kezdetén fedezték föl. A dalt a győztes ifjú sógora rendelte meg, mint a 10. sorból kitűnik.

18. *S az Oineida nemzedéknek*. Az Oineidák Athen egyik törzse voltak. Nevöket Oineustól, Pandion fiától nyerték. Az epinikoszok műszerkezetének törvénye szerint: a győzelem annak a törzsnek szerez dicsőséget, melyből származott.

21—24. A sokféle eltérő kiegészítések közül a Jurenkáét követem, mely Bacchylides plastikus stíljének legjobban megfelel.

25. *Négyszer az isthmosi tért
Befutva:*

Poseidon tiszteletére rendezték az isthmosi játékokat. Ezután sorra veszi az egyes játékokat, melyeken a hős vagy családja diadalt aratott. Említi isthmosi, nemeai, thebai, argosi, sikyoni, pellanai, euboiai, aiginiai diadalait. E kisebb játékokra nézve teljes összeállítást és magyarázatot nyújt Christ legújabb Pindaros kiadásának (Lipese, 1896) praefatiójában (LXXXVIII—XCI. lapokon).

39. és köv. A különböző életpályák egybeazonosítása előfordul Pindaros első isthmiai ódájának 47. és köv. verseiben. Horatius költeményeinek élén álló ódában is ugyanezen alapeszme vonul keresztül.

Csak természetes, hogy a szellemi munkát a költő mindannyi közt első helyre teszi.

XI. Metapontosi Alexidamosnak.

E költemény Alexidamosnak, Phaiskos fiának pythiai versenyen birkozásban nyert diadalát magasztalja. Ez az egyetlen költemény, mely a Græcia Magna (Alsó-Itália) városából származott hőst dicsőít. Pindaros ódáiban egy metapontosi győztesről sem történik említés. Voltakép Artemis hymnusának lehet tekinteni. Ugyanis Artemis Metapontos védő istenasszonya, valamint Tirynthosé. Közös kultus ad alkalmat a költőnek arra, hogy az epenikos középpontjára Tirynthos vagy még inkább az ottani Artemis templom alapításáról szóló legendáját helyezze. Ezért mondja el Proitos leányainak történetét, kik dicsekedésükkel ép olyformán sértették meg Artemist, mint Niobe. A költő azért az istenasszonyt nem annyira bosszúállónak, mint az őrzőgéssel sujtott lányok megszabadítójának tünteti föl. A költő ősei is szenteltek a Kasa partján Artemisnek egy szentélyt, midőn Troia alól hazatértek. E költemény az epinikos hazafias hatását tünteti föl. A távol nyugaton ugyanaz az Artemis kultusa él, mely az anyaföldön. A legendák szövetébe himezte bele a görög az együttérzés fonalszárait.

1—3. Lásd Kritikai függelék.

5. *Széket együtt vele ülsz*: a *παρισταμένα*-t fordítám így azért, mert itt ítélkezésről van szó és a *πάρεδρος*-rangnak felel meg. Zeus szobortypusához tartozott Nike álló szobra: mintegy jelképezve, hogy tőle ered a győzelem, a dicsőség.

15. *És nézi a delosi isten*: Apollo, kinek tiszteletére szenteltettek a pythiai játékok, részt vesz a diadalmas hős örömeiben, illetve azt megszenteli.

20. A *Kirrho*-mezőn: Kirrha, phokisi város közelében folytak a pythiai versenyek.

26—27.

ha csalárdul

S igaztalanul nem ítélnék.

Úgy látszik, hogy Alexidamos olympiai versenyen is kitűnt, de részrehajlás miatt elesett a pályabértől. Körülbelől a távol föld-ről jött hőssel szemben egy elisi, aitoliai vagy más, a görög anyaországbeli bajnokot tüntetett ki a pályabíró.

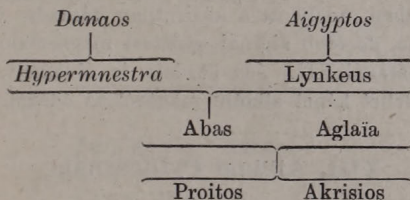
30. ... *ünökben dús honába*: Itália; osk nyelven viteliu: «baromlegelő» jelzőből eredhetett az ország neve.

31—36 részletesen mondja el az olympiai versenyen előfordult esetet. A szövegre nézve v. ö. Kritikai függelékkal.

40—41. *Mert az Abas fia és
Szép köntösű lányai...*

Itt hajlik át a Proitos lányaira vonatkozó mythos elbeszélésére, mely az egész költemény java részét betölti (40—117).

Abas anyja az egyik Danaida: Hypermnestra volt, atyja Lynkeus. Álljon itt a család leszármazását feltüntető táblázat:

77. *A büszke Kyklopsok jöven
Bástyákat emelnek.*

Itt voltaképp csak újjáépítésről, a dúló háborúban leendő menedékhely megerősítéséről van szó. Hogy Tirynthos falait Kyklopsok építék, ezt a hagyományt Pausanias is megerősíti Görögország leírásában. Ugyanis II, 16, 5. mondja: «Azt mondják, hogy ez is a Kyklopsok műve, kik Proitosnak építék a tirynthosi falakat.» Apollodoros másként adja elő a város alapítását, de a falak építésére nézve ugyanezt állítja.

96. *Kristályvizű Lusosig eljut*: Ma nem kimutatható. A Kleitor felett elnyúló keskeny tó egyik tápláló vize lehetett. Lusoi város pedig Kleitor és Kynaitta közt fekszik (Curtius, Peloponnesus I, 397). Itt Artemisnek szentélye volt. Pausanias szerint Melampus itt gyógyította ki örültségükből a Proitos leányait.

113.

*Innét követéd az Ares
Kegyelte achiv hadi népet:*

a metapontosiak akhiv eredetre viszik vissza származásokat Artemis κατ'ἔξοχην akhiv istenasszony. Az arkadiái őshazára emlékeztetnek az alsó-itáliai *Crathis* és *Lusias* folyamnevek is.

119. A *Kasas* folyam egyébként nem kimutatható, de Plinius hist. nat. III, 11, 16 mondja: flumina Talandrum, *Casuentum*, oppidum *Metapontum*, quo tertia regio finitur. Ez a Casuentus ma *Basiento* (Jurenka).

XII. Aiginai Tysiasnak.

E vers felette csonka állapotban maradt ránk. Festa a bekezdés ünnepélyes hangjából ítélve, azt következteti, hogy a nagyobbbszabású ódák közé tartozott. Blass azt gyanítja, hogy abban a hézagban, mely itt a kéziratban támadt, nemcsak ez óda többi része, de több aiginai győztest magasztaló költemény és a XIII. (Blassnál XII.) óda kezdete is elveszett. E maradványból nem lehet képet alkotni magáról az ódáról.

XIII. Aiginai Pytheasnak.

Eme nagyszabású ódából elveszett mintegy 57 vers és a megmaradott sorokból csak 66 ép, tehát az egésznek (231) több mint fele torsot alkot.

A győzelmet, melyről az ének szól, Pytheas, Lampon fia nyerte, ki az aiginai Psalychidák hirneves családjából származott. Ugyanezt a diadalt énekelte meg Pindaros V. nemeai ódájában. Kenyon megjegyzi, hogy Pindaros ezután Phylakidasnak, Pytheas testvérének két isthmosi győzelmét magasztalta (VI. és V. isthmiai ódák). Festa lehetőknek tartja, hogy valamint Hieronak, úgy e Phylakidas győzelmeinek magasztalására is versenyzett mindkét költő, csak hogy Bacchylides emez ódái elvesztek. Mindkét költő azt a megbízatást nyerte, hogy Menandrost, a győztes gyermek mesterét is foglalja énekébe; mert ezt mindkét költő megteszi. Látni, hogy egyszerre hívták el őket a diadalmi ünnepre.

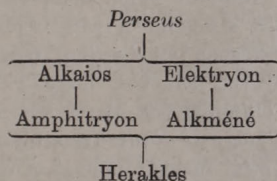
Pytheas győzelme Kr. e. 483-ra, Phylakidas két győzelme: 480. és 478-ra esnek.

Blass abban a véleményben van, hogy a Lampon faira irt ódák mind a salamisi csata után keletkeztek.

A költemény középpontját, a diadalmas ifjú szülőhazája Aigina herosának, Aiasnak a trójai háborúban tanúsított hőstette és pedig az a jelenet alkotja, midőn Hektor már-már felgyújtotta a görög hajókat. E mondai rész után következik a győzelmi óda voltaképi tárgya: Pytheas és tanítómesterének, Menandrosnak magasztalása. A költemény első nagyon megcsonkított részének, a nemeai verseny alapításának mondája képezé a tárgyát.

45. és köv. A ránk maradt rész kezdetén előforduló jövő idők (παύσει, ἔσσεσθαι), sőt a jelen idők is (ἐφίησι, θέλει) azt mutatják, hogy a hiányzó részben egy jóslatról lehetett szó, talán Teiresias jóslatáról a gyermek Heraklesről.

46. *Perseus ivadéka*: Herakles Perseus unokája; mint a következő leszármazási tábla mutatja:

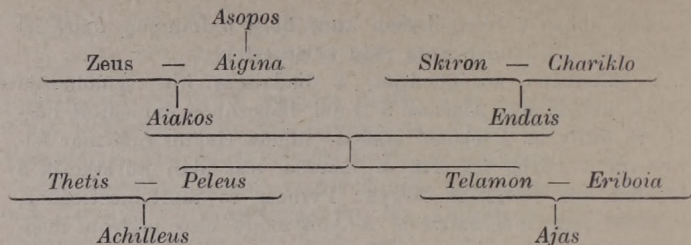

84—85.

*Kivált egy
Lánya büszke*

Weil megjegyzi «cette vierge était sans doute la sœur ou plutôt la fiancée du jeune vainqueur» = e «hajadon kétségen kívül nővére vagy menyasszonya lehetett a győztes ifjúnak». Ismerve a görög életben a nő szerény helyzetét, a menyasszony aligha járhatott oly ujjongó kedvvel a szigeten, mint a következő verssorokból kitetszik.

95. *Szerette föld úrasszonya*: Aigina nympa, következik az Aiakidák hősi ténykedéséről való megemlékezés. Az Aiakidák családfáját Kenyon így állítja egybe:

És tényleg az ezután következő versekben Aias és Akhilleus magasztalására tér.

141—169: egészen Homeros elbeszélését köyeti. E részlet mutatja, hogy az epinikosban mily nagy szerepet játszott az epikus elem. Akár románcszerű előadása a Homeros egy-egy rhapsodiájának.

186. *S ünnepel itten a Széprend:* Blass megjegyzi, hogy *Eunomia* és *Eukleia* számára külön templom állott Athenben és külön papi testület szolgált. A vers végén Menandros magasztalásáról a bevezetésben emlékeztem meg, egybevetve Pindaros megfelelő helyével. Érdekes, hogy Pindaros is kifejezi aggodalmát a VIII. olympiai óda 54. és köv. soraiban, hogy az irigység gáncsot vet, hogy az *alíptes* (az athletamestert) magasztalja. Mindkét költő attól tartott, nehogy a család kisebbitésül tekintse, ha a tornamester érdemét kellően kiemelik. De Bakchylides itt őszintébb és bátrabb.

224—5.

*Viszonozva dicső
Szép vendéglátást:*

látni, hogy Lampon, a győztes ifjú atyja rendelte meg a költeményt.

XIV. Thessali Kleoptolemosnak.

Ez utolsó epinikosból a papyros csak a czimet és az előjátékot őrzé meg. A diadalt Kleoptolemos, Poseidon, Petraios tiszteletére Thessaliában, közel a Tempe völgyéhez rendezett szekérversenyen nyerte. Poseidonnak a *Petraios* jelzőt a hagyomány azért adta volna, mert az Ossa sziklásbérczén utat nyitott a Peneus folyónak, megszabadítván a völgyet az áradásoktól.

22. *Pyrrhichos*, valószínűen a győző atyja, de lehet a Kleoptolemos kocsisának az atyja is.

A voltaképi költemény tartalmáról nem alkothatunk képet a ránk maradt 22 verssorból.

DITHYRAMBUSOK.

E költemények jelleméről szóltam a bevezetésben. A modern balladának megfelelő drámai jelenetet tartalmazó «dalban elbeszélő» költemények. Ezeknek sorát nyitja meg.

XV. Antenoridák.

A helyzet rajzát megtaláljuk a Homeros Iliasa III, 206-hoz a scholionban: «Midőn Tenedosból követekül jöttek Menelaos és társai, Antenor, Hiketaon fia fogadta őket és midőn orvul akarták őket megölni, megmentette. Ezért Troia bevétele után Agamemnon elrendelte, hogy Antenor rokonait ne bántsák, párduezkaczagányt akasztván házuk ajtajára». (Schol. B.) Egy másik scholionban olvassuk: «Mielőtt a hellének megkezdték volna az ostromot, Odysseus és Menelaos követségbe mentek, visszakövetelve *Helenát*. Míg a többiek büszkén elutasíták őket, Antenor vendégszeretően fogadta». E követségről megemlékszik Homeros III. 206. és köv.

Miután Antenor a követeket megvendégelte, neje Theano Athena templomába vezette őket, hol az istenasszony segítségével fohászkodtak. Ezután Antenor két fia kísérte el a görög követeket Priamos palotájába. A hírnök a gyűlést egybehívta. Menelaos szólal föl a gyűlésen. Az ő beszédét tartalmazza a költemény 50—63 verssora: És itt a dithyrambus véget ér. Festa érdekes jelenségnak tartja, hogy a szűkszavú Menelaos beszél, kiről Homeros azt mondja, hogy «keveset, de ékesen» szólt. Festa kiemeli Bakkhylides művészetét, melylyel a Menelaos kényes helyzetében e beszédet megalkotta. Általános erkölcsi igazságot hirdet, hogy az ő egyéni sérelmét elhallgassa.

Ilion tragikumát fejezi ki e két sor:

«Mi joggal a birtoka másnak,
Mély bukásba dönt le majd.»

54—5. Látja hol a nyílt *Igazság*, ki a *Széprend*
Hű követője örökké, böles *Themis* is vele jár.

Hesiodos *Theogoniája* szerint (901. és köv.) *Themis* és *Zeus* lányai: *Eunomia*, *Dike*, *Eirene*, azaz: a törvényes rend, igazság és béke. *Themis* képviseli az égi, *Dike* és *Eunomia* a földi igazságosságot.

XVI. (Herakles).

E költemény a mi népballadáinkra emlékeztet úgy forma, mint tartalom tekintetében. A diadalmaskodó Herakles, Oichaliát lerombolja, mert ennek királya Erytos nem adta neki nőül leányát Jolet. De épen a kivivott győzelem idézte föl végzetét. A bevezetésben méltattam e költemény tragikus hangulatát, melyet a végső sorok oly sejtelmes mélységgel fejeznek ki.

Jól vette észre Crusius, hogy e költemény inkább a lélek mélyén kelt hangulatot, semhogy a képzelmet izgatná határozottan megrajzolt drámai helyzetével. Ossiani köd borong rajta. Sophokles *Trachisi nők* cz. tragédiájának az alapeszméjét megadja. 35 sorban bevégzett tragédiát nyújt. Egyébiránt Crusius úgynevezett *prooimion*nak gondolja, melyet a költő egy nagyobb hymnus elé szánt. Delphiben énekelték volna Apollo tiszteletére. Hogy miért épen egy Herakles-mondát szőtt a költő e bevezető dalba: azt Crusius könnyen megérthetőnek tartja; de én nem.

Apollót hivatató paian előtt (*κλητικὸς ὕμνος*) e megható dal bizonyítja: mint tévék az V. század költői a legtávolabbi mythosokat közkincsesé. Erre a nagy ünnepek alkalmát használták föl.

A költő úgy igazolja e szomorú dal előadását, hogy Apollo a szép tavaszi napon távol van a Hebros partján és ott gyönyörködik az énekes hattyú dalában vagy a leánykarok tánczában.

5. *Kies Hebros*: Thracia folyama, mely mellett a monda szerint a bakkhansnők Orpheust széttépték volna.

14. és köv. *Oichaliát megemésztí a tűz*: Ovidius met. IX. 136. és köv.: Victor ab Oechalia Cenæo sacra parabat | vota Jovi, cum fama loquax præcessit ad aures | Deianira tuas . . . Amphitryoniden Joles ardore teneri. Ide vonatkoztatta a bevezetésben Sophokles *Trachisi nők* 750. és köv. sorait.

34. *Nessos*: folyamisten, kit Herakles ölt meg. Gonosz szándékkal ajándékozta meg a szép Daienirát azzal a lepellel, melyet ez épen szerelmi bűszerül küldé el Heraklesnek azzal a kéréssel, hogy öltse föl. Ez idézte elő az iszonyú kinokat, melyek miatt Herakles magát megégettette.

35. *Lykormas*: Aitoliaiban az *Euenos* folyam régi neve. Ez

utóbbi nevet a folyam Euenostól kapta, ki Idas és Marpessa üldözése közben benne találta halálát. Ép e mese képezi tárgyát az *Idas* cz. utolsó dithyrambusnak.

XVII. Az ifjak és Theseus.

Az ujonnan fölfedezett költemények gyöngye és lehet mondani, hogy az ókori irodalom egyik legszebb alkotása. Balladaszerű, drámai elevenséggel megírt költemény. Versmértéke: a pæon-epitritus (— 0 0 0 — 0 — —) megadja azt a nyugtalan, élénk izgatott hangulatot, mely a Minos és Theseus közt lejátszott drámai jelenetnek megfelel. Bacchylides atheni mythost dolgoz föl. Crusius azt véli, hogy Delosban ülte a buvároknak ünnepét. Ily alkalomra felette találó volt a tengerbe dobott gyűrűt felhozó Theseus meséjéről szóló dithyrambus. Másfelől ha Pausaniasnál (I, 17. 2. 3.) olvasunk a Theseum falaira festett Mikon-féle képről, mely ugyanazt a jelenetet ábrázolta, melyet e költemény rajzol: inkább arra gondolunk, hogy költőnk Athénnel jött összeköttetésbe és a 468—460 közt épített Theseum festvénye tehetett rá hatást, esetleg e költeményt a felavató ünnepre írta.

Robert (Theseus und Meleagros bei Bacchylides Hermes XXXIII, 130—159, 1898) a bolognai vázán fedezte föl a Mikon-féle falfestvény másolatát, mi rendes szokása volt a vázáképfestőknek. Így utánozták a Polygnotos falfestvényeit is, mint Schreiber bebizonyítja (Wandbilder des Polygnotos. Abhd. d. Sächs. Ges. XVII. 132). Robert a bolognai vázáképén Bacchylides dithyrambosában rajzolt jelenetet a vázafestés stilformájában (a consecutiv művészetnek simultan művészetbe való átültetésének szabálya szerint) a legapróbb részletig keresztülvive találja.

Egyébaránt ugyane mythos köréből vette tárgyát a Louvrebán őrzött Euphronios-féle serleg és a Klitias és Ergotimos-készítette amphora, mely a florenczi múzeumban François-váza név alatt ismeretes.

A költeményt keosi kar adta elé, mely egy theoria (ünnepi zarándokolás) alkalmával szállt ki Delosba.

1. és köv. A költemény kezdetén leírt jelenetből az tűnik ki, hogy Minos a híres emberadót: hét fiu és hét hajadon elvitelét maga hajtotta végre. Pausanias is így adja elé a dolgot I, 17, 3: Mikor Minos Theseust és a gyermekeket szállította

Krétába. Plutarchos Theseus 17: Hellanikos azt mondja, hogy nem sorsolás útján választotta ki a város az elküldendő fiúkat és leányokat, hanem maga Minos választotta ki őket.

Ugyancsak a mi jelenetünkre vonatkozik Serviusnak Vergilius Aen. VI, 21 hez írt következő helye: «quidam septem pueros et septem puellas accipi volunt, quod et Plato dicit in Phædone (p. 58 A.) et Sappho in Lyricis et Bacchylides in Dithyrambis, et Euripides in Hercule, quos liberavit se cum Theseus».

14. *Eriboia*. Hyginus: poet. astr. on. II, 5 e mesét tárgyalván, e nevet főlemlíti. A François-vázán a Thesus mellett álló leányt *Epiboiának* hívják; Pausanias *Periboiát* említ.

15. *Pandion ivadékát*: Pandion Kekrops fia, Aigeus atyja, Athen királya = Theseus.

20. *te Zeusnek a sorja*: Minos, Zeus és Europa fia.

29. *Phoinix szende leánya* = Europa; a homerosi hagyományt követi, kinél Ilias XIV, 321 szintén Phoinix az Europa atyja. Későbbi versio szerint Agenor.

30. *Idának az ormán*: természetesen a Kréta szigetén lévő Ida hegyről van szó.

32. *Pitheus leánya*: Aithra. Pitheus, Pelops fia, Troizén királya, leányát az ittas Aigeusznak engedte át, miután ez már Poseidontól fogant. Theseus e szerint Poseidon fia és Aigeus csak névleges atyja. (Hyginus *fab.* 37.)

50. *Helios vejének*: Minos, mint Pasiphaënak, Helios leányának férje mondható Helios vejének. Apollod. I, 9, 1, 6.

94. *Sáppad az ifjak lilimarcza*: Itt is homerosi jelző lebeg a költő előtt. Az Ilias XIII, 806: *χρόα λειριόεντα* fordul elő. A mi szövegünkben *λείριον ὄμμα*: lilimarcz.

101. és köv. Gyöngéden rajzolja a költő Theseus gyermekies aggodalmát, midőn Nereusnak csillogó palotáját meglátja. Olta-lom után néz: ekkor látja meg Amphitritét.

114. és köv.: *Fentartja a rózsafüzér
Mit lakodalmuk előtt
Tett fejére Aphrodite.*

Hyginusnak olvassuk a már idézett helyen: et a *Thetide coronam* ... retulit. ... Alii autem a *Neptuni uxore* accepisse dicunt coronam.

120. *Hejh, milyen aggodalom megszállta*: E sort Wilamowitz nézetem szerint helytelenül fordítja így:

Ha, welche Sorge nahm er von Herzen
Dem Herrn von Knossos

mert az eredetiben ez áll: *διασω ἐν φροντίσι πνέσιον ἔσχασε στραταγέταν.*

Piccolomini helyesen így fordítja:

Oh in quai pensieri
di Cnosso il condottiero
travolse allora che asciulto
maraviglia ad ognun, surse dall' onde.
(Atene e Roma, 10, 1.)

E hely ellentéte a 86. versnek, hol én *τᾶξεν* helyett Piccolomini javaslata alapján *γᾶθεν*-t olvasott (*γᾶθω* = *γῆσέω*). Mig a ten-gerbe alámerült Theseus örökre gerjeszté a Minos szívét:

Zeus fia örökre fakadva ...

mert Theseust elveszettnek hitte, itten aggodalommal látja, hogy nemcsak épen került elé a habokból, de istenfény ragyogásával. Az *ἔσχασεν* értelmét Kenyon nyomán úgy fogom föl, hogy lehütötte, megdöbbsenté Minost a Theseus megjelenése. Kenyon a következőkép magyarázza: *the reappearance of Theseus pricked the bubble of Minos self-gratulation* = Theseus előkerülése lehüté Minos örömének felbuzdulását.

124. *Isteni báj ragyog deli teste körül*: Finom észrevétel Gomperztől, hogy a költő a gyűrűt nem említi, «ha ép oly alakban bizonyítja be isteni származását, mint ellenfele kívánta, ez herosi méltóságához nem talált volna». Weil is megjegyzi: il légitime sa naissance divine sans se faire le serviteur du roi de Crète = hitelesen bebizonyítja isteni származását a nélkül, hogy Creta királyának szolgájává sülyesztette volna magát.

130—133. A befejező három sorból lehet következtetni, hogy keosi kar számára írta Bacchylides e költeményt.

XVIII. Theseus.

E költemény legtisztább képet ad arról a dithyrambosról, mely a dráma magvaként tekinthető: tragikai dálnak mondható. A párbeszédes keret mintegy csiráját mutatja föl a drámai dialognak. A dialog személyeire nézve két nézet forog fenn: Kenyon azt vélte, hogy *Aigeus* király és *Medea* közt folyt e

beszélgetés, melynek beosztása is oly arányos, hogy a 60 sor épen 4 szóváltásra osztható, ugyanennyi versszak tünteti föl a párbeszédet. Valószínűbb, hogy Aigeus király atheniekből álló karral beszélget. Medea később lépett e mondanakörbe. Medea fenséges jellemével sem egyezik meg a csodálat és félelem azon szorongása, mely mintegy negatív oldalról domborítja ki az Athenhez közelgő Theseus herosi alakját.

2. *Puhaéltű iónok*: Wilamowitz megjegyzi, hogy e költemény abból a régi ión divat korából keletkezett, melyről Thukydides is megemlékezik (I, 6, 3.) mint a puha életmód korszakáról. Később Theseust, midőn Troizenből ión ruhában Athenben megjelen, az atheniek kigunyolják.

4. *A harsona ércszavu nyelve*: Athen várából harsogott a harsona: erre gyült össze a nép. E fordulat is a mellett bizonyít, hogy itt a *kar* a második beszélő fél. Aigeus királynak sok harcza volt a Pallantidákkal. Ép. azért riad meg a nép az első harsona szóra. A helyzetet leírva találjuk Plutarchos Thes. 12 «a városba jöven, ott csupa zavart és ijedelmet talált».

15. *Szólj o Pandion és Kreusa sarja*: Aigeus voltakép nem Kreusa, hanem Peliának, Pytias leányának a fia. (Apollod. III, 15, 5, 2.) Kreusa Erechtheus leánya, Xuthos neje, Ion anyja. Wilamowitz megjegyzi, hogy a Kreusa nevet a költő csak azért használja, mert Theseus anyjának a neve bizonytalan.

20. és köv. Theseus csodatetteit abban a sorrendben sorolja föl Aigeus, melyben Plutarchos Tes. 8—11. és Diodor. IV, 59. olvasható, csakhogy ezek az első hőstettnek a buzogányos Periphetesszel való küzdelmet említik. *Sinist* Poseidon fiának mondja Hyginus is fab. 38. E Sinis mellékneve Pityokamptes (= fenyőszál hajtogató), mert az Isthmuson átkelőket kényszeríté, hogy egy általa lehajtott iszonyú magas fenyőfa végét fogják meg. A visszapattanó fa messze dobta a szerencsétleneket.

25. *Skiron*: Skiron Megarisban egy sziklatetőn ülve, kényszeríti az utasokat arra, hogy lábait mossák meg. Míg ezt tenéék, a mélységbe taszította őket, hol elpusztultak. A megarebeliek nem fogadták el Skironról ez attikai mondát, sőt herosnak magasztalták, ki rokonságban áll az Aiakidákkal.

26. *S Kerkyont*: *Κερκυόνης παλαίστρα* volt a neve annak a helynek, hol Kerkyon az idegeneket birkozássra kényszeríti és őket megölte. (Paus. I, 39, 3.)

27. *Bárdod, Polypemon, földre hull*: Polypemon a Prokoptas

(= Prokrustes) atyja, csak azért van itt megemlítve, hogy az ő rettegett *bárdja* sem használt semmit Prokrustesnek, melylyel az idegeneket egy ágyhoz szabva megcsonkította. Ép e bárd dal győzte Theseus. Serlegeken többször ábrázolták a kedvelt legenda részleteit. (Gerhard II, CLIX. táblán.)

46. *Vele jött két deli ifju csupán*: Carl Robert helyes gyanítása szerint Phorbas és Perithoos. Theseus egy müncheni skyphoson (poháron) e két levante társaságában van ábrázolva, a mint Sinis ellen föllép. Egy londoni csészén pedig ismét két társával, de egyiknél uti podgyász van, jelképezve, hogy az útát veszélyeztető szörnyeket ölte meg.

56. *Szörnyű lemnosi lánggal égő*: a «lemnosi tűz» az emésztő tűz helyett áll, egész közszólásba ment át. Előfordul *Ἀήμιον βλέπειν* (Hesychiosnál és a közmondás gyűjteményekben = szeme tűzbe forog, szikrázó szemek kifejezésére).

XIX. 16.

Az athenieknek.

Hogy e dithyrambus, mely emlékeztet Pindarosnak ama gyönyörű dithyrambosára, mely Bergk P. L. G.⁴ 75. számmal van jelölve, atheni Dionysos ünnepre volt szánva, az első 14 sorból kitűnik. Tragikus szenvedést tartalmazott, minőt Aischylos Prometheusa (851. és köv.) jósol Iónak; tehát igazi előhang a Dionysisiaca ünnepi hangulatához. Méltatlan szenvedés és jutalmúl megdicsőülés: Ió bolyong, mint a Herától küldött bögölytől üldözött ünő, Argos örökös felette; de Argost elejti Hermes. Ió Egyiptomba menekszik, itt szüli Epaphost, kitől ered Agenor fia Kadmos, kinek lánya Semele. Dionysos anyja.

Mintegy látjuk a szálát, mely a dithyrambus alakjában a Dionysos-kultust a drámával egybeköti.

43. *Ki lenruhás népnek királya*
Leszen:

Herodotos (II, 17.)-nál olvassuk: lenruhát viselnek. Egy egyiptomi Isis hymnus, mely Kr. u. 350 körül keletkezett Isis Egyiptom lenruhás királynőjének szólítja meg.

XX. Idas.

A lakedaimoniaknak.

E költeménynek csak a kezdete maradt ránk és az is csonkán. Már Kenyon editio princepsében megjegyezte, hogy ugyanaz a rege képezheti e dithyrambos tárgyát, melyet Apollodoros Bibl. I, 7, 8 mesél. Híven előadom a költemények elé becsátott bevezetésben.

6. *Virágágyu folyam*: Lykormas, melyről a XVI. költeményben maga Bacchylides zengte:

Hol a Lykormas foly a rózsza között tova.

8—9. *A tenger ura Posidontól*
Kapott szélszárnyu fogattal:

Apollodoros említi, hogy a fogatot, melylyel elragadta Marpesát Ida Poseidontól kapta; ez megfelel Pindaros első olympiai ódájában olvasható szárnyas lovaktól ragadott szekérre. (I. ol. óda 90.)

Közmondás volt *Λύδιον ἔρμα*: lydiai szekér, szélgyorsaságú szekér.

10. *Pleuron* = város Aitoliában.

11. Aranypaizsu fiad, Ares = Euenos.

XXI. Cassandra.

A töredékhez írt bevezetéshez pótlólag megjegyzem, hogy Porphyryon Horatius Carm. I, 15-höz a következő észrevételt fűzi: *Hac ode Bacchylidem imitatur, nam ut ille Cassandram facit vaticinari futura belli Troiani, ita hic Proteum*: tehát e költemény szintén dialogszerű lehetett, melyben Cassandra a troiai háború sorsát jósolta meg. Blass hozzá teszi, hogy úgy látszik Bacchylides felsorolta a legfélelmetesebb görög hősöket és hadakat. Többet e költemény tartalmáról nem tudunk.

TÖREDÉKEK.

Blass második kiadásából a kéziratnak az első kiadásba fűvett töredékei kimaradtak; mivel e töredékek helyet találtak az egyes költeményekben. Az itt következő töredékeket régi írókból vett idézetek alkotják. Az előfordulás helyeit és a töre-

5 [14]. Alex. Kelemen Stromata V, 687: *ἔτερος δὲ ἐξ... νῦν, φησὶ B. ἐν τοῖς Παιῶσιν...*

1. Itt a *bölcs* kifejezés a *költőre* van alkalmazva. A latinoknál pl. Catullus: doctus poëta.

2. So'se mondott szavak ajtaját
Lelni meg:

Pindaros VI. olympiai ódája 27. sorában mondja, hogy «nyiljanak meg a dal kapui Phintis kocsija előtt».

6 [15]: a szöveg megadja a magyarázatot, valamint a forrást is, honnét eredt.

7 [16], 8 [18], 9 [32], 10 [56] hasonlóképen megadják az idézetet és értelmezésüket.

11 [19]. Stob. Flor. 108, 26: *Βακχυλίδου προσοδίων*. Tehát egy ünnepi menetre szánt indulóból van véve ez idézet.

1. *Egy csak az út, csak a mód*: itt a görögben a *ὅρος* nem a czélt, a határt jelenti, hanem oly jelentésben fordul elő, mint Aischylos Agamemnon 1119. sorában a kar használja Kassandrához intézett beszédében: *ποδὲν ὅρους ἔχεις θεσπεσίας ὁδοῦ κακοῦ ὁήμονας*: Csengerinél:

Oh honnan vevé isteni jóslatod
E gyász-dallamot?

12 [20]. Stob. Flor. 108, 49: *Βακχυλίδου προσοδίων*. Úgy látszik, hogy ugyanazon prosodionba tartozott.

13 [21]. Stob. Flor. 25: *B. προσοδίων: Παρθένια*. Blass újabb kiadásában foglal helyet. Idézet és forrás a szövegből érthető.

14 [22]. Flor. 11, 19: *Βακχυλίδου Ὑπορχημάτων*: és azon gemmán, melyet Caylus Rec. d'Ant. V. tábla 50, 4 között a szerző megnevezése nélkül. Itt az ú. n. próbakőről van szó, melylyel az aranyat próbálták. Festa helyesen idézi rokonhely gyanánt Platon Gorgiasának következő helyét (p. 486 D): «Sokat talállok, kik próbára tenni nem bírnak, mert nem bölcsek mint te; mások ellenben bölcsek, de nem akarják megmondani az igazat». Festa azt hiszi, hogy Bakchylides itt a *Σοφία* alatt költészetet ért. Én nem; mert itt egyetemes érvényű gnomáról van szó.

15 [23]. Dionysios Comp. verb. 25. f. *παρὰ B.*

2. *Itonia*: Pallas Itonia, kultusa helyéről viseli Pallas e melléknevet.

Hyporchema kedvelt kezdete. Tánckra serkentő dal. A vers

creticus ütemét, mint a mely a tánczdalhoz annyira illik, hiven megőrzém.

16 [31]. Hephaistion 76: mondja. hogy egész énekek is vannak *creticus* ütemben írva. Itt is megőrzém a vers ütemét.

Megjegyzem, hogy Th. Reinach kiváló francia philologus még Simonides 29—31. (Bergk) töredékét is Bacchylidesnek tulajdonítja. Én nem találtam okot arra, hogy Blasstól eltérjek.

17 [24]. Athen. XV, 667 C.: *B. ἐν Ἑρωτικῷς*. Úgy látszik, hogy a jelenet, melyre e hely vonatkozik, az ú. n. *Kottabosz*-játékot tünteti föl, midőn egy ifjú hetæra a jelenlevő ifjak szerelmének sorsát próbálja meg a pohárból eregetett borcseppek hangjáról megjósolni.

18 [25] és 19 [26]. Hephaistion grammatikus idézi p. 130: az *epiphthegmára* példának, mely a mi refrainünkhöz hasonló fordulat volt.

20 [27]. Epitome Athenai II, 39 E. Hosszabb töredék. Horatius ódái III. könyv 21. ódájában e töredék egy pár gondolatát megtaláljuk. Például:

A körbe forgó serleg
Édes igába ejtván:

tu lene tormentum ingenio admoves.

Gondol a férfi nagyot, merészet: tu spem reducis mentibus
anxiis Viresque et addis cornua pauperi.

10. S gabnahajók neki hoznak Egyiptomból
Drága gyümölcsöt:

Egyiptom volt nemcsak Italia élestára, de a görög szigeteké is.

21 [28]. Athenaios XI, 500 B. «megemlékszik a boiokai serlegekről B. a Dioskurokhoz intézett eme szavaiban, melyekkel őket vendégekül hívja». Horatiusnál visszhangzik e költemény alapeszméje II, 18-ik ódában: Non ebur neque aureum Mea renidet in domo lacunar... At fides et ingeni Benigna vena est, még a vers rithmusa is ugyanaz.

22 [33]. Athenaios V, 178 B. Bacchylides Heraklesről szólva, midőn Keyx-hez ment vendégül, szól így... Keyx trakhisi király volt.

3. és köv.: «Az igaz emberek a
Jóknak izes asztalához megjelennek».

Hesiodos gondolata: ἀντόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐς δαίταν ἰόνται... Különben a közmondások közt is előfordul = Zenob. II, 19.

23 [34]. Clemens Alex., Stromata V, 715: «halljuk csak meg, mit mond Bacchylides, a költő, az istenségről».

24 [36]. Stob. Ecl. Phys. I. 5, 3: Βακχυσίδου.

2—3. *Kegyetlen Harczot*: a görög szövegben Ἄρης, de Ares metonymice a harcztot és háborút jelenti széltiliben.

25 [3]. Clem. Alex. VI, 745: Mert B. mondja...

1. *Adá meg az ég*: a δαίμων-t metonymice fordítám így. Szívesen elfogadom a sors értelmet is, a mint Festa fordítja, de én a dactylikus ütem kedvéért tettem az *ég* szót.

26 [35]. Alex. Kelemen Pædag. III, 310.

Festa itt is *Poesiával* fordítja a σοφία-t, helytelenül; mert itt egytetemes érvényű gnomáról van szó. Megjegyzendő, hogy e pár sort a XIV. költemény 30. és köv. soraivá tette Blass második kiadása.

27 [37]. Plutarchos, Numa 4. f. idézi.

Pindarosnál is előforduló kép, hogy a dálnak útja széles.

28 [7]. Scholiasta Pindaros, XIII. olymp. ódája 1. sorához: «előcsarnoknak, kapunak hívják Korinthost, mert kezdete vagy zárópontja Peloponnesosnak az Isthmos, előcsarnoka azok számára, kik Peloponnesosba mennek».

Megjegyzendő, hogy Blass újabb kiadása elhelyezi az I. óda 13. és köv. sorának.

29 [38]. Etym. M. 296, 1.

Blass e sort a XX. (nálam XXI.) költeményhez tartozónak véli; mert Kassandra bizonyára megemlékezett Troia legnagyobb ellenségei sorában az «ithakai hős»-ről is.

Festa valószínűvé teszi, hogy itt árnyról lévén szó, inkább Elpenorra vonatkozhatik e sor; ki figyelmezteti a halandókat azon kötelességre, hogy a halottakat temetetlenül ne hagyják. Ép ezért az Odyssea XI. 51. és köv. soraira való reminiscentiának tartja.

30 [39]. Athen. I, 20 D. Μέμψιν... , περὶ ἧς B. φησι πτέ.

Festa, ki sűrűn mutatja ki Horatius kölcsönzéseit Bakkhylydestől, kitűnő idézetet nyújt. Carm. III. 26, 9: «O quæ beatam diva tenes Cyprum et Memphin carentem Sithonia nive». Valószínű, hogy Horatius e költeményben szabadon dolgozta át B. egy költeményét és akkor e vers a *Szerelmi versek* közé tartozhatott.

31 [40]. Scholiasta Apoll. Rhod. III, 467: B. pedig azt mondja róla, hogy az Éj leánya.

32 [42]. Joann. Sicel. Walznál VI, 241: «Puha éltűek voltak a régi iónok, mint a hogy valahol B. említi, az ő rithmusokba zengvén: ἀβρότητα πτέ». Fennebb a XVIII. költemény 2. sorában ugyanezt mondja az iónokról. V. ö. e sorhoz irt jegyzetemel. Blass ezt a helyet is a *Kassandra* cz. dithyrambos részletének tartja.

33 [43]. Priscianus Metr. Keil Gr. lat. III, 428, 21. Similiter Bacch.: *χρονσόν πτέ*. Hic quoque iambus in fine tribrachum habet. Festa rokon helynek Horatius Ep. II, 2, 121: Fundet opes, latiumque beabit *divite* lingua. Szerintem e párhuzam nem talál. Találóbbrnak tartom a Desrousseaux franczia fordításában kifejezett gondolatot.

34 [44]. Zenobios Proverbia III, 25: *ὀργή δὲ τρόπος: Βακχυνίδης. Όργάς πτέ*. Hasonló gondolatot fejez ki X, 36. és köv. és XIV, 8. és köv. verseiben.

35 [45]. Etym. M. 676, 25: *Πλημυνοῖς*, ha tulajdonnév, helyesebb mély hangsúlylyal kiejteni (harmad éllal), mert Bakkhylidesnél a tárgyesetben előfordul: *Πλημυνον*.

36 [45]. Cramer An. Oxon. I, 65, 22. *Βαρυτόνως δὲ τὸ Αἰδης τὸ γὰρ ἐπιθετικὸν δξύνεται. δνσμ. δ. ἄ. Βακχυνίδης*. Tehát a tulajdonnév mély hangsúlyu, a jelző éles hangsúlylyal ejtendő és bizonyosság B.

37 [2]. Stob. Flor. 98, 27. E sor tévedésből került az idézetben össze Bacchylides V, 160. és köv. versekhez csatolva. Crusius gyanításának lehet igaza, hogy a lemma: *τοῦ αὐτοῦ* kiesett.

37 A [adesp. 82]. Alex. Kelemen Strom. V. 654. Blass újabb kiadása Bacchylidesnek tulajdonítja e sorokat és hivatkozik XV, 53. versében előforduló hasonló fordulatra:

ἐν μέσῳ κείται κίχτιν
Πᾶσιν ἀνθρώποις Αἴξαν ἰθεῖαν.

Festánál nem fordul elő.

38 [50], 39 [51], 40 [53], 41 [54], 42 [55], 43 [58], 44 [60], 45 [62], 46 [63], 47 [64], 48 [65], 49 [66], 50 [67], 51 [68], 52 [69] a szövegben megtalálható az idézet. Magyarázatra nem szorulnak.

A töredékek után következik az Anthologia Palatinából VI. 313. és 53. idézett két epigramma. Az első carmen dedicatorium is hitelesnek látszik. Pallas lányának hívja a *Győzelmet*. Ismeretes

typusa a Pallas-szobroknak a kezében tartott Nikével ábrázolt Pallas Athene.

2. sorban *Krannáji*-kar alatt atheni kar érthető, mert *Kpavad* = *Athén*.

A második egy anathema: templomszentelésre írt epigramma. Anth. Pal. VI, 53: *Βακχλίδου ἀνάθημα τῷ Ζεφύρῳ ἀνέμῳ παρὰ Εὐδήμου γεωργοῖ* = Bacchylidestől: fölszentelő költemény a Zephyros szélnek Eudemos földműves részéről. A szórás szerencsés befejezésének hálaadójaként épít Eudemos szentélyt, melyre feliratul irta Bacchylides ez epigrammát. Álljon itt e két epigramm tisztelt kollégám, Ponori Thewrewk Emil fordításában is:

1 [48].

Győzelemistennő Pallasnak sok nevű lánya,
Mindaha jó szívvel nézzed a Krannaiak
Szép művészi karát s a Múzsák ünnepelésén
Sok koszorúval övezd kejesi Bacchylidest.

2 [72].

Réten e kápolnát Eudemos avatta Zephyrnek,
Mely legjobb szellő mind valamennyi között.
Hitták s megjelenék segedelmül, s elkülöníté
A puha polyvától menten a tiszta buzát.

3

A teljesség kedvéért fölvettem még ez epigrammát az Anth. Pal. XIII. 28. alapján, melyet azonban a Cod. Palatinus fölébe írt jegyzete szerint hol Kallimachosnak, hol Bacchylidesnek, hol Simonidesnek tulajdonítanak. Bergk a Simonides epigrammái között a 148. sz. alatt közli; de nem tartja Simonidesének s nem lát okot arra, hogy Bacchylidestől elvitassuk. Dithyrambus előadásával szerzett a kar diadalt: Jutalmul egy tripust (egy háromlábú) nyert. A diadalmi emlék megörökítésének tényezői: karvezető, költő, a czitera- és fuvolakiséret eszközölője mind előfordul. A Charisok szekerére száll az, ki a diadalt a Múzsák kegyéből aratja. Az egész szólam-kör, melyben ez epigramma mozog, Bacchylides eszmetársítására vall. A versmérték versus Archilochius (tetrameter dact. tripodia trochæiaval egybekötve) képezi a párvers első felét, anapæsztel vegyes jambus a második sort. Fordításom alakhű.

KRITIKAI FÜGGELÉK.

Tekintetbe jönnek: Blass 1899-ik (címlapon 1900) *második* kiadása = B²; ugyancsak az ő *első* (1898) kiadása = B; Jurenka 1898-iki kiadása = J; Kenyon: editio princeps = K és Festa 1898-iki kiadása = F. Alapul veszem Blass második kiadását és csak az eltéréseket jelzem.

I, 146: οὐκ ἀπόκλαρος = K. és J. B²: οἱ κατασχυντάς.

II, 1. Ἀἴξον = K. Blass mindkét kiadásában Ἀἴξενά. Minthogy e költemény egy győzelmi izenet verses formája, azt hiszem, hogy Hír megszólítása helyzetszerű.

III, 69: θεοφιῶ. B². Voltakép Herwerden véleménye alapján, *első* kiadásban εὐθαλίη. Eredeti fordításomat ily irányban javítottam.

III, 72—74. Blass új kiadásában e hely így hangzik:

ὅς δειμαλέα ποτέχει θύνων
γαλανὸς ἐφάμερον ἄδονᾶν φι-
λάνορα σκοπεῖς.

Az *első* kiadásban csak ennyi állott:

Μαλέα ποι [υ — υ — υ
νος ἐφάμερον α[υ — υ
— υ — σκοπεῖς.

A lényeg az, hogy *Malea* mint tulajdonnév fordul elő. Jurenka odáig megy, hogy egy jegyzetben egy Maleában létezhetett gyógyhelyről beszél. Így fordítja: Wie mag's dich freun, auf Malea dein Dasein zu verhocken, der eines Tages Frist du der Sonne Pracht nur schaut, kurz lebigster der Dinge. Tehát Hieron Maleában? Festa nem is fordítja. Én a következő versszak alap gondolatára vezető metaphorát sejtek és utalást a maleai fok körüli veszélyes hajózásra; ezért az *első* kiadáshoz ragaszkodom és a valószínű értelmet kiegészítem. Így egészíteném ki:

φέρει Μαλέα ποτὶ ἴς θυνέλλης
γαλανὸς ἐφάμερον ἄδονᾶν σὺ
οὐ μακρὰν σκοπεῖς.

IV, 7—12: ἔτι δὲ χο[υσοδορό[νοιο
 δις ἤδη μ[άθ' Ὀ[ρτυγί]ας ἀλέκτωρ
 ~~~~~ κα[μεγα[ρ]τὶ νόφ
 ἀμέραισι μ[έσαι]σιν ἕμνονες
 ~~~~~, οἷσι τὸ]ν ἀμφὶς ὄρ-
 θόν,

az első kiadás szövege szerint. Az újabb kiadás a kiegészítésre nézve kevesebbet nyújt; de Ὀρτυγίας helyett Ἀρεθούσας-t ajánl a jegyzetben. És ez kitünő vélemény; mert itt arról van szó, hogy Hieron nem csak Pythiában győzött. Diadalmi ujjongását hallá Arethusa ura (ἄλέκτωρ) is, ki a hitrege szerint nem más, mint Alpheus; tehát itt olympiai győzelemről tesz említést.

E sorokat Jurenka nem is fordítja. Én az első kiadás szövegét követem, de Ἀρεθούσας-t teszek Ὀρτυγίας helyett.

IV, 14: ἀγχιάλοισι Γαίας μυχοῖς: így hangzott e hely Blass első kiadásában; a másodikban Γαίας helyett Κίρρας áll. Én az első kiadás szövegét költőibbnek és a Delphihez kötött legendának megfelelőbbnek tartom.

V, 56. B² alapján, az első kiadásban πρόσθεν πότ' állott. Az újabb kiadás szövegét helyesebbnek tartom, mert az átmenetet jelzi. A fordításban a szórenddel fejeztem ki.

V, 122: πλεῦνας áll az első kiadásban B²: πάντας. Az első kiadás szövege jobban felel meg a mondának.

V. 142: φηδὸν ἀγκαύσσα = Blass első kiadása, valamint az újabb kiadásban: ἀγκλαύσσα. Én Festa meggyőző érvelése alapján ἀγκαύσσα-t (nála ἐγκαύσσα) fogadtam el. Ugyanis Meleagros honnét tudta volna a csatatéren, hogy anyja. Althaia «jaj-szó» között égette el az üszköt?

V, 191: ἀληθῶς, B²: γλυκεῖαν, holott itt Hesiodos egyik gnomájának igazságáról lehet szó. Blass első kiadásában e helyen ~ — — áll.

V, 193. B² szerint, az első kiadásban: κείνω állott. Fordításom a második kiadást követi.

V, 195: πειθόμεθ' εἰμαρέω; az első kiadásban πείθουμι. A fordításban nem tesz különbséget, de rhythmikusabb a πειθόμεθ'.

VII. és VIII. töredékeit egybeköti Blass mindkét kiadása. A második kiadás ide helyezett el két töredéket az I. kiadás *Fragmenta chartae* cím alá fogott töredékekből. Én Kenyont követtem és örülök, hogy Jurenkának 1898-iki kiadását akkor még nem ismerve, vele egy nyomon jártam.

IX, 58. sortól kezdve Blass második kiadása több félsort kiegészített, de azért nem nyújt eléggé biztos szöveget arra, hogy lefordíthassam. Festa itt megszakítja a szöveget, Jurenka sem bátrabb a maga fordításában. Az utolsó [4] záróversszakot az első kiadás szerint vettem át.

X, 1—8. Blass első kiadásában csak az első sor volt egész, a többiből csak egyes szók képezték a szöveget. Blass újabb kiadásában kiegészítést nyer, valamint Jurenkánál. Én a Jurenka kiegészítését követem, mivel ez a Pindaros szólamáira támaszkodik. Az én szövegem tehát a Jurenkái alapján áll: ennek megfelelően e helyet is lefordítottam.

X, 21—24. Minthogy Jurenka felfogása nagyon szépen talál Bakkhylides plastikus stíljéhez, ezt vettem át. Blass második kiadása az elsőől nem egy szóra nézve eltér. Eredetileg Blass első kiadása alapján fordítottam; de már akkor is homályosnak éreztem e helyet. Az újabb kiadás sem vált világosabbá. Érdemesnek tartom e két szöveget közölni, hogy eljárásomat igazoljam:

B²: ἐκφανείς οὐ[ροισιν] ἐπὶ σταδίου.
 θερμ[άν] δ' ἐτι[πνέων] ἄελλαν,
 ἔστα[βρέχων] δ' αἶξε θατήρων ἐλαίῳ
 φάρε[ς] ἐς ἵππῳ]ν ἐμπύτων ὄμιλον.

B = ἐσχάτοις δ' οὐ[ροισιν] ἐπὶ σταδίου
 θερμ[άν] ἐτι[πνέων] ἄελλαν
 ἔστα[χατῆξεν] δ' αἶτε θατήρων ἐλαίῳ
 φάρε[α — υ]ν ἐμπύτων ὄμιλον.

X, 25: τετρα ἐλκτον: az új kiadás szerint. Az első kiadás ki nem egészített: τετρα υ — υ helyett.

X, 54—58. Az új kiadás sem egészíti ki az első kiadás szövegét. Én a Jurenka kiegészítését elfogadom.

XI, 1—3. Jurenka kiegészítését követem.

XI, 31: az első kiadásból vettem át e szöveget, az új kiadásban csak a versmértékek schémája jelöli a hézagot = — υ υ — υ υ —. Jurenka: ἢ οὕτως ἐπιχθονίων. Felesleges, mert alább a 34. sorban: ἀλλ' ἢ θεὸς αἰτιος. Helyesebbnek tartom a Blass első kiadásának jegyzetében talált véleményhez csatlakozni.

XII. Blass mindkét kiadása, Jurenka és egyetlen jelentéktelen eltéréssel Festa is, megegyeznek e csonka költemény megmaradt sorainak szövegére nézve.

XII, 71—72: στείχεις . . . σὺν χορῶν az új kiadás αἶσεις . . .

Αἰακοῖ helyett. Hasonló fordulat van Aischylos Prom. 81: *στείχει ὁδοῦς*. Jurenkánál *αἰῆς* . . . *νῦν δ' ὁρᾷς*. Szébbnek tartom a dialalmi menetre vonatkozó festést egy mondatba foglalva.

XIII, 73: Jebb kiegészítését követvén, vettem föl a szövegbe: *ὑμνοῖσι καὶ ἀδυνάων*, miután a 72. sorban *σὺν* praepositiót fogadtam el.

XIII, 74. Az első kiadás szövegét tartom helyesnek. Az új kiadásban: *καὶ ῥὰν πατρώϊαν*.

XIII, 82. Blass első kiadásában a *τῆλε* helyett *ἀλλὰν* áll; de helyesebb az új kiadás.

XIII, 85. Az új kiadásban csak a versmérték schemája áll: — — — — —, az első kiadás jegyzetében megkísérlett kiegészítést fogadtam el.

XIII, 90. Az első kiadás szövegét követem; az új kiadás: *αγαπλεῖται Νύμφαις* áll. Itt a nymphákról nem lehet szó, midőn a szarvasünő ugrándozását említi.

XIII, 95. Nálam *χθονὸς* Housman nyomán. Blass mindkét kiadásában *πέδον* áll. Különböztetelen különbség van a két felfogás közt.

XIII, 99: *ἐν αἴσῃ* áll a Blass első kiadásában. Ezt ma is jobbnak tartom az új kiadás *ἐν ηἱ* helyett.

XIII, 127: *ἀντάσσαν ἀπ[ε]χθόμενας* helyett Jurenka, illetve Jebb nyomán.

XIII, 130. A Blass első kiadásában *προαῖς*: a fordításban elenyésszik a különbség.

XIII, 150—165. A hézagok teljes pótlását nyújtja az új kiadás, de azért a magam fordításának, mely költői kiegészítést tartalmaz, megfelel, úgy hogy fordításom eredeti szövegén utólag nem kellett módosítanom.

XIII, 169. Blass első kiadásának jegyzetben foglalt kiegészítésének felel meg fordításom, tehát az így kiegészített szöveget adom.

XIII, 220—223. Blass első kiadásának szövegét követem, melyet Jurenka is elfogad csekély módosítással. Az új kiadás szövege a következő:

ἐλπίδι θυμὸν λαίνε
ται καὶ ἐγὼ πῖσνον[ς
φοινικο κρεθέμνοισ[ι Μούσαις
ὑμνων τινὰ τάνδε ν[εοπλόων δόσιν
φαίνω.

Én helyesebbnek tartom a *δόσις* szót birtokos vonzati összeköttetésbe hozni a *Μοῦσα* szóval, mert eme szöveg nem ad világos értelmet.

XIV, 5., 9., 10., 12., 13.: csekély eltérést mutatnak az első kiadástól, fordításomnak az új kiadás szövege megfelel.

XIV, 16: az első kiadás *χαλκόκτυπος*-át tartottam meg az új kiadás *στεφρόκτυπος*-ával szemben; mert itt a harczi fegyver zöreijéről van szó.

XV, 1—36. Blass újabb kiadása egy-egy sort elég szerencsésen kiegészít, de azért nem nyújt oly összefüggő szöveget, hogy fordítására vállalkozhattam volna. Jurenka az első sorokat úgy ahogy kiegészítve, lefordítá. Az ő szövege alapján én is lefordítottam az első versszakot.

Festa ezt nem tévé. A tőlem adott tartalom a kiegészítésnek megfelel.

XV, 37: *σάμανεν*-t Blass igen helyes érv alapján tette *σάμαινεν* helyett: quia perfectam esse rem indicatur vv 40 squ.

XVI, 1—7. Jurenka kiadását követem. Blass újabb kiadása a régihez képest, egyetlen szó kivételével, teljes szöveget nyújt.

Az alapul vett kiadás iránti tekintetből ideiglatom ennek szövegét:

Πυθίου [ἄγ' ὀίμ'], ἐπεὶ
ὀλκ' ἄδ' ἐπεμψεν ἰμοὶ χονσέαν
Περίαθρε [ν ἐνθ'] ρονος Οὐρανία,
πολυφ' ἄτων γέμουσαν ὕμων
 — ◡ ◡], εἴτ' ἄρ' ἐπ' ἀνθόμεντι <πον> Ἐβρω
δέφναι ἀγάλλεται ἢ δολιχαύχενι κύκνῳ
ὄφρ' ἂν ἀ]δεῖαι φρένα τερόπομενος.

XVII, 10. Blass első kiadásában *ἄβρω* állott. Fordításomra nézve e két jelző közti különbség elenyészik, mert magát a jelzót kénytelen voltam mellőzni.

XVII, 50. Jurenka nyomán vettem a szövegbe *χόλω* ζέσ' ἦτορ, mert a Blass-nyújtotta *κέαρ* egytagú, holott itt kéttagú szóra van szükség.

XVII, 62. és 63. sorokat megcseréltem Jurenka helyes szövege alapján.

XVIII, 35. Jurenka nyomán fogadtam el szövegül: ἡ μοῦνὸν [τ' ἄνοπλὸν τέ νιν]. Blass mindkét kiadásban: ἡ μοῦνον σὺν δπάοσι áll. A nyomba rá következő sorok bizonyítják eljárásom helyes voltát.

XVIII, 48. A sort Kenyon nyomán egészítem ki *χορνάν τε πυρνάν*-nal. Azt hiszem, hogy a buzogány hozzátartozik Herakles tipikus fegyverzetéhez. Blass újabb kiadása *ἐλεφαντόκωπον*-nal egészíti ki a szöveget.

XIX. Blass újabb kiadásának szövegkiegészítéseiről nem tudva Jurenka, Jebb és az előbbi kiadás jegyzetbe tett javaslatainak alapján egészítem ki a szöveget, úgy hogy kerek egészet alkot az eredetileg is csonka költemény.

XX. Blass újabb kiadása nem adott újabb kiegészítést. A 8. és 10. sort Jurenkával egyetértve egészítettem ki.

A *Fragmenta chartae, quibus certus locus assignari non potuit*, melyek a Blass első kiadásában 148—151. lapokon fordulnak elő és XIII töredéket képeznek, az új kiadásban hiányzanak, mert Blass beosztá az egyes költeményekbe.

Új töredék a 13. számú töredékhez csatolt idézet Plutarchosból és a 37 A jelzésű töredék. Ezeket is lefordítom pótlólag, hogy teljes Bacchylidest adjak az olvasó közönség kezébe. Még megjegyzem, hogy az új kiadás a 26. és 28. töredékeket a teljes költemények XV, 30. és köv., illetve I, 13. és köv. soraiban előfordulóknak tekintvén, csak utal rájuk a töredékek sorában. Én helyesebbnek tartám ez első kiadást követni és e töredékeket is külön lefordítani.

